

SUMAR

PERSONALITĂȚI MARAMUREȘENE: ANIVERSĂRI/COMEMORĂRI

<i>Prof. univ. dr. Ion BUZAȘI</i> / Petre Dulfu. Sinteza snoavei populare românești.....	3
<i>Adrian POP</i> / Noblețea spiritelor alese nu ține seama de bariere	5
<i>Delia FLOREA</i> / Petre Dulfu - coautor al „Manualului de limba română pentru școalele primare minoritare” - clasa VI	8
<i>Angela Monica JUCAN</i> / „lumea mirifică și infinită a cărților”. Florian Roatiș - 60	10
<i>Daniela POP</i> / O întâlnire... peste ani	13
<i>Maria BILȚ</i> / Poezia lui Ion Iuga - „lumină de duminică” pe chipul fiecărui cititor.....	14
<i>Paula RUS, Amalia TALPOȘ</i> / Szilágyi Domokos – „Omul vers” (70 de ani de la naștere)	16
<i>Pamfil BILȚIU</i> / Florian C. Ulmeanu și rezultatele societății sale culturale	20
<i>Ana-Maria BREZOVSKI, Ana GRIGOR, Florina VANCIU</i> / Caiet biobibliografic Augustin Buzura	25
<i>Iulian PATCA</i> / Bogdan I – Șapte veacuri de posteritate	30
<i>Valer HOSSU</i> / Bogdan infidelul. Rocada	27

DIALOGURI PROFESIONALE

<i>Angela-Monica JUCAN</i> / Caratele	35
<i>Laura HORVATH</i> / Tradițional și modern în serviciile bibliotecii publice	39
<i>Alina LEMNEAN</i> / 2008 - „Anul Lecturii”. Un interesant proiect lansat de Biblioteca Națională a Republicii Moldova	44
<i>Angela-Monica JUCAN</i> / Jugul	45
<i>Radu CĂTANĂ</i> / Multimedia – voiaj virtual dincolo de carte	49
<i>Ioana DRAGOTĂ</i> / Participanții la Programul de calificare/perfecționare pentru bibliotecari (Baia Mare, 2007-2008) despre fascinația meseriei de bibliotecar	50
<i>Ioan NEAMȚIU</i> în dialog cu <i>Tinuța GREC</i> , bibliotecară la Biblioteca orașenească Borșa.....	52

FIȘE DE BIBLIOTECĂ

<i>Angela Monica JUCAN</i> / Culegeri fără culegere	58
---	----

BIBLIOTECARI PRIN LUME

<i>Lia SABĂU</i> / Biblioteca Publică din Rutland, Massachusetts (I)	61
<i>Ștefan SELEK, Liana SILAGHI</i> / Mediateci din Franța - schimburi culturale	63

NOTE DE LECTURĂ

Dorina CADAR / <i>Fotograme – o carte ca un cadou</i>	66
Monica LENGHEL / <i>Lucrări de excepție editate de Direcția Județeană Maramureș a Arhivelor Naționale și Asociația Arhiviștilor „David Prodan” Maramureș</i>	67
Antoaneta TURDA / <i>George Astaloș la 75 de ani</i>	68
Valentina ROTARU / <i>Valerio Massimo Manfredi – o călăuză în lumea antică</i>	71

PAGINI CULTURALE

Ioana DRAGOTĂ / <i>Sfinți români și cărțile lor</i>	74
Lavinia ARDELEAN / <i>S-a întâmplat acum 50 de ani</i>	77
Ioana DRAGOTĂ / <i>Școala civilă de stat pentru fete Baia Mare (1893-1948)</i>	81

AGENDA BIBLIOTECII

Mara BABICIU / <i>„Salonul artelor” – un spațiu de animație cultural-artistică</i>	75
---	----

55 de ani de la moarte

PETRE DULFU

sau

SINTEZA SNOAVEI POPULARE ROMÂNEȘTI

Prof. univ. dr. Ion BUZAȘI

Universitatea „1 Decembrie 1918” Alba Iulia

Eroul snoavelor populare românești este Păcală. În folclorul diferitelor popoare există un erou al snoavelor. În folclorul german: Till Eulenspiegel, în folclorul turc: Nastratin Hoge, în folclorul maghiar: Ludos Matyi, în folclorul rus: Ivan.

În literatura noastră culegătorii de anecdote sunt: Petre Ispirescu, Ion Pop-Reteganul, Theodor Speranția (cu vol. *Anecdote pipărate*) și mai ales Petre Dulfu cu *Isprăvile lui Păcală*. În *Istoria literaturii române de la origini până în prezent* (1941), G. Călinescu îl include pe Petre Dulfu în capitolul „Micul romantism provincial și rustic”. Născut la Tohat, în județul Maramureș, în 1856, remarcabil profesor de pedagogie, autor de manuale școlare și mai ales de prelucrări măiestre ale unor îndrăgite creații populare, Petre Dulfu este un scriitor care ar merita o mai dreaptă prețuire. Din scurta prezentare a lui Călinescu, să reținem că *Isprăvile lui Păcală* (1892) și *Legenda ȝiganilor* sunt „bune scrieri pentru popor, foarte răspândite și azi” și că „ardelean fiind, se gândea să înfăptuiască epopeea națională” de care vorbea Coșbuc. Și, într-adevăr, Petre Dulfu a realizat, ca și Coșbuc, fragmente de epopee națională în registru comic (*Isprăvile lui Păcală*) și în registru eroic (*Gruia lui Novac*).

Dar Petre Dulfu poate fi raportat în mod mai justificat la Vasile Alecsandri. Ca și „bardul din Mircești”, a îndrăgit creația populară și s-a lăsat pătruns de spiritul ei. A avut un simț artistic deosebit în prelucrarea unor creații populare, cărora le-a dat vigoare și unitate epică. Prin aceste prelucrări, într-o viziune atât de proprie creației populare, el

și-a câștigat un loc distinct în literatura română; el nu e numai un culegător de folclor – cum greșit i se mai spune – ci un prelucrător artistic al creației folclorice. Balada, legenda și snoava au reînviat sub condeul său, dezvăluindu-și valori morale și educative nebănuite. În toate se remarcă marea capacitate de sinteză și măiestrie compozițională care asigură unitate întregii construcții epice. *Gruia lui Novac* este o sinteză a baladelor populare voinicești. Poate numai Șt. O. Iosif s-a apropiat cu atâta acuratețe de spiritul popular al baladelor din acest ciclu. Eroii au o putere miraculoasă, dar și nesăbuița vârstei tinere și de aceea mai este încă nevoie de ocrotire părintească. Ionuț Jder din neuitatul roman sadovenian *Frații Jderi* este fără îndoială un Făt-Frumos, dar numeroase din acțiunile lui ni-l amintesc pe Gruia lui Novac atât de sugestiv înfățișat în prelucrarea lui Petre Dulfu.

Isprăvile lui Păcală este o sinteză a snoavei populare românești. Celebrele snoave despre Păcală au cunoscut în literatura română diverse prelucrări (C. Negruzzi, Petre Ispirescu, Ion Creangă, Ioan Slavici, Ioan Adam, Al. Mitru, Mihai Beniuc), dar nimeni n-a reușit să îmbine, într-o construcție epică atât de armonioasă și plină de haz, varietatea snoavelor populare românești, prezentând conflictele sociale, familiale și etice, ca Petre Dulfu.

Isprăvile lui Păcală cuprind patru părți. Într-un fel de prolog, autorul arată rolul snoavelor ca lectură de agrement și-și exprimă admirația față de frumusețea creațiilor populare românești. Scriitorul face apoi o prezentare sumară a cadrului snoavelor sale, înfățișându-și eroul în felul

povestitorului popular și invitându-și
ascultătorii la aflarea unor isprăvi

nemaipomenite:

*„Nu azi, nici ieri, hei de-atuncea, apă-a curs pe Olt cam multă!
(Sănătate, de la Domnul, celor care mă ascultă!)
Undeva, pe-aici sub cerul scumpei noastre Români,
Într-un sat, trăia – se zice – un moșneag, ce-avea trei fii.
Cei mai vârstnici, de! ca lumea! Când mai buni și când mai răi,
Când mai dezghețați la minte, când mai proști, sărmani de ei.
Cel mic însă... altă fire! Suflet bun, dar mai poznaș.
Ca să facă el un lucru, cum se făptuiește, aș!
Toate le făcea sucite și pe dos, de te-ncruceai.
Un nătâng, un gură-cască îți părea – când îl vedeai.
Îi ieșeau la capăt însă toate-așa de minunat,
Că de fapta săvârșită, locului stătea mirat.
O plăcere-avea: de lacomi, de neghiobi să-și rădă-n lege!
Și, ca el, la gard prostia cine mai știa s-o lege? ”*

Prima parte înfățișează moartea tatălui și implicațiile moștenirii. Păcală pedepsește prostia și lăcomia celor doi frați mai mari. Partea cea mai amplă relatează peripețiile eroului ca argat la un popă hapsân. Partea a treia înfățișează pe Păcală argat la gospodarul Stancu, unde își propune „să scoată dracii” din Stănculeasa, nevasta cea infidelă. *Isprăvile lui Păcală* au o compoziție

simetrică, partea a patra înfățișând întoarcerea lui Păcală în satul natal, devenind acum gospodar înstărit, și necazurile sale, pricinuite de sătenii invidioși și răi. Elogiul satului natal, al locurilor copilăriei este prezentat emoționant, iar formula de încheiere ne amintește din nou, de basmele populare:

*„Și-a umblat Păcală, iarăși, nu știu cât prin cele sate,
De-ale lui isprăvi, în cale-i săvârșind nenumărate.
Dar de la o vreme ce vreți? tot stingher, pe căi străine,
S-a cam săturat și dânsul... Și-și zicea adesea în sine:
Ce-o mai fi făcând sătuțul, unde-am fost copil odată?...
L-apucase dor de vatra de atâta timp uitată.*

*.....Și de-o lume pizmuț
În bogata-i locuință, mulți ani vesel, a trăit
Ba, de n-a murit, trăiește chiar și astăzi...
Cu acestea,
S-auzim, români, de bine! – isprăvitu-mi-am povestea.
A făcut el, nu e vorbă, și pe urmă, de-ale lui,
Ghidușii nenumărate! Dar... pe toate să le spui?
Când aș sta să-nșir eu toate, câte el a săvârșit
Povestirea-mi niciodată nu ar mai avea...
SFÂRȘIT” .*

Eroul principal prezintă acest contrast dintre aparență și realitate. În aparență este un nerod, un prost, dar ascultătorul sau cititorul își dau seama că personajul

stăpânește cu mare artă tactica disimulării, arta prefăcătoriei. Prostia și buimăceala sunt doar strategii ale lui Păcală pentru a-și atrage adversarii în capcană și a-i pedepsi după

cuviință; sunt modalități de împlinire a menirii sale de erou justițiar.

Ca și basmul, *Isprăvile lui Păcală* prezintă o acțiune în afara unor coordonate precise ale timpului și spațiului: „unde va pe-aici sub cerul scumpei noastre Români”. Și mai vag sunt prezentate coordonatele temporale: „Nici azi, nici ieri, hei de-atuncea apă-a curs pe Olt cam multă”, iar formula introductivă este preluată parcă din basm: „Într-un sat trăia, se zice, un moșneag ce-avea trei fii”. Felul în care sunt prezentați cei trei fii ne amintește, de asemenea, de basmele populare, stăruind asupra mezinului care impresiona pe toți, de mic, prin isprăvile

și prin istețimea lui. Ca și în basme, dar într-o măsură mult mai mică, este prezent elementul fantastic (în capitolele: *Flautul fermecat* și *Moara dracilor* – care înfățișează răzbunările istețe ale eroului asupra unui popă lacom, neomenos și hapsân). Capitolul *Moara dracilor* cu episodul orbirii dracului ne amintește de eroul epopeii antice *Odiseea* – Ulise – cel care tot prin istețime îl orbește pe ciclopul Polifem. În *Isprăvile lui Păcală*, dracul nu mai apare ca o ființă înfricoșătoare, ca în tradiția creștină, ci ca un personaj jalnic prin naivitatea și prostia lui. Este o viziune asemănătoare cu cea din povestea lui Creangă, *Dănilă Prepeleac*:

„Ușa morii se deschide, cu putere-n lături dată,
Și... răsare-un drac.

Păcală, de pe scaun, de la foc,
Îl măsoară cu privirea, făr-a se clinti din loc:
Uite-l mă! ha-ha! sărmanul! Negru, ca din smoală scos!
Gol de tot! cu coarne-n frunte! Și ce coadă are-n dos!
Va să zică așa sunt dracii? Aoleu! da' sluți mai sunt,
De-or fi toți la fel cu acesta, prăpădi-i-ar Domnul sfânt!”

NOBLEȚEA SPIRITELOR ALESE NU ȚINE SEAMA DE BARIERE

Activitatea lui Vasile Alecsandri pe tărâmul literaturii române : [teză de doctorat]/ Petre Dulfu; Traducere din limba maghiară de Ana-Maria Brezovszki. – Baia Mare : Biblioteca Județeană „Petre Dulfu”, 2006.

Adrian POP

Teza de doctorat a lui Petre Dulfu, intitulată în original *Alexandri Vazul. Működése. A román irodalom terén*, a fost tradusă de colega noastră Ana-Maria Brezovszki, de la serviciul Informare bibliografică, și publicată în cadrul Programului cultural de editare al bibliotecii, *Maramureșul perpetuu*, seria: *Personalități maramureșene*.

Traducerea poartă titlul *Activitatea lui Vasile Alecsandri pe tărâmul literaturii române* și, din perspectiva istoriei literare, reprezintă o contribuție valoroasă la reevaluarea creației lui Petre Dulfu. Cunoscut mai ales ca creator al celebrului Păcală,

patronul spiritual al bibliotecii noastre relevă o altă față a personalității sale artistice. Concepută ca o monografie care tratează creația literară a lui Vasile Alecsandri din punct de vedere estetic, fiind totodată o încercare de schiță exhaustivă foarte bine structurată a operei sale literare, lucrarea la care facem referire are deosebitul merit de a pune în lumină doi creatori de lumi, unul

ardelean, celălalt moldovean, dar uniți de aceleași simțăminte. Nu e întâmplător că tânărul Petre Dulfu și-a ales, la terminarea studiilor universitare, să scrie despre activitatea literară a celui supranumit în epocă „regele poezilor români”, cel mai mare poet al primei jumătăți a secolului al XIX-lea.

Personalitate complexă, Vasile Alecsandri a fost fiul medelnicerului Vasile Alecsandri și al Elenei Cozoni. După unii cercetători, anul nașterii ar putea fi 1821, 1819 sau chiar 1818. Locul nașterii sale este incert, deoarece nașterea s-a petrecut în timpul refugiului familiei Alecsandri în munți din calea armatei lui Alexandru Ipsilanti. Și-a petrecut copilăria la Iași și la Mircești, unde tatăl său avea o moșie și unde a revenit pe întreaga durată a vieții sale să-și găsească liniștea. A început învățătura cu un dascăl grec, apoi cu dascălul maramureșean Gherman Vida.

Vom reda, în cele ce urmează, cu cuvintele lui Petre Dulfu, evidențierea marelui merit al lui Alecsandri în îmbogățirea literaturii poetice românești. Tânărul absolvent împarte opera bardului de la Mircești în patru mari grupe:

1. „[...] cântecele populare și baladele culese și îndreptate de el cu o mână de adevărat maestru (*Poesii populare ale Românilor*, un volum gros), care a apărut deja în două ediții: prima la Paris în 1852, a doua la București în 1866. Culegerea cuprinde 55 de balade, 157 de cântece populare și numeroase comentarii și însemnări despre obiceiurile, credințele poporului.
2. Pe locul al doilea punem poeziile originale (*Poesii*, în 3 volume). Primul volum *Doine și lăcrămioare* cuprinde primele poezii lirice ale poetului (1842–1852); volumul al doilea, *Mărgăritărele* conține poeziile lirice și epice de mai târziu (1852–1862), iar volumul al treilea include cele mai noi (1862–1874) poezii descriptive (Pasteluri), epice (Legende) și amestecate (Varia). Se mai poate adăuga aici placheta de versuri închinată soldaților români răniți *Ostașii noștri*, care conține o odă

în care cântă faptele de vitejie ale ostașilor români și alte câteva foarte frumoase cântece și balade cu conținut asemănător.

3. A treia grupă o constituie personajele de teatru (în volumul *Teatru*) scrise într-un limbaj liber, care au ajuns deja la mai multe ediții. Ultima ediție a apărut în 1875 la București, în 4 volume groase. Primul volum cuprinde canțonete comice și scenete într-un act și operete (19 la număr); al doilea volum, vodeviluri într-un act, în două sau trei acte, în total 13; al treilea, opt comedii de diferite dimensiuni (1-5 acte); al patrulea volum conține trei drame serioase, prima în 3, a doua în 5 și a treia în 3 acte. Aici se poate adăuga și cel mai recent volum (1880), *Despot Vodă*, poem dramatic scris în ritm iambic. Aceasta este cea mai valoroasă creație dramatică a poetului.
4. În sfârșit, grupa a patra cuprinde felurite scrieri în proză care au apărut în diverse reviste și pe care poetul, adunându-le (într-un volum gros), le-a publicat separat în 1875.”

Alecsandri a fost primul dintre scriitorii români care, fermecat de frumusețea originală a poeziei populare și dându-și seama de importanța acesteia în dezvoltarea poeziei culte, s-a apucat de culegerea cântecelor și baladelor poporului român. Pentru realizarea acestei adevărate „profesiuni de credință”, el a cutreierat întregul spațiu locuit de români, nu doar Moldova sa natală, ci și Basarabia, Bucovina, Muntenia și Ardealul.

Structura lucrării lui Petre Dulfu prezintă, în amănunt, cele patru mari grupe din opera poetului, stăruind mai ales asupra creației lirice, făcând o analiză minuțioasă și asupra tehnicii prozodice, asupra izvoarelor narative folosite (mai ales în cazul poemelor epice – legende și poemele eroice) și, bineînțeles, specia pe care a ilustrat-o la noi ca nimeni altul, pastelurile.

Capitolul despre teatru cuprinde o prezentare plină de pitoresc a comediilor sale alături de răsunetul lor absolut deosebit în

epocă - un suflu nou în teatrul românesc, piese noi, originale, inspirate din moravurile perioadei cu care autorul era contemporan. De o atenție deosebită se bucură drama istorică „Despot-Vodă”, în 5 acte, despre care Dulfu afirmă că „se ridică cu mult deasupra tuturor lucrărilor dramatice ale poetului [...]. Poetul, lăsând la o parte orice scop practic, s-a dedicat numai frumuseții și a vrut să arate că are talent și pentru scrierea speciei mai sobre a dramei. Cum și în ce măsură a reușit acest lucru, vom vedea în continuare”. Piesa este dedicată prințului Cantacuzino și, în dedicație, poetul recunoaște că numai încurajările și îndemnurile repetate ale prințului l-au stimulat să scrie această dramă. Analiza literară făcută asupra textului dramatic și a personajelor este una care anticipează maturitatea gândirii tânărului scriitor în devenire. E o interpretare originală a unei perioade istorice zbuciumate, cu drame, trădări, trăiri intense.

Ultima parte a lucrării ni-l înfățișează pe Alecsandri în ipostaza, mai puțin cunoscută, de lingvist. Este prezentată disputa din epocă între cele două tabere, cea a Etymologiștilor, în frunte cu Timotei Cipariu, de la Blaj și cea a Phonetistilor, conduși de Titu Maiorescu. Dihotomia dintre cele două curente lingvistice era una artificială, creată doar de concepțiile diferite despre limba română și de izvoarele folosite. Adepții Etymologismului, pornind de la principiul că limba română este de origine latină și ea trebuie cultivată în direcția potrivită, deduc și stabilesc toate regulile gramaticii române, unele forme gramaticale, la fel și regulile formării cuvintelor și cele ale ortografiei, pe baze științifico-istorice. Scopul lor este de a arăta lumii limba română în pura haină latinească, potrivit cu originea ei, astfel se străduiau să omită orice cuvânt sau formă de origine străină. În privința ortografiei, nu pronunția, ci originea cuvintelor (etymon) este considerată importantă – de aici și numele acestei școli.

În schimb, phonetiștii nu acordă mare importanță trecutului, dezvoltării istorice a limbii române, ei pun accentul pe limba poporului, așa cum o vorbește poporul la un

moment dat și, în afară de acest lucru, nu mai vor să recunoască nici o altă regulă sau gramatică științifică. În privința ortografiei, principiul lor de bază este să se scrie fiecare cuvânt așa cum se pronunță - de aici și numele lor de „Phonetiști”.

La vremea respectivă, Dulfu afirmă însă că „în forma originală și în rigiditatea lor, niciuna dintre aceste două direcții nu poate să-și atingă scopul. Ambele sunt prea extremiste și – după părerea mea – nici una nu va învinge, ci ele trebuie să se apropie una de cealaltă până ce se vor întâlni într-un punct, apoi în cele din urmă se vor contopi”.

Alecsandri, prin formația sa intelectuală și luând în considerare spațiul geografic căruia aparținea, a fost mai apropiat de phonetiști. Dar asta doar în practică, datorită faptului că în afară de limba vie a poporului el nu a vrut să recunoască nicio gramatică, lucru de altfel foarte natural. Poetul, care era atât de atras de popor, nici nu ar fi putut cânta altfel legende și obiceiurile neamului său decât în limba originală a acestuia. Deși situați pe poziții diferite, Etymologiștii recunosc faptul că aproape fiecare doină, legendă sau comedie populară este câte o capodoperă încheată.

Concluzionând, Dulfu îl elogiază pe Alecsandri spunând că acesta, ca poet liric, a adus în literatura populară cântecul de inspirație populară (doina), ca poet epic, legenda cultă, iar ca poet descriptiv, a introdus o nouă specie în literatura națională – pastelul. Ca dramaturg, a pus bazele comediei de moravuri și a dramei istorice. Alecsandri a îndreptat literatura română, ce rățacea fără țintă, spre o orientare populară, aceasta fiind cea mai strălucitoare dovadă a remarcabilului său talent și a minții sale strălucitoare.

Privite din punct de vedere literar, destinele celor doi mari scriitori ai neamului românesc – Petre Dulfu și Vasile Alecsandri – par aproape identice, în mai multe privințe. Amândoi au avut o mare contribuție la valorificarea filonului inestimabil al creației populare, a obiceiurilor și tradițiilor noastre ancestrale îmbrăcându-le în „haine de gală” și oferind o cheie accesibilă de înțelegere cititorilor acelor vremi. Opera lor a rămas la

fel de actuală și în zilele noastre, ceea ce denotă originalitatea și puterea de sinteză a doi mari creatori, nu doar de literatură, ci și formatori de conștiințe morale, întreaga lor viață purtând dorința de a răspândi frumosul în forma lui cea mai autentică printre semenii lor.

Este o confirmare a faptului că, spiritele alese nu țin cont de spațiu, timp sau alte bariere... Între cei doi nu a mai contat vârsta, munții care-i despărteau (iar aici, cum nimic nu e întâmplător, gândiți-vă la descălecarea voievodului Bogdan în ținutul care a devenit Moldova și, făcând un arc peste timp, amintiți-vă cine a fost dascălul român al lui Alecsandri...), ci doar credința că pot împărtăși din cunoașterea lor tuturor. În asta constă

noblețea spirituală, cheia de boltă a întregii lor opere.

Încheind această succintă prezentare a tezei de doctorat a lui Petre Dulfu, trebuie să menționăm importanța demersului – este de fapt prima scriere și singura, din câte avem cunoștință, rămasă până de curând inedită din opera marelui cărturar ardelean.

Subliniem efortul considerabil depus de traducătoarea acestui text din maghiară, colega noastră Ana-Maria Brezovszki, precum și inițiativa conducerii Bibliotecii Județene „Petre Dulfu” de a pune în circulație această lucrare deosebit de valoroasă pentru cei interesați de creația lui Alecsandri.

PETRE DULFU - COAUTOR AL „MANUALULUI DE LIMBA ROMÂNĂ PENTRU ȘCOALELE PRIMARE MINORITARE” - CLASA VI

Delia FLOREA

Scriitorul și pedagogul Petre Dulfu, „o grădină de bunătate și frumusețe”, care s-a mistuit luminând,¹ a fost membru fondator al *Societății de lectură a elevilor români din gimnaziul baimărean*. După terminarea studiilor s-a dedicat definitiv carierei didactice, profesând timp de 40 de ani la București.²

Institutorul I. G. Bratu, care l-a cunoscut bine pe Dulfu, face o aleasă apreciere la adresa acestuia: „Model de profesor - care privește școala ca o biserică, clasa ca un altar și catedra ca un amvon, educator al poporului și tineretului, prin scrieri fermecătoare și pline de idei sănătoase, cântăreț al vitejiei străbune, prevestitor al împlinirii idealului național și mai ales fericit creator al figurii pline de vrajă a istețului erou popular Păcală, astfel dăinuiește și astfel va

trăi [...] în inima elevilor săi”.

Petre Dulfu n-a fost un profesor oarecare, ci un pedagog dublat de scriitor. Tocmai această dublă calitate a conferit muncii sale atractivitate, accesibilitate, limpezime, coerență și putere de sugestie.

Adânc cunoscător al psihologiei copilului, el s-a preocupat de o importantă latură psiho-pedagogică: „vindecarea defectelor și viciilor elevilor a căror soluționare o vede realizată pe calea practicii educaționale de către fiecare cadru didactic”.³

Opera didactică a lui Petre Dulfu poate fi considerată de actualitate la mai bine de un secol de la elaborarea sa și luată drept model pentru cei ce au convingerea, asemenea lui Plutarh, că „spiritul copiilor nu e un vas pe care îl avem de umplut, ci un cămin ce trebuie încălzit”.

Activitatea de autor al unor lucrări pedagogice a fost determinată de necesitatea

¹ Thira, Viorel. *Petre Dulfu în amintirea contemporanilor săi*. În „Bibliotheca Septentrionalis”, an IV, nr. 1 (7), 1996, p. 50.

² *Autori maramureșeni : Dicționar biobibliografic*. - Baia Mare : Umbria, 2000, p. 186.

³ Pușcașu, P. *Petre Dulfu - pedagog*. În „Studii și articole”, vol. II. - Baia Mare : Societatea de studii filologice din R.S.R., Filiala Baia Mare, 1973, p. 97.

resimțită în munca la catedră, de lipsa manualelor și a cursurilor destinate atât cadrelor didactice cât și elevilor. Astfel, a tipărit cursurile de *Etică, Estetică, Pedagogie generală, Logică, Metodică specială* ș.a.

Manualele scrise în colaborare cu alți autori - *Abecedar, Aritmetica, Carte de aritmetică, Carte de aritmetică și geometrie, Carte de limba română*, manualele de limba română pentru clasele germane – au cunoscut mai multe reeditări, unele ajungând până la 33 de ediții, „ceea ce exprimă limpede valoarea lor didactică și științifică”.⁴

Grija pentru elevii care frecventau cursurile școlilor minoritare s-a materializat prin elaborarea unor manuale corespunzătoare, alcătuite „după programa analitică oficială”.

Un astfel de manual este cel redactat în colaborare cu dr. R. Porsche, „Manualul de limba română pentru școalele primare minoritare, clasa VI”, care se adresează elevilor de naționalitate germană și cuprinde: noțiuni de limbă, gramatică, cunoștințe de istorie a românilor ș.a.

Dorința celor doi autori, P. Dulfu și dr. R. Porsche, a fost ca fiecare învățător să găsească „potrivit împrejurărilor locale”, bucăți (texte) mai grele sau mai ușoare care sunt însoțite de cunoștințe gramaticale și reprezintă *minimul materialului clasei*. Partea specială, *Lecturi auxiliare și particulare*, este destinată „elevilor mai înaintați în limba română”. Ortografia folosită este ortografia Academiei. Unele explicații sunt prezentate atât în limba română, cât și în germană, iar caracterul literelor folosite pentru acestea din urmă este cel gotic. Dicționarul explicativ de la sfârșit facilitează accesul utilizatorilor.

Autorii au folosit *sistemul de accentuare introdus de ei*: punctul sub literă, care arată sunetul accentuat. Cuvintele formate dintr-o singură silabă nu au acest punct (de ex.: Maiu, unchiu etc.), iar literele mari nu au punctul „din cauze tehnice”.

Textele, selectate cu mare atenție, aparțin unor scriitori renumiți: George Coșbuc, Vasile Alecsandri, Elena Farago, Octavian Goga, Dimitrie Bolintineanu, Petre

⁴ Temian, Laura. *Petre Dulfu - 140 de ani de la naștere*. Fișă biobibliografică. În „Bibliotheca Septentrionalis”, an IV, nr. 1 (7), 1996, p. 42.

Ispirescu, Ion Creangă, Simion Florea Marian, Petre Dulfu ș.a. Fragmentele literare (poezii, fabule, povestioare, pilde, legende, proverbe, ghicitori, strigături) conțin învățături moralizatoare și sunt foarte accesibile elevilor. Prin intermediul umorului sunt satirizate anumite trăsături de caracter și vicii: prostia, lenea, răutatea ș.a. De exemplu:

„La mândruța jucăușă/ stă gunoiul după ușă./
La mândruța'n joc bărbat/ curtea nu e măturată./
La mândruța'n joc voinică/ spală oala, tu, pisică.”

(Strigătură)

Morala din *Răzbumarea Lenuței* reflectă „măsura pedagogică” pe care o ia Tatăl ceresc atunci când ne abatem de la conduita creștină: „... să-ți răzbuni de ce-ai voit? Dumnezeu te-a pedepsit!”

Autorii urmăresc cultivarea unor virtuți: jertfa de sine, modestia, patriotismul ș.a.

Manualul mai conține scurte biografii ale unor scriitori și aprecieri critice (De ex.: „Pentru frumusețea operelor lui, Alecsandri s-a numit regele poezilor români”)

O caracteristică importantă a acestui manual este împletirea armonioasă a cunoștințelor, informațiilor noi cu sfaturile, povețele. Este în primul rând un manual al buneii cuviințe.⁵

În capitolul *Istoria Românilor* sunt evocate evenimente și personalități marcante ale vieții și culturii noastre: Vlad Țepeș,

⁵ Pop, Adrian; Babiciu, Mara. *Aspecte de la o expoziție semicentenară*. În „Bibliotheca Septentrionalis”, an XI, nr. 2 (21), 2003, p. 13.

Ștefan cel Mare, Petru Rareș, Dimitrie Cantemir, Constantin Brâncoveanu (despre care se spune: „Lucrul cel mai mare este că [...] el a fost în stare să rămâie 25 de ani pe tron fără războiu... în cele din urmă, însă, l-a părăsit norocul”) ș.a.

Figura impresionantă a baronului Samuel de Brukenthal este zugrăvită astfel:

„Prin cinstea și munca sa [...] ajunse la urmă cel mai înalt funcționar din Transilvania. El a făcut mult pentru ținutul acesta. Pe lângă munca sa multă, a mai găsit timp să adune o mulțime de tablouri și cărți, înființând astfel biblioteca și muzeul Brukenthal din Sibiu”.

Textele selectate sunt și mai expresive datorită unei ținute grafice de o foarte bună calitate, ilustrațiile poartă semnătura unor

graficieni de marcă: T. Lassy, Silvia Porsche-Togan ș.a., iar imaginile pentru *Ivan Turbincă* aparțin renumitului ilustrator Ary Murnu și sunt luate din revista *Lumea Copiilor* nr. 100.

Sunt prezentate tipuri de scrisori

(„familiale” și comerciale), *Chitanța și adeverința de primire*, *Cererea (petiția)*, *Declarația*, *Oferta*, redactarea acestora fiind necesară în viața de zi cu zi a viitorilor cetățeni.

Acest manual, prin alcătuirea și conținutul său, învinge barierele timpului. El poate constitui oricând o valoroasă sursă de inspirație pentru cei ce sunt preocupați de realizarea unor lucrări de specialitate și de ecoul *Foloaselor învățăturii*.

„LUMEA MIRIFICĂ ȘI INFINITĂ A CĂRȚILOR” FLORIAN ROATIȘ - 60

Angela Monica JUCAN

Aniversările sunt, de regulă, prilej de emisie a unor vorbe frumoase, fără a avea, de cele mai multe ori, și substanță. De teama deșertăciunii, mă voi împotrivi cuvintelor frumoase care mi se îngrămădesc în jurul peniței. Le voi fixa pe hârtie numai pe cele care, dacă nu sunt

„pline”, sunt cel puțin adevărate. Nici nu cred că ar dori altfel un om care, din toate bunurile lăsate de Dumnezeu pe pământ, și-a ales gândirea.

Foarte pe scurt, personalitatea conferențiarului universitar dr. Florian Roatiș se definește prin *neîncredere în limite* și

nesocotirea lor.

Și ceva mai pe larg:

Până la terminarea clasei a șaptea, a locuit într-un sat „cvasi-izolat” – după propria-i expresie. Limitele geografice au fost, însă, ignorate, copilul făcându-și o obișnuință din a trece (poate și clandestin) „dincolo”, în nesfârșitul imaginației. Plecat din sat, de data aceasta la propriu, la vârsta liceului, a fost mereu atent la dezgrădătorii spiritului de pe toate treptele ierarhiei didactice. Hotărât, la un moment dat să se dedice carierei militare, va face dus și întors acest drum, căci va „evada” din școala de ofițeri, cu tot dezavantajul faptului că liceul militar nu i se va socoti ca stagiul militar satisfăcut; va conta, însă, acest liceu ca loc de întâlnire cu trei profesori eminenți – bune „călăuze” ale elevilor peste granițele textului sec, de manual, al obiectelor predate de ei.

Negarea limitelor nu se oprește la intrarea în facultatea prin excelență a libertății spiritului - Facultatea de Filosofie. Subiectul lucrării de licență a fost Niccolò Machiavelli. Lucrarea este, probabil, o încercare de găsire a locului de interferență între două vederi limitate (identificarea, de către unii, a acestui personaj cu perfidia și encomiastica dezvoltată, de alții, în jurul acelui-ași nume).

Un prag pozitiv (dominant) al aprecierii și altul negativ (mai slab reprezentat, ce-i drept) închid în prejudecăți și tema tezei de doctorat: pașoptismul românesc – considerat de majoritatea comentatorilor ca un moment de deschidere, de progres, iar de alții, ca o rupere nesăbuită de tradiții, ceea ce ar corespunde uciderii identității neamului (sinucidere spirituală). Și nu numai subiectul are o legătură cu limita și desființarea ei, ci și istoria lucrării a cărei elaborare nu s-a încadrat în timpul preconizat. Finalizarea (limitarea) ei a trebuit amânată din cauza informației care nu înceta să „apară”. Mai mult, după câțiva ani, teza a fost extinsă și publicată sub alt titlu.

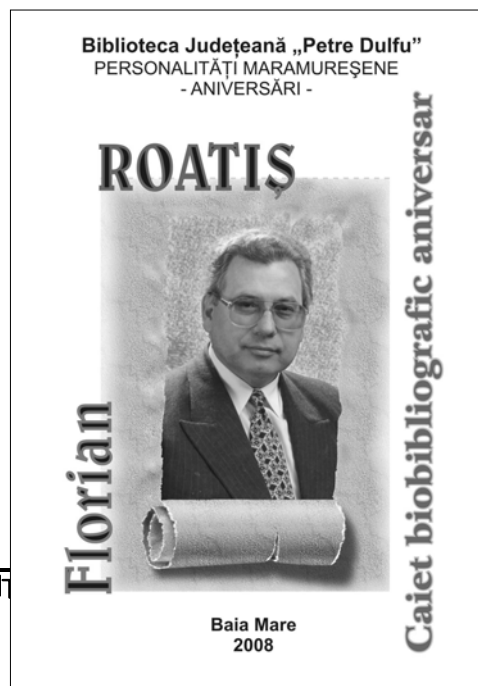
Copilul care deschidea (e mult? e puțin de-atunci?) ferestrele inteligenței așa cum deschizi o carte (bunăoară, una din inventarul bibliotecii din Băsești) este, astăzi, conferențiar universitar și doctor în științe

filosofice. Sute de studenți învață să depășească obstacolele cunoașterii. Sute de cititori – profani sau inițiați în filosofie – află, din scrierile Domniei sale, despre câte un gânditor ajuns în conul (limitat) de umbră al interesului și al memoriei colective; sau sunt informați despre șarlatania spirituală – deliberată sau accidentală – a unui „fermecător” limitat în duh din cauza subiectivității și a superficialității sale; tot atâtor li se descurie ușa către o fațetă neexplorată încă a câte unei probleme sau li se dezvăluie un nou unghi de abordare a ei.

Protest împotriva limitelor (a limitelor temporale) sunt și proiectele – arcuri peste moment, proiecte neținute în secret, deci neîncuiate.

Sigur că s-ar putea găsi asemănări cu unii filosofi (în special pasiunea socratică pentru delimitarea adevărului de eroare și cea platoniciană pentru descoperirea esențelor). Specificitatea, însă, aparține deosebirilor. Și acestea întrec limitele. Un stil de neconfundat, plin de vervă și totuși serios, în care expresia savuroasă, cel puțin ironică, face osmoză cu eleganța și principialitatea. Volumul imens și calitatea cunoștințelor nu ridică zid în fața manierei colocviale, când e cazul, de atacare a subiectului. Un condei polemic, din care nu se dezvoltă o polemică, pentru că este edificator și nu demolator.

De multe ori, o personalitate a culturii sau a științei este tratată ca fiind „două” persoane: „omul” și „creatorul”. Atunci, conferențiarul universitar Florian Roatiș ar fi

creatorul/realizatorul în raport cu care ești | cărui prezență nu inhibă niciodată.
totdeauna în evident dezavantaj și *omul* a

O ÎNTÂLNIRE ... PESTE ANI

Daniela POP

După câțiva ani de la întâlnirea de la Tohat, unde am întâlnit-o personal pentru prima dată pe doamna Eftimia Dulfu, nora scriitorului Petre Dulfu, mi-a fost dat să o întâlnesc de data aceasta prin intermediul amintirilor dezvăluite de Domnia sa în capitolul „Eftimia Dulfu și casa pierdută” din volumul „Povești ale Doamnelor din București”, autor Victoria Dragu Dimitriu.

Într-un limbaj simplu, „cu o rară dulceață în voce”, doamna Eftimia Dulfu transmite trăirile ei dintr-o perioadă a vieții, în care un cartier a fost cu brutalitate șters de pe fața pământului, iar ea „a fost exilată” în altă parte a orașului, acolo unde și acum se simte străină.

Așa începe să descrie casa familiei Dulfu, din strada Bateriilor nr. 28, colț cu strada Ghica, acolo unde se adunau membrii familiei Dulfu și Ghica.

Elena Dulfu, soția scriitorului Petre Dulfu, făcea parte din familia Ghica, la a treia generație, o familie care, „iubindu-și moștenitorii”, i-a adunat într-un mic cartier. Casa bătrânească era înconjurată de casele celorlalți membri ai familiei, sora doamnei Elena Dulfu, Constanța Mateescu, și verișoara lor, Lili Popazolu și alți veri ai doamnei Elena. Familia Dulfu avea în zonă și o legătorie de cărți - „Legătoria Artistică de Arte Decorative Delfinul”.

Scriitorul Petre Dulfu, care era profesor de limba română la „Elena Doamna” în București, o cunoaște aici pe viitoarea lui soție, Elena, cu care și-a întemeiat o familie frumoasă, cu patru copii.

Cu premiul acordat în 1894 de Academia Română pentru lucrarea „Isprăvile lui Păcală”, în valoare de cinci mii de galbeni (care pe atunci erau bani), a hotărât să construiască case pentru familie.

La vremea respectivă familia avea trei copii: Eugen, Virgil, Valeria. Dar necazuri mari s-au abătut asupra familiei: la 17 ani,

Virgil este împușcat, din greșeală, la vânătoare; după aproape doi ani, Eugen face o meningită și se stinge la 20 de ani. Valeria, căsătorită cu profesorul Grădinescu, moare la 30 de ani, lăsând în urmă două fete, care vor fi crescute de bunica lor, Elena.

Petre, mezinul familiei, a venit după moartea celor doi băieți, parcă să aline durerea părinților atât de greu încercați.

În amintirile doamnei Eftimia Dulfu, stăruie imaginea casei care a fost ridicată în 1932, „o casă splendidă”, în stil cubist, cu toate dependențele, structurată pe trei nivele. Nivelul de jos era pentru oamenii de serviciu, spălătoria, instalația de încălzire centrală (pe păcură), garajul. Al doilea nivel era făcut pentru a fi închiriat, de obicei pentru funcționarii de la bancă (doar așa se putea întreține casa singură). Nivelul trei al casei era destinat familiei și se compunea din birou, hol mare de treizeci de metri, o cameră și terasă, încă o cameră și sufrageria. Piese din lemn au fost comandate la Reghin, era parchet peste tot, uși glisante, iar mobila a fost concepută în așa fel încât să ocupe cât mai puțin spațiu, dar să ofere loc suficient pentru depozitat, foarte modernă pentru acea vreme și foarte ingenioasă prin concepție.

Aici era locul de întâlnire, după amiezile, pentru toată familia. Veneau și din casele din jur, pentru că toți erau rude.

Așadar, operă a arhitectului Horia Creangă, casa era făcută să dureze, trecând fără probleme prin cutremurul din 1940 și prin cel din 1977.

O dată cu schimbarea politicii statului, casa a fost „dăruită” chiriașilor de toate felurile, iar familiei îi este repartizată o singură cameră.

A urmat perioada demolărilor, momentul cel mai tulburător al acelei etape, o viață trăită liniștit și frumos năruită atât de brusc. Dar, după cum relatează doamna Eftimia Dulfu, atunci s-au demolat case,

biserici, străzi. Și astăzi încă se mai aude sunetul târnăcoapelor și se simte praful care a rămas în urmă. A dispărut strada Bateriilor și totul în jur a rămas pustiu.

Așa s-a întâmplat și cu Biserica Albă din Postăvari: într-o zi de Florii, cei veniți la slujbă sunt luați și mutați într-o curte din apropiere, iar până la ora douăsprezece biserica este demolată! Unde a fost biserica a rămas câmpul gol. O mașină a adus brazde de iarbă în pătrățele, să acopere urmele a ceea ce a fost odată acolo: o biserică neclintită de sute de ani.

După câteva luni a fost dăruită și casa de pe Bateriilor! A dispărut strada Bateriilor, loc cu multe amintiri și trăiri ... Câtă tristețe ... vremi apuse!

Amintirea scriitorului Petre Dulfu este și acum vie în memoria doamnei Eftimia: om modest, retras, cu maniere

blânde „cu ochii te privea, cu ochii te mângâia, sufletul i-l vedeai privindu-te”. Pe soția lui o descrie ca pe o persoană cu o răbdare și o cumpătate nemaipomenite. După pierderea celor trei copii, a învățat să vopsească lâna în casă și să țeasă covoare, așa își alina amintirile, iar fiul foarte atașat o sprijinea și se interesa de munca ei.

Acum, pentru doamna Eftimia viața s-a mutat la bloc. În bibliotecă mai păstrează puținele documente salvate la mutare, câteva fotografii, reviste, covoare lucrate de doamna Elena Dulfu, aceste lucruri care mai au ceva din atmosfera casei de altădată, conservate și ferite de degradare cu trecerea timpului. Fiecare lucru își are mica poveste pe care numai dacă deschizi ușa doamnei Eftimia Dulfu o poți afla și poți simți ce a fost acea casă odinioară.

Amintiri frumoase, chiar dacă dor!

POEZIA LUI ION IUGA - „LUMINĂ DE DUMINICĂ” PE CHIPUL FIECĂRUI CITITOR

Maria BILȚ

Poetul Ion Iuga s-a născut în Săliștea de Sus, într-o oază de verdeată și lumină, cu drumuri care urcă încet spre albastrul cerului, pe valea lin curgătoare a Izei, într-o familie de țărani nobili. S-a născut într-o zi de mare sărbătoare religioasă pentru tot creștinul, Botezul Domnului Iisus Hristos, 6 ianuarie în anul 1940. A fost al doilea copil al familiei Anuța și Vasile Iuga.

Anii de școală generală îi urmează, firesc, în comuna natală, apoi studiile liceale la „Ady-Șincai” din Cluj și „Liviu Rebreanu” din Năsăud, iar cele universitare la Facultatea de Filologie „Babeș Bolyai”.

Lucrarea de licență a fost elaborată pe tema: „Direcțiile poeziei române contemporane”, din care mai multe fragmente au fost publicate în paginile prestigioasei reviste „România literară”.

Fiind unul din oamenii nordului latin,

înălțați precum pinul din pădurile maramureșene, păstrând în forma lor verticală întreaga demnitate, revine în locurile natale ca profesor în Săliștea de Sus și Sighetu Marmației până în toamna anului 1965.

Din această toamnă, sprijinit de scriitorii Ovidiu Cotruș și Nicolae Balotă, Ion Iuga vine la redacția revistei „Familia” de la Oradea, bucurându-se de câțiva ani de liniște, apoi, pe la sfârșitul anului 1968, ia drumul Bucureștiului, unde rămâne până la sfârșitul vieții sale, 19 octombrie 1993.

În acest octombrie încărcat de lumină și culoare, 2008, s-au împlinit 15 ani de când poetul Ion Iuga a plecat în altă lume, nevăzută, dar călăuzindu-ne și de acolo într-un frumos.

Debutul poetic este prezent în revista „Luceafărul” din București, în anul 1963.

Ion Iuga a pornit curajos pe drumul de

Irosit Poet în românești cuvinte încât „Suntem, fără puțință de tăgadă, în fața celui mai mare poet al Țării Maramureșului”, după cum afirmă mai tânărul maramureșean Alexandru Bogdan Petrovai din Petrova, în studiul monografic *Ion Iuga*.

Dacă poezia poate fi asemănată „respirației lui Dumnezeu”, Ion Iuga ar putea fi închipuit un frumos urcior de Săcel (un sat vecin) măiestrit de autentică stirpe maramureșeană de olari, din familia Tănase Cocean, numele poetului rezonând cu prisosință între pământ și cer.

Poetul Ion Iuga „cel mai frumos bărbat din nord/ cu ochii triști de-atâta spălăcit albastru/ (...) zvelt, unduit de aspre vânturi,”/ purtând „brâie de lumină fulgerată/ să plac și cerului și fetelor deodată”, fetelor pe care le-a cunoscut și le-a îndrăgit deopotrivă, neliniștit, pe chip cu „ceafa bunilor” săi, „latin la vorbă” a cântat natura, pădurea, „stâncile țării” cu inima simțind „în românești cuvinte”, mistuindu-se asemenea soarelui și „pizmut asemenea munților frumoși...” Așa s-a înfățișat lumii acesteia în versurile din prima poezie „Bărbatul din nord” a volumului „Tăcerineprimite”.

De la primul volum, „Tăcerineprimite” (1968), apoi „Almar” (1970), interzis în 1971, „Țara fântânilor” (1971), „Întoarceri în april” (1972) care a dispărut din redacția editurii Cartea Românească, „Irosirea zăpezilor” (1974), „Cămașa patriei” (1975), „Ion Iuga din Marmația” (1977), „Binecuvântata civilizație” (1980) și până la „Ieșirea din vis” (1982), Ion Iuga menține demersul poetic între două limite, între „sentimentul maramureșean al ființei și conștiința bunului cetățean din preajma celui de-al treilea război mondial”, cum afirma criticul literar Laurențiu Ulici în volumul „Literatura română contemporană”, vol I, p. 147. Între aceste limite înflorește sentimentul erotic.

Femeia este întruchiparea întregului univers al poetului Ion Iuga: „Ah, dorul erai din mine, din mugur, Zborul albastru, răsfrântul izvor, veghea din arbori. În toate erai, vântul înalt, preamăritul dor...” Aceste versuri din poezia „Erai” (vol. „Tăcerineprimite”) îl definesc pe omul Ion Iuga într-un

moment anume din registrul terestru al universului. Amintirile nu-i oferă liniște „[...] azi dorurile ard în doruri și tu vrei cântec nespus de nimeni ori prea spus merinde tuturor în drum” („Erotică”, vol. „Tăcerineprimite”), apoi vine „fărâmițarea”, „depărtarea și apele curg/ cu zările-n coame de cai”.

Pornind de la „Casa părintească” cu „Grinzile viscolite de ierni/ de doine și păduri rătăcite prin vânt, ridicate de trupul primilor părinți ajunși icoane” cutreieră pământul, caută, trăiește și ajunge unde? „Când luceafărul serii în ochi reveni caii muriseră aproape de râu. Călăreții, vai pe unde erau?” („Caii”).

Discursul liric al poetului Ion Iuga e potențat de tonul abordat în rostirea cuvintelor, a sentimentelor care-i rânduiesc pornirile și faptele, acel ton, când cald, calm, învăluitoare, evocativ, reflexiv, când plin de indiferență, rece, aproape prozaic, invocativ.

Potrivit concepției sale literare, i-a plăcut să trăiască în adevăr, „trăire în adevăr” un principiu de viață, fiind o sintagmă foarte adesea folosită de el.

Poetul a trăit la fel de puternic și profund și sentimentul patriotic, așezând mereu Țara pe o temeinică cultură, reprezentând, alături de mulți confrăți de-ai lui, o vârstă lirică semnificativă în poezia românească. Îndârjit, vibrând ca un arc întins, romantic în pornirile sale involburate, impetuoase, el călca smerit pe pământul strămoșilor. De acest pământ se simțea legat prin rădăcini „puternice și noduroase”, care pentru el erau „adevărate semne de blazon”. Apelând la un soi de spovedanie, poetul face convingător mărturisirea sentimentelor sale în fața bunilor săi: „Eu n-am mințit și n-am să mint vreodată mi-e Țara legământ și Tatăl meu Lumină (...) Și-aleg Frumusețea care vă scapă care mai scapă prin ușa Carpaților (...) înveșmântat în visul mulțimii”, versuri sugestive din poezia „Frumusețea” cuprinsă în volumul „Fântâni pentru bronzul eroilor”, București, Editura Militară, 1983.

Prin creațiile care alcătuiesc acest volum, autorul se-ntoarce cu gândul mereu la izvoare, la vatra străbună, la părinții care „au pogorât pe sub pământ pe oase zări au citorit

cu turlle arse-n asfințit” la voievozii care au marcat istoria neamului cu faptele lor. Există între ele un poem alcătuit din nouă părți lirice, inegale ca formă, „Graiul de vară”, dedicat poetului Ion Șugariu pentru care are sentimente de adâncă admirație și venerație „Eu l-am văzut trecea un drum târând trei ceruri la picioare mâinile îi păreau de fum când pașii lui urcau pe zare”. Atunci când ploua „cu foc și-oțel” prin grâne, curgeau „șerpi de jar pe-acoperiș pe fața pruncilor în vise” poetul se stinge la margine de drum. Ion Iuga n-a trăit ororile unui asemenea război, dar n-a uitat ceea ce a învățat de la bunii săi și a păstrat în sufletul său.

În viața poetului Ion Iuga a existat un timp-prag, anul 1983, când pleacă în India, împreună cu poetul George Anca, întemeind acolo Academia Internațională de Poezie „Mihai Eminescu”.

Întâlnirea cu altă civilizație, cu spațiul străvechi al Indiei, cu cultura acestui popor, mediul geografic foarte diferit de cel românesc, toate l-au fermecat pe sensibilul maramureșean, încât roadele șederii lui în această miraculoasă țară sunt adunate într-un valoros volum de poezii „Casa poemelor”, apărut la București, Cartea Românească, 1984.

Poetul Ion Iuga, „prietenul pădurilor și al femeilor”, născut sub același semn zodiacal, al Capricornului, și pe aceleași coordonate geografice românești, precum Mihai Eminescu, îmbrățișând Carpații Răsăriteni cu harul lor, el le trece și petrece cu sentimentul amar al fragilității acestei lumi, cel al neîmplinirilor terestre și sentimentul de teamă că neantul le pândește

pe toate câte există sub soare.

În poemul „Păsări nebune” (vol. „Tăcerineprimite”) poetul simte acest devastator spectacol de la sfârșit și evidențiază neputința omului în fața timpului, a trecerii sale, „dincolo”, prin imagini poetice pe măsură: „Creștem în noi moartea de la o vreme și întrebările devin fulgere, ard/ inima noastră pe nehibzuită vatră; „dincolo, la capătul focului (unde) dansează-un nebun” zărind patul său cu „visele cu cerbi și cu păduri și fete frumoase dintotdeauna dorite”.

Acest implacabil sfârșit al vieții e un tablou sumbru, asemănător pământului după un bombardament atomic „un ceas de negru pământ, altul cu acele-n ape Trupul uscat. În sânge zgomot de vânt. Acest vacarm mă va frânge, [...] Țărâna mi se leagă-n trup. Zboară păsări nebune, păsări din oasele mele” desigur imagini de Apocalipsă, de sfârșit de lume. Poetul dispare sau supraviețuiește, hălăduind prin universul de stele făurit?

Ultimul pas al poetului spre nemurire îl constituie volumul de poezii „Povara umbrei”, editat în anul 1987, tot la Cartea Românească, prin care vrea să convingă că „nu are nume, e o umbră alături de celelalte, înotând în mulțime”.

Poetul a trăit „în aduceri aminte, în durere și spaimă în această lume senină și ospitalieră sub soarele stropindu-mă cu jeturi de umbră”. El a locuit în cuvânt, a trăit prin cuvânt, s-a apărut prin cuvânt. Dar, cum spune același Alexandru Bogdan Petrovai, „de-o vreme stăpânește mormântul cântând” însă poezia lui rămâne „lumină de duminică” pe chipul cititorului.

**SZILAGYI DOMOKOS – „OMUL VERS”
(70 DE ANI DE LA NAȘTERE)**

Paula RUS și Amalia TALPOȘ,

Una din cele mai valoroase voci ale liricii maghiare din România și reprezentant de seamă al primului val al generației „Forrás” („Fierbere”), Szilágyi Domokos, s-a născut în anul 1938 în Șomcuta Mare (județul Maramureș), unde există și o casă memorială. A urmat liceul la Satu Mare și a absolvit cursurile Facultății de Filologie a Universității „Babeș Bolyai” din Cluj, specialitatea limba și literatura maghiară. A trăit o vreme la București, lucrând în redacția cotidianului „Előre”, apoi revine la Cluj, unde, grav bolnav, își pune capăt zilelor în toamna anului 1976.

Apreciat de critica literară și de numeroși cititori, Szilágyi Domokos a obținut în anul 1967 Premiul Uniunii Tineretului Comunist pentru volumul **Garabonciás**, iar în anul 1972 Premiul Uniunii Scriitorilor pentru **Sajtóértekezlet**. Opera bogată și valoroasă lăsată în urma sa i-a dobândit un loc în rândul clasicilor liricii maghiare din România postbelică.

Cărțile sale îl impun ca autor al unei poezii originale, opera sa fiind constituită din mai multe volume de versuri: **Álom a repülőtérén (Vis pe aeroport)**, 1962, în colecția „Forrás”; **Szerelmek tánca (Dansul iubirilor)**, 1965; **Mese a vadászó királyfiről (Poveste despre fiul de împărat vânător)**, basm poetic, 1966; **Garabonciás (Spirit răătăcitor)**, 1967; **Emeletek avagy a láz enciklopédiája (Etaje sau enciclopedia febrei)**, 1967; **Történetek húsz éven felülieknek (Povestiri pentru cei peste douăzeci de ani)**, 1967; **Búcsú a trópusoktól (Adio tropicilor)**, 1969; **Fagyöngy (Vâsc)**, 1971; **Sajtóértekezlet (Conferință de presă)**, 1972, versuri din anii 1956-1971; **Felezőidő (Timp de înjumătățire)**, 1974; **Öregek könyve (Cartea bătrânilor)**, poem, 1976; **Pimpimpáré (Păpădii)**, poezii pentru copii, muzică de Vermes Péter, 1976;

Tengerparti lakodalom (Nuntă pe malul mării), postum, 1978; **Kényszerleszállás (Aterizare forțată)**, 1978, o antologie amplă a operei sale poetice încheiate prematur, care conține și un ciclu de poezii inedite (scrise între 1956-1976).

În anul 1979 editura Cartea Românească tipărește o culegere de **Poeme** de Szilágyi Domokos, selecția și traducerile aparținându-i lui Constantin Olariu, cu un cuvânt înainte al lui Nichita Stănescu. În 1985 la Editura Kriterion apare o nouă versiune românească din lirica acestui poet maghiar, în traducerea lui Paul Drumaru, sub titlul **Aterizare forțată**.

Szilágyi Domokos este autorul unei micromonografii, **Kortársunk, Arany János (Arany János, contemporanul nostru)**, 1969, precum și al unor traduceri în limba maghiară din literatura română. Face traduceri atât din poezia contemporană, cât și din proza literară și științifică. Primele traduceri sunt din poezia pentru copii scrisă de Tiberiu Utan (**Roszsont [Ciopârțilă]**, București, 1962), afinitatea pentru această preocupare dovedindu-se constantă și între anii 1965 și 1966, când îi apar alte două traduceri din scrierile aceluiași autor: **Hószínű ég (Tot ceru-i alb de lună)**, **Roszsont elviselt dolgai (Isprăvile lui Ciopârțilă)**.

De asemenea, a realizat traduceri în limba maghiară din studii de poetică și proză: Tudor Vianu, **A metafora kérdéséről és egyéb tanulmányok (Despre problemele metaforei și alte studii)**, București, 1967; Matei Călinescu, **Zacharias Lichter élete és nézetei (Viața și opiniile lui Zacharias Lichter)**, București, 1971. În anii următori, a tradus în limba maghiară din poezia lui Nichita Stănescu (**Víziorgona [Orga de apă]**, București, 1974) și Ștefan Augustin Doinaș (**Az én birodalmom [Tărâmul meu]**, București, 1975) precum și din critică: George

Călinescu, **Ion Creangă élete és műve (Ion Creangă. Viața și opera)**, București, 1975 și aforismele și eseurile lui Lucian Blaga: **Egy évszázad arcai. Aforizmak, esszék, tanulmányok (Fețele unui veac. Aforisme, eseuri, studii)**, București, 1978, în colaborare cu Molnár Szabolcs.

Încă de la debut, poetul se declară un cântăreț al vremii sale, în textele scrise condamnând războiul, fascismul, violența - crimele împotriva umanității (vol. **Vis pe aeroport**).

Alături de aceste teme tragice, în poezia lui Szilágyi Domokos apare și tema naturii, redată cu o mare sensibilitate. Peisajul urban este și el prezent. Aceeași sensibilitate o manifestă și față de sentimentul iubirii, văzut ca o diafană senzualitate, care dă sens vieții. (vol. **Dansul iubirilor**).

Formația academică a poetului Szilágyi Domokos își pune amprenta asupra întregii sale opere în care se poate vorbi de o dublă personalitate: una referitoare la creatorul și societatea în care trăiește și alta constând în obsesia perfecționării individuale și a întregirii personalității prin cultură.

Structură poetică aparte, înzestrat cu un talent viguros, poetul înțelegea drept unică rațiune a existenței exprimarea artistică. Originalitatea și modernitatea lui Szilágyi Domokos sunt evidente în întreaga operă.

Pasiunea pentru muzică se reflectă în versurile sale de o melodicitate spontană și ludică, atent cultivată, și de un mare rafinament. Poetul se dovedește un creator pe deplin matur și un stăpân desăvârșit al versificației, pe care o mănuieste cu ușurință, în partituri diferite tematic, melodic și ca întindere (de la terține la construcții pretențioase și dificile). Versificația valorifică și efecte grotești, jocuri de cuvinte și asociații lexicale de natură avangardistă.

Afirmația lui Nichita Stănescu referitoare la Szilágyi Domokos în prefața ediției **Poeme** „Seamănă mai degrabă cu un vers. El a fost omul-vers [...] El s-a dus rămânând” este pe deplin justificată.

În scurta sa existență, a căutat echilibrul și a sperat în binele omenirii.

Szilágyi Domokos este în primul rând un poet tragic, unic în felul său, în lirica sa regăsindu-se adesea tema morții văzută ca anotimpul ce conferă eliberarea de bucurii, în ultimă instanță de păcate, de viață.

Deoarece anul acesta s-au împlinit 70 de ani de la nașterea lui Szilágyi Domokos, Secția pentru copii a Bibliotecii Județene „Petre Dulfu,” în colaborare cu Școala „Nicolae Iorga” Baia Mare, a marcat momentul printr-o activitate intitulată **Prietenii literare ale lui Szilágyi Domokos: Tiberiu Utan, Nichita Stănescu**, care a constat într-un recital bilingv român-maghiar susținut de elevii clasei a V-a C, îndrumați de profesoarele Codruța Cosma și Balint Beata.

Secția pentru copii a pregătit o expoziție de carte în limba maghiară intitulată „**Versek**”, în care au fost reunite toate titlurile volumelor lui Szilágyi Domokos existente în fondul Secției pentru copii.

Copiii participanți și-au adus contribuția la reușita acestei activități culturale prin prezentarea unor portofolii privind viața și opera poetului Szilágyi Domokos în care au scos în evidență și faptul că Szilágyi Domokos a tradus din opera unor autori români consacrați (Tiberiu Utan, Nichita Stănescu, Lucian Blaga, Ștefan Augustin Doinaș, George Călinescu), cu care a avut calde relații de prietenie și al căror ecou s-a resimțit în cele două literaturi: română și maghiară.

Bibliografie:

Scridon, Gavril, **Istoria literaturii maghiare din România 1918-1989**, Cluj Napoca, Editura Promedia Plus, 1996.

Temian, Laura; Marinescu, Otilia; Ana-Maria Brezovszki, **Autori maramureșeni. Dicționar biobibliografic** : Literatură. Lingvistică. Folclor. Monografii. Biografii, Baia Mare, Editura Umbria,

2000.

*****Dicționar general al literaturii române**, vol. 6, S-T, coordonator general Eugen Simion, București, Editura Univers Enciclopedic, 2007.

FLORIAN C. ULMEANU ȘI REZULTATELE SOCIETĂȚII SALE CULTURALE

Pamfil BILȚIU

Marea Unire din 1918 a deschis larg era unei intense bătălii pentru resuscitarea întregii vieți naționale în toate domeniile de activitate. În fruntea acestei bătălii s-au antrenat intelectualii, între care și tineri de la orașe și sate educați în spiritul acestui nobil țel.

Din galeria acestor tineri entuziaști, **Florian C. Ulmeanu**, de obârșie din Ulmeni, a înscris merite deosebite în variate direcții ale acestui obiectiv. Viitorul savant în medicină sportivă a înțeles că refacerea vieții naționale se punea acut, că totul trebuia luat de la capăt și a acționat hotărât și energic, ceea ce a dus la înfăptuiri deosebite.

În 1923 fondează „Societatea Tinerimea din Ulmeni și jur”, care și-a depășit cadrul față de cum a fost denumită, a inițiat și realizat o serie de obiective și în plan economic, edilitar-gospodăresc, inițiind și întreținând și o mișcare sportivă rar întâlnită în acea vreme la sate.

De la început, Florian C. Ulmeanu a dat dovadă de mult spirit organizatoric, știind să-și aleagă colaboratori plini de inițiativă și dăruieți țelului pentru care luptau: Ioan Ulmeanu, Teodor Crețu, Ștefan Dulfu, Emil Gavriș, Matei Ulmeanu, colonel Gheorghe Petrescu. Alături de acești tineri entuziaști, la activitățile Tinerimii a fost atrasă o serie de personalități influente care s-au aliat la activitățile și programul societății, considerat fantezist, greu sau imposibil de realizat. Dintre aceste personalități de prestigiu, putem aminti pe Elena Pop Hossu-Longin,

președinta de onoare a Tinerimii, Laurențiu Bran - președintele Despărțământului „Băsești” al Astrei, G. Matieșanu - prefectul județului Sălaj, Dr. I. Deac - prim-președinte din Cehul Sivaniei, Grațian Mărcuș, - președintele Camerei de Comerț Zalău.

De la început, Societatea s-a pus pe treabă. Florian C. Ulmeanu și colaboratorii au mobilizat la activități tineri din nu mai puțin de 15 sate din bazinul Văii Someșului: Ulmeni, Tohat, Chelița, Țicău, Arduzel, Mânău, Someș Uileac, Sălsig, Asuaju de Jos, Asuaju de Sus, Ariniș, Vicea, Băsești, Benesat.

Statutele Societății, completate și alcătuite pe baza celor ale altor societăți din țară, au prevăzut obiective mărețe și care se cereau grabnic înfăptuite: mobilizarea tineretului la culturalizarea satelor, îmbunătățirea situației social-economice a țăranimii, sprijinirea învățământului, valorificarea tradițiilor, inițierea unei activități artistice la sate, mobilizarea tineretului la practicarea sporturilor.

Dacă, la început, activitatea societății s-a mărginit la acțiuni mai puțin importante, cum ar fi organizarea de baluri precedate de câte un mic program artistic, în scurtă vreme activitatea ei se diversifică, înscriind realizări de răsunet. Prima activitate amplă și de notorietate a fost sărbătorirea poetului Petre Dulfu la Tohat la împlinirea vârstei de 75 de ani. Potrivit documentelor, la această manifestare de amploare au participat săteni din 15 localități, intelectuali din județ, precum și multe notabilități din țară.

Programul manifestării a fost amplu, cuprinzând multe puncte importante, precum dezvelirea unui obelisc în cinstea poetului, pe care scria „Omagiu poetului Petre Dulfu, ridicat în comuna sa natală Tohat și de Asociațiunea Astra din Zalău, la 31 august 1930” (Data nu este cea a manifestării scrisă

pe obelisc ci cea a edificării lui). Programul a mai cuprins un concert coral prezentat de Corul din Tohat dirijat de Ștefan Matieșanu, un program bogat cultural-artistic, urmat, seara, de o petrecere dansantă. S-au ținut mai multe cuvântări, printre care cea a prefectului, a Despărțământului Băsești al Astrei, I. Rițiu, cea a protopopului Alexandru Breban, iar, la urmă, poetul, cu lacrimi în ochi, a mulțumit pentru cinstea ce i s-a făcut, promițând că va scrie pentru consătenii lui și va reveni cu drag în mijlocul lor.

Treptat, programele și activitățile

care să se desfășoare activitățile nu erau”.

După numai doi ani, o mulțime imensă a participat la o altă manifestare de amploare: sfințirea monumentului eroilor de la Ulmeni, la care au participat mii de săteni din Ulmeni sau veniți din satele apropiate.

Să amintim că slujba religioasă a căpătat o strălucire aparte prin răspunsurile date de coruri reunite conduse de Ștefan Matieșanu. În cadrul manifestării s-a deschis o expoziție de cusături tradiționale. Sarea și piperul manifestării a fost „conductul etnografic” care a încântat și entuziasmat

Sărbătorirea poetului Petre Dulfu (în medalion), la Tohat, la împlinirea a 75 de ani

Tinerimii au subscris din plin diversificării tot mai accentuate a ceea ce și-a propus societatea. Serbările culturale aveau un program minuțios întocmit, care cuprindea conferințe, piese de teatru, recitări, dansuri populare, muzică populară. Serbările au căpătat un plus de strălucire odată cu înjghebarea orchestrei de muzică populară și ușoară condusă de Emil Gavriș, viitorul compozitor, dirijor și interpret de muzică populară, așa cum însuși ne-a mărturisit: „când s-a pus pe treabă orchestra, lumea începea să curgă la serbările de la Ulmeni”.

Alături de programele muzicale și alte puncte din programul serbărilor complexe de la Ulmeni, s-a bucurat de mare atracție teatrul de amatori. „Îmi amintesc (ne-a declarat același Emil Gavriș) că la premiera piesei „Pe aici nu se trece” a fost atâta popor, că nu încăpea în marea grădină a școlii din Ulmeni, căci săli în

mulțimea prin acele care alegorice care reprezentau o șezătoare, o nuntă, un meșteșug având menirea de a etala frumusețea tradițiilor și portului local. În afara programului artistic, s-a ținut și o ședință intimă a Astrei, la care au participat 80 de persoane. Documentele vorbeau despre o manifestare emoționantă și entuziastă.

O întâmplare tragică avea să zguduie întreaga comună după încheierea manifestărilor. Grăbindu-se să ajungă mai repede acasă, un mare grup s-a înghesuit într-o barcă pentru a trece Someșul către Mireș. Barca s-a rupt și foarte mulți au pierit înghițiți de apele adânci ale Someșului.

Greutățile începutului erau inerente și se cereau depășite. În primii patru ani, manifestările se țineau în câte o șură mai mare, în sălile prea strâmte ale școlii sau pur și simplu în curtea și grădina școlii. Această

situație a determinat luarea unei inițiative îndrăznețe și greu de realizat - edificarea Casei naționale. Fondurile însă lipseau. Edificiul a fost conceput cu un spațiu mare, cu săli pentru activități, cu sală de spectacole. Piatra de temelie s-a sfințit încă în 1933, dar lucrările au avansat greu. De la comună s-a primit doar terenul și piatra, apoi un parchet mic pentru lemnul de construcție. Veniturile realizate prin organizarea de baluri și spectacole la care se percepea taxă erau mici. De abia în 1938 Casa națională este ridicată la roșu, când se tencuiește și se dă în folosință. Inaugurarea s-a făcut printr-o serbare grandioasă, căci era mândria Societății. De altfel, în documente se scria: „Opera constructivă începută de tineretul de aici este o dovadă concludentă a ceea ce face unirea dintre oameni.” Construcția era solidă și mare, cu o sală de spectacole care adăpostea trei sute de spectatori. Și astăzi edificiul slujește, cu unele extinderi, nevoilor culturale, fiind cămin cultural.

Treptat, activitatea Tinerimii ia un elan semnificativ, care este ilustrat de realizări după realizări. În 1936 deja funcționa o bibliotecă la sediul Societății, cu peste 600 de volume, care a fost frecventată de tineri, școlari, țăranii din sat. Cu sprijinul Societății Studenților Someșeni, membrii Tinerimii au înființat biblioteci în mai multe din satele din jur. Pentru atragerea țăranilor la actul lecturii, s-au organizat pentru ei „case de citire”, care echivalau cu cercurile de citit de mai târziu.

Programele culturale au constituit tot mai mult punctul de atracție, prin complexitatea lor, atractivitatea acestora, mai ales după ce s-a pus la punct și completat orchestra și s-a pus la punct, în 1938, formația de dansuri, „care sunt foarte mult gustate de publicul spectator, care umplea sala până la refuz”, se arată în documentele timpului.

Merite a înscris Tinerimea și prin acțiunile rezervate valorificării tradițiilor locale. Din inițiativa lui Florian Ulmeanu, se organizează un curs de gospodărie și cusături românești. În 1936 cursanților li se valorifică truda prin organizarea unei expoziții. Într-un ciclu de conferințe se ridică problema

valorificării și păstrării portului popular, acestea fiind prezentate de o serie de personalități precum Elena Pop Hossu-Longin, Laurențiu Bran, Emil Petrescu. Un aport la valorificarea obiceiurilor și portului popular și-a adus-o „conductul etnografic”, prin care se etalau frumusețea obiceiurilor, dar și a portului de sărbătoare din comună.

O inițiativă notabilă pe linia valorificării tradițiilor pe care a înfăptuit-o și cu care s-a mândrit Tinerimea a fost muzeul istorico-etnografic, inaugurat în 1933, care a fost destul de bogat în obiecte etnografice, de artă populară, mai ales de cult bisericesc. Însăși Elena Pop Hossu-Longin a donat obiecte de mare importanță din colecția familiei. Din păcate, în timpul războiului acest muzeu s-a distrus.

Inițiativele Tinerimii de a înscrie realizări pe multiple fronturi au dat roade. În 1937, Florian C. Ulmeanu ia inițiativa edificării unui dispensar uman a cărui lipsă se simțea acut, care a fost inaugurat în 1939. Din nefericire, deși instalația băii s-a obținut și adus în comună, mersul anevoios al lucrărilor de construcție a clădirii a dus la sustragerea de piese ale instalației, apoi precipitându-se evenimentele, soldate cu ocuparea hortistă, obiectivul a rămas nerealizat.

Mereu preocupată de îmbunătățirea situației economice și sociale a țăranilor, Societatea a înscris o înfăptuire de mare importanță pe această linie – înființarea Cooperativei de producție și consum, prin care s-a urmărit și valorificarea fructelor, având o uscătorie de poame, precum și o secție de uscare a plantelor medicinale. Cooperativa și-a adus un aport la creșterea standardului de viață al țăranimii din

comună.

Un obiectiv prioritar prin care Tinerimea a înscris realizări cu care s-a mândrit a fost ridicarea, la cote nebănuite și neîntâlnite nicăieri până atunci, la sate, a mișcării sportive. Prin muncă voluntară, cu sprijinul premilitarilor din Ulmeni, membrii Tinerimii au construit un stadion modern, după standardele impuse de O.N.E.F., care avea terenuri de fotbal, volei, pistă de alergări, gropi de sărituri și poligon de tragere cu arma și cu arcul. În scopul diversificării activității sportive, membrii Tinerimii au construit și o popicărie.

Activitatea sportivă în cadrul „Societății Tinerimea din Ulmeni și jur” a cunoscut o mare diversificare. Echipa de volei devenise faimoasă și juca și cu echipe din București, venite în cantonament la Castelul din Asuaj. Se practicau oina, gimnastica de grup, tirul, popicele – sport savurat mult și de către țărani. La moara de la Chelița și la Strâmtoarele Țicăului se practicau înotul și canotajul și se efectuau întreceri și antrenamente. Nu a lipsit nici turismul. Se organizau excursii în grupuri de băieți și fete, la locurile mai pitorești din jur.

Această activitate de durată și fructuoasă pe care a desfășurat-o Tinerimea aproape două decenii, a fost frântă brusc de ocupația hortistă, care i-a paralizat total orice fel de activitate. Mulți dintre membrii societății au fost mobilizați, alții prinși în acțiunile întreprinse de guvern pentru salvarea națională. Multe dintre realizările societății au fost distruse, printre ele Monumentul eroilor, care a fost zdrobit cu baroasele, apoi Muzeul istorico-etnografic și biblioteca.

După 1945, inimosul și neobositul truditor pe tărâm cultural și obștesc, Florian

C. Ulmeanu, a organizat o suită de manifestări de amploare prin care se reluau unele obiective îndeplinite anterior de către Tinerime. A fost o acțiune culturală, social-economică, desfășurată de un grup de specialiști, ajutați și de studenți, care s-au deplasat la Ulmeni și la care s-au raliat și dascăli și intelectuali locali. S-au făcut deplasări în sate, s-au prezentat conferințe și s-au ținut lecții de utilitate practică pentru țărani. S-au organizat cursuri pentru vânzatori din cooperative, pentru îndrumătoare sanitare, cursuri pentru îndrumătorii de cămine culturale și pentru bibliotecari. A fost ultima acțiune mare inițiată de Florian C. Ulmeanu, dar care n-a dus la reînființarea Tinerimii.

În 1953, la 50 de ani de la înființarea Tinerimii, Matei Ulmeanu are și el o tentativă de reorganizare și reînviere a societății la care Florian C. Ulmeanu nu a putut participa, fiind bolnav. Au participat cetățeni, autorități locale și tineri, dar această societate n-a mai interesat pe nimeni.

Prin activitatea deosebit de fructuoasă susținută, de durată, Tinerimea din Ulmeni și jur rămâne o pagină memorabilă care a contribuit activ la emanciparea culturală, social-economică și sportivă a satelor de pe un întins spațiu al Văii Someșului.

Recomandăm cititorilor noștri câteva din lucrările autorului existente în colecțiile Bibliotecii Județene “Petre Dulfu”:

- 1) **Manual de fiziologie cu aplicații la exercițiile fizice** [Ulmeanu, Florian C.; Rugendorff, E.; Săvescu, Gh.; Nițescu, Al.]. [București] : Editura Cultura Fizică și Sport, 1954.
- 2) **Curs de fiziologie generală**. București : Editura didactică și pedagogică, 1963.
- 3) **Sportivul și corpul său** [Ulmeanu, Florian C.; Gherman Vintilă]. [București] : Editura Uniunii de Cultură Fizică și Sport, 1964.

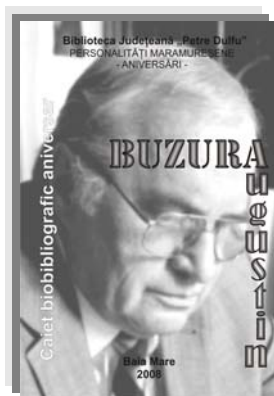
In memoriam Dr. Florian C. Ulmeanu (1903-1973)

Probleme actuale ale medicinei, educației fizice și sportului = Problemes actuels de la médecine de l'education physique et du sport [coord. Mihăilă, Iacob; Neacșu, Constantin].
[București] : Editura Consiliului Național pentru Educație Fizică și Sport, 1975.

CAIET BIOBIBLIOGRAFIC *AUGUSTIN BUZURA*

Ana-Maria **BREZOVSKI**,
 Ana **GRIGOR**,
 Florina **VANCIU**

A. REPERE BIOGRAFICE

Prozatorul și academicianul Augustin Buzura s-a născut la **22 septembrie 1938** în satul Berința, comuna Copalnic Mănăstur, județul Maramureș.

Studii:

1945-1951 – Școala generală în comuna natală;

1951-1955 – Liceul „Gheorghe Șincai” din Baia Mare;

1958-1964 – Facultatea de Medicină Generală din Cluj, cu specializare în psihiatrie.

Activitate profesională:

1957-1964 – lucrează ca inspector statistician, pedagog, funcționar la filiala Cluj a Uniunii Scriitorilor;

1964 – renunțând la profesia de medic, se încadrează în colectivul redacțional al revistei *Tribuna* din Cluj-Napoca, unde a fost secretar responsabil de redacție până în 1989, din decembrie 1989 până în anul 2000 redactor șef, iar în perioada 2000-2002 director.

2005 – Redactor-șef la săptămânalul *Cultura*, editat de Fundația Culturală Română.

Debutază în 1960, în *Tribuna*, cu povestirea **Pămînt**.

Colaborează la: *Tribuna*, *România literară*, *Astra*, *Dilema* (membru în consiliul editorial), *Săptămîna*, *Vatra*, *Cinema*, *Ramuri*, *Adevărul literar și artistic*, *România literară*, *Cultura*, *Graiul Maramureșului*.

A semnat scenarii de film: *Orgolii* (1981), *Pădureanca*, după nuvela lui Ioan Slavici (1986), *Undeva în est*, ecranizare a romanului „Fețele tăcerii” (1990), premiat de UCIN în 1991.

În 15 februarie 1990 are loc, la Teatrul „Sică Alexandrescu” din Brașov, premiera piesei „E frig și e noapte, seniori”, autor Augustin Buzura, în adaptarea scenică a lui Ioan Georgescu.

Activitate socială:

- membru fondator al Fundației Culturale Europene „Gulliver”, Amsterdam (1987);
- membru în Asociația Psihiatrilor Liberi din România (din 1989);
- președinte al Fundației Culturale Române (1990-2005);
- membru corespondent (1990) și membru titular al Academiei Române (1992);
- președinte al Academiei Italiene de Cultură și Știință, filiala română (1992);
- membru în Comitetul Director al Clubului Euro-Atlantic și al Comitetului Național pentru Protecția Copilului (1992);

- membru de onoare al Academiei Româno-Americane (2000);
- membru al Academiei Latinității (2001);
- membru al Academiei Braziliene de Litere (2001);
- membru corespondent al Südosteuropa Gesellschaft, München, Germania (2001);

Premii, distincții și decorații:

Pentru romanele sale este distins cu numeroase premii:

- 1970** – Premiul Uniunii Scriitorilor pentru **Absenții**;
- 1974** – Premiul Uniunii Scriitorilor pentru **Fetele tăcerii**;
- 1977** – Premiul „Ion Creangă” al Academiei Române pentru **Orgolii**;
- 1980** – Premiul Uniunii Scriitorilor pentru **Vocile nopții**;
- 2004** – Premiul Opera Omnia al Uniunii Scriitorilor;
- 2008** – Premiul revistei „Nord Literar” pentru proză.

Pentru activitate culturală și socială i se decernează:

- titlul de *Cetățean de onoare al municipiului Baia Mare* (27 decembrie 1994);
- titlul de *Doctor Honoris Causa* al Universității „Lucian Blaga”, Sibiu (1997);
- Ordinul național „Pentru Merit” în grad de mare cruce (2000);
- Ordinul brazilian „Rio Branco” în grad de comandor.

B. BIBLIOGRAFIA OPEREI

VOLUME:

- 📖 **Capul Bunei Speranțe** : [Nuvele]. București : Editura pentru literatură, 1963. 180 p.
- 📖 **De ce zboară vulturul?** : [Schite]. București : Editura tineretului, 1966. 191 p.
- 📖 **Absenții** : [Roman]. Cluj : Dacia, 1970. 275 p.
- 📖 **Fetele tăcerii** : Roman. București : Cartea Românească, 1974. 591 p.
 Ediția a 2-a revăzută și adăugită de autor. București : Albatros, 1991. 376 p. [considerată una dintre cele mai bune cărți ale anului 1991].
 Text definitiv. Prefață, curriculum vitae și bibliografie de Mircea Iorgulescu. București : Editura 100+1 Gramar, 1996. 472 p. (100+1 Capodopere ale romanului românesc).
 Ediția a 4-a. București ; Chișinău : Litera Internațional, 2002. (Biblioteca școlarului).
 Ed. a 5-a. Iași : Polirom, 2004. 544 p. (Colecția Fiction Ltd.).
 Ediție în limba maghiară: **A hallgatás arcai**. Budapest : Európa Könyvkiadó, 1976. 828 p.
- 📖 **Orgolii** : Roman. Cluj-Napoca : Dacia, 1977. 408 p.
 Ediția a 2-a. Cluj-Napoca : Dacia, 1985. 420 p.
 Ediție în limba germană: **Ansichten des Stolzes**. Bukarest : Kriterion, 1982. 600 p.
 Ediții în limba maghiară:
Gög. Budapest : Európa Könyvkiadó, 1979. 569 p.

Gög. Bukarest : Kriterion, 1982. 536 p.

Volumul a fost publicat și în SUA, Germania, China.

📖 **Vocile nopții** : Roman. București : Cartea Românească, 1980. 480 p.

Ediția a 2-a. Cu o prefață a autorului. 2 vol. București : Minerva, 1993. 279 p. ; 295 p.

Ediția a 3-a. Cu un argument al autorului ; Prefață de Ion Bălu ; Notă biobibliografică și referințe critice de Florin Șindrilaru. Pitești : Paralela 45, 2002. 495 p. (Colecția 60. Proză).

Ediție în limba maghiară: **Az éjszaka hangjai**. Budapest : Európa Könyvkiadó, 1983. 725 p.

📖 **Bloc-notes**. Cluj-Napoca : Dacia, 1981. 232 p. (Discobolul).

📖 **Refugii** : Roman. București : Cartea Românească, 1984. 470 p.

📖 **Drumul cenușii** : Roman. București : Cartea Românească, 1988. 407 p.

Ediția a 2-a. București : Editura Fundației Culturale Române, 1992. 365 p. (Excelsior).

[Ediția a 3-a. Cu o postfață de Ion Bălu]. București ; Chișinău : Litera Internațional, 2004. 517 p. (Carte pentru toți ; 11).

Ediție în limba spaniolă: **Camino de ceniza**. Salamanca (Spania), 1991.

Ediție în limba franceză: **Chemin de la cendre**. Montricher (Suisse) : Les Éditions Noir sur Blanc, 1993. 352 p.

Ediție în limba suedeză: **Askans väg**. Stehag : Gondolin, 2002. 314 p.

📖 **Recviem pentru nebuni și bestii**. București : Univers, 1999. 456 p.

[Ediția a 2-a. Cu o prefață de Ion Bălu]. București ; Chișinău : Litera Internațional, 2003. 722 p. (Carte pentru toți ; 10).

Ediție în limba franceză: **Requiem pour salauds et fous**. Montricher (Suisse) ; [Paris] : Les Éditions Noir sur Blanc, 2001. 678 p.

Ediții în limba engleză: **Requiem for Fools and Beasts**. 2 ediții. Boulder, Colo, 2004. 560 p. (Series: East European monographs ; no. 661).

Volumul a mai fost publicat în Suedia, Japonia.

📖 **Tentația risipirii**. București : Editura Fundației Culturale Române, 2003. 280 p.

📖 **Teroarea iluziei** : convorbiri cu Crisula Ștefănescu. Cuvânt înainte de Crisula Ștefănescu ; Post-scriptum de Augustin Buzura. Iași : Polirom, 2004. 208 p. (Colecția Ego grafii).

Ediție în limba engleză: **The terror of illusion** : a dialogue with Crisula Ștefănescu. Boulder, Colo., 2007. 172 p.

Augustin Buzura despre Maramureș

[...] Maramureșul oferă argumentul unei civilizații străvechi. Aici se păstrează autenticul. Omenia și ospitalitatea sînt componente moștenite nu construite de moment.

Aici este o țară de lemn și de omenie. Lumea are multe tipuri de civilizație. O civilizație a lemnului este rară chiar pe planetă. Iată în Maramureș există în toată splendoarea ei. Maramureșul e viu. O casă, o biserică se fac sub ochii străinului. Miracolul îl vede cu ochii, în desfășurare, nu numai în muzeu.

Poate nu ne dăm toți seama dar Maramureșul este, în felul lui, unic în lume. Cine ajunge în Maramureș va înțelege mai ușor de unde venim...

(Interviu realizat de Gheorghe Pârja. Graiul Maramureșului, 11, nr. 2816, 12 iul. 1999, p. 5).

„Aici mă simt cel mai acasă”

[...] datorcă foarte mult așezării de pe malul Săsarului, Maramureșului, acestei zone în care m-am născut, de care sunt teribil de legat. Mă leagă momentele esențiale ale formării mele, mă simt

legat prin tot ce sînt, prin liceu, acum Colegiul Gheorghe Șincai, prin toate întâmplările și toate istoriile pe care le-am cunoscut direct sau indirect. Deși pot să spun că am ajuns să cunosc destul de bine lumea, punctul cel mai serios de reper rămîne, totuși, Baia Mare, Maramureșul în care nu mai locuiesc de multă vreme dar, ciudat, aici mă simt cel mai acasă. Și aici se petrec toate cărțile mele. Acțiunea lor. Veți găsi în fiecare carte Rîul Doamnei. Nu m-am desprins dar nici nu am încercat să mă desprind de acest oraș. Mă simt teribil de bine avînd Baia Mare în suflet.

(Interviu realizat de Gheorghe Pârja. Graiul Maramureșului, 11, nr. 2960, 29 dec. 1999, p. 4).

Maramureș – o lume aparține în chiar centrul geografic al Europei, o civilizație unică din lemn și piatră, un spațiu în care divinitatea a revărsat cu dărnicie asupra oamenilor atîta bunătate, demnitate și frumusețe încât să poată rămîne ei înșiși în toate timpurile, în ciuda adversității istoriei.

(În: Cristea, George ; Dăncuș, Mihai. Maramureș un muzeu viu în centrul Europei. București : Editura Fundației Culturale Române, 2000, cop. IV).

„Nu afirmăm în lume numai Maramureșul, ci țara!”

Oriunde în lume am umblat, am întâlnit cursanți. Mi-au vorbit cu admirație despre România, despre Maramureș. [...] Colaboratorii mei de Institutul Cultural Român (fosta Fundație Culturală Română) au înțeles foarte bine ce reprezintă Maramureșul pentru cei care optează pentru cunoașterea culturii române. Maramureșul oferă valori umane deosebit de prețuite, precum argumentul unei civilizații străvechi. Am venit în Nord deoarece am toată încrederea în maramureșeni. [...] Cu toții au înțeles, cum ziceam, că nu afirmăm în lume numai Maramureșul, ci țara.

(Interviu realizat de Gheorghe Pârja. Graiul Maramureșului, 16, nr. 4340, 10-11 iul. 2004, p. 3).

Pentru mine [Maramureșul] înseamnă totul, dacă aici te-ai născut, planetele aici s-au încrucișat asupra ta, ești cu paternul, care ți l-a dat zona în care te-ai născut; dacă mergi pe psibo-geografie, aici este zonă vulcanică, deci oameni buni, generoși, calzi, și de aici toate celelalte care decurg; poate c-ar trebui să-ți pot spune vorbe frumoase pe care nu le spun, ar trebui să spun o sumedenie de întâmplări pe care nu le spun, o sumedenie de lecții pe care le-am învățat aici și nu-și au rostul – deci este matricea ta spirituală și biologică.

(Interviu realizat de Marian Ilea. Glasul Maramureșului, 10, nr. 2845, 12 aug. 2006, p. 5).

[...] E o zonă de care mă simt foarte legat. Aici s-au petrecut toate cărțile mele, se și spune că prima gură de aer îți rămâne în adâncul plămânilor. Ea e ultima care pleacă..

(În: Butuza, Octavian. Credință și dragoste. Baia Mare : Eurotip, 2007, p. 114).

Maramureșeni despre Augustin Buzura

Augustin Cozmuța:

Critica literară, oricît de ambițioasă, nu va putea niciodată să invenetze un scriitor, poate cel mult să-l descopere. Cînd în atmosfera anilor '60 Augustin Buzura își dezvăluia la Cluj primele pagini de proză, glasul criticii s-a făcut simțit, iar remarcile n-au rămas fără ecou, dovadă că după aproape două decenii creația autorului în cauză oferă substanță solidă pentru analize literare dintre cele mai complexe.

Pe de altă parte, dacă lucrarea critică nu impune un scriitor, ea poate cu bun simț și bun gust să consacre o operă în formare sau deja existentă. Augustin Buzura, prin scrierile sale de până la 40 de ani, și-a confirmat și consolidat debutul, iar odată cu acesta așteptările și intuițiile criticii. [...]. Augustin Buzura a navigat cu fermitate și putere de aisberg spiritual, calificativele criticii curente avînd perspectiva fertilă de a furniza treptat, rostite fiind avizat și cu bună credință, premise pentru alcătuirea unor viabile propoziții de istorie literară.

(Scriitorul și viața. Maramureș, dec. 1978, p. 10).

Prof. univ. dr. Gheorghe Glodeanu:

[...] scrisul a constituit întotdeauna un autentic mod de existență. Ajuns în pragul senectuții, prozatorul scrie fiind stăpînit tot mai intens de sentimentul zădărnicii. [...] știe cum să fii învingător, dar și cum e să fii fluierat fără motiv. Concluzia înțeleaptă a celui care a trecut atât prin infern cât și prin paradis este aceea că important cu adevărat e să fii împăcat cu tine însuși. [...]. Omul aflat dincolo de operă simte tot mai puternic apăsarea timpului. Sub presiunea din ce în ce mai accentuată a efemerității condiției umane, romancierul nu mai visează, ci se gîndește la o carte care să îl reprezinte în întregime, să îl exprime în totalitate. În confruntarea sa cu destinul implacabil, adică cu timpul ce ne măsoară în mod dramatic destrămarea, scriitorul își schimbă optica: nu mai scrie pentru alții așa cum a făcut-o în trecut, ci scrie doar pentru sine.

(Recurs la memorie. Nord Literar, 1, nr. 4, sep. 2003, p. 3).

Octavian Butuza:

[...] L-am întâlnit la Cluj pe domnul academician Buzura, la COLA (Casa Oamenilor de Litere și Arte) unde savuram excursul verbal de fiecare dată când puteam ieși din internat, abuziv și indisciplinat. Apoi l-am auzit spunând întristător, revoltător, și poate imbolditor pentru noi, cei care fugeam de multe ori la dicționar să înțelegem ce grăiește maramureșeanul din Berința, l-am auzit, așadar, spunând: „**Nu vreau să fiu președinte, nici măcar de asociație de bloc**”. [...]. În 1966, s-a consacrat în exclusivitate romanului dobîndind o rapidă și largă recunoaștere din partea criticii și a publicului.

(În: Credință și dragoste. Baia Mare : Eurotip, 2007, p. 103, 104).

Prof. univ. dr. Gheorghe Pop:

Cu afecțiunea și considerațiile cuvenite acestui moment aniversar, fie-ne îngăduit să-i transmitem, și pe această cale, omagiul nostru sincer, cunoscînd că viața și lucrarea sa cărturărească ne ajută pe toți să ne mișcăm mai siguri în spațiul temeiniciei și al luptei pentru îmbunătățirea condiției umane. Pămîntul și văzduhul românesc, satele noastre cu omul de la munte, cu cel de la cîmpie, și de după ape, inginerul și zidarul de la oraș, intelectuali și țărani în diferite ipostaze, se oglindesc limpede în opera scriitorului academician, unde vor rămîne pentru generațiile viitoare ca o amintire a vremurilor, a diferitelor categorii ale omului cu îndeletnicirile și obiceiurile tradiționale. [...].

La acest ceas aniversar, toți cei care-i cunoaștem opera sîntem îndreptățiți să-i spunem lui Augustin Buzura: „Poți să te socotești sufletește un privilegiat! Ce altceva ar putea să îți dea o mai mare satisfacție decît aceea de a aprinde torțe de lumină din cuvinte, pe care să le treci apoi din generație în generație. Acest privilegiu să-l consideri o biruință, o sărbătoare a existenței tale în forurile scriitoricești și academice. Opera ta vă dăinuie peste timpuri, înnobilînd mintea și inima multor generații de oameni, mai ales de tineri în devenire”.

(Cinstire academicianului Augustin Buzura la aniversarea a 70 de ani. Graiul Maramureșului, 20, nr. 5624, 13-14 sep. 2008, p. 11; Familia română, 9, nr. 2-3 (29-30), sep. 2008, p. 122).

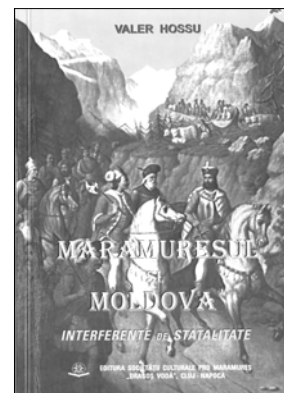
(Selecție din *Augustin Buzura : Caiet biobibliografic aniversar*. Baia Mare : Biblioteca Județeană „Petre Dulfu”, 2008, p. 3-25, 86-91.)

BOGDAN I – ȘAPTE VEACURI DE POSTERITATE

Iulian PATCA

Atras obsesiv de istorie în general și de istoria Maramureșului în special, prof. Valer Hossu recidivează într-o manieră surprinzătoare în plan editorial. După ce a realizat performanța de a ridica, într-o monografie, un sat la rangul de municipiu (**Răstoci - o istorie într-un sat**) și de a descoperi în „colbul de cronici” descendența nobiliară pentru o jumătate din populația unui ținut (**Nobilimea Chioarului**), iată-l acum etalându-și vocația de cercetător și analist într-o nouă carte de certă valoare științifică: **Maramureșul și Moldova. Interferențe de statalitate** (Editura Societății Culturale Pro Maramureș „Dragoș Vodă” Cluj-Napoca, 2006, 200p., cu o prefață de Ioan Chindriș).

Deși s-ar cuveni, nu ne-am propus să facem o prezentare a lucrării în întregul ei, cu numeroasele ei virtuți științifice, istorice, gazetărești și literare. Motivul pentru care am deschis acest subiect este acela de a vă propune lectura câtorva pagini din cartea profesorului Valer Hossu în care evocă, în perspectiva anului 2008, personalitatea voievodului Bogdan (n. 1308 - m. 1368), la șapte secole de la naștere și 640 de ani de la moarte. Participant la o campanie antitătară în Galiția și Moldova, în anii 1340-1341, voievod în Maramureș în anii 1341-1343 și primul domn al Moldovei, în anii 1359-1365, sub numele de Bogdan I, figura și personalitatea voievodului maramureșean este deopotrivă fabuloasă și legendară.

BOGDAN INFIDELUL. ROCADA

Valer HOSSU

BOGDAN INFIDELUL

Ascendența Maramureșului spre suveranitate, cu toate atributele pe care le presupune un voievodat românesc, a fost stopată după începerea campaniilor militare polono-ungare din Galiția și viitoarea Moldovă. Unul dintre animatorii importanți ai acestui proces de dezvoltare a stabilității maramureșene a fost Bogdan din Cuhea. Ales voievod în Țara Maramureșului imediat după strămutarea lui Dragoș în Galiția și Moldova, proprietar, împreună cu fratele Iuga, al vastului cnezat al Cuhei, recunoscut ca domeniu nobiliar de către Carol Robert de Anjou, Bogdan a beneficiat, după toate aparențele, ca și Stanislau din Bârsana, de dreptul cnezial de a nu se supune

judecății regelui. Aceasta era una dintre particularitățile autonomiei Țării Maramureșului. Ajuns el însuși voievod, a încercat să readucă statutul instituției în starea și în limitele teritoriale de responsabilitate avute cândva de antecesorii săi, la granițele relative dintre Ungaria, Transilvania, Galiția și Cumania. Intervenția în favoarea lui Crăciun Românul din Bilca⁶ a fost urmarea pretenției de-a fi considerat voievodul tuturor districtelor succesoare ale vechiului mare voievodat din Capații Păduroși. *Lui* pretindea să i se subordoneze

⁶ I. Mihály, *Diplome maramureșene din secolul XIV-XV*, p. 19.

cnezul Crăciun, beneficiar și el al dreptului de-a nu se supune decât poruncilor voievodului său mai mare. Fiind anul unei noi expediții maghiare în Moldova, Bogdan pare să nu fi fost de acord cu participarea românilor, așa cum nu va fi de acord nici în 1349. Ioan de Kölce, dregător la una din fortificațiile regale din comitatul Bereg, a forțat mobilizarea lui Crăciun într-o acțiune care putea atrage represaliile tătarilor și rutenilor. Stânjenit și în drepturile de proprietate de către Ștefan, fiul lui Dumitru din Cseț, cnezul din Bilca s-a dedat la violențe.⁷ Intervenția lui Bogdan în favoarea sa a antrenat reacția slujitorilor reginei Elisabeta. În ochii lor, voievodul din Cuhea își depășise flagrant atribuțiile și lezase autoritatea reginei, stăpâna și protectoarea Beregului. Crăciun Românul a fost scos din cauză printr-o acțiune abilă și promovat voievod de district. În felul acesta, jurisdicția voievodului Bogdan a fost restrânsă la limitele geografice stricte ale Maramureșului de la Est de Neagova. El n-a fost destituit, cum ar fi „meritat”, întrucât era alesul adunării cneziale dintr-o „țară” căreia i se recunoștea încă o oarecare autonomie. Lui i s-a trecut în „dosar” numai o caracterizare aspră, de „infidel”, fără consecințe juridice sau administrative. Aceasta și ca urmare a unei considerații speciale avute de regină față de familia voievodului. Nu întâmplător, fiul acestuia, Lațcu, ajuns *domn* în Moldova, a ținut ca tocmai confesorul reginei să fie Întâi-Stăpânul Bisericii oficiale Romano-Catolice de acolo, ceea ce ne face să bănuim existența unor legături foarte strânse cu anturajul Suveranei și cu societatea poloneză din care venise aceasta, ea fiind sora regelui Cazimir al III-lea. Ca pretins voievod al Carpaților Păduroși, Bogdan era obligat să-i facă servicii proprietății acestor munți. Servind-o cu bunăvoință, a avut favoarea să stea în preajma Suveranei, înclinată să petreacă mult timp în comitatele din Nord și „acasă”, la Cracovia. Instrucția fiilor săi, Bogdan pare să o fi încredințat unei mănăstiri catolice franciscane tutelate de regină și părintelui Andrei Wasillo, preotul Elisabetei. În acest caz, Lațcu și fratele lui trebuie să se fi numărat printre pajii și

slujitorii acesteia. Astfel, regina a putut genera toleranță și iertare diplomatică față de indisciplina filo-polonezului din Cuhea, ca și în cazul lui Crăciun.

Dacă în octombrie 1343, Bogdan nu mai era voievod, s-a datorat faptului că ori nu a mai candidat ori nu a mai fost ales, în urma unor variate motive, între care se pot bănuși și presiunile reprezentanților regelui. Ca nobil însă, din prima generație, Bogdan a suportat unele consecințe: privilegiul lui (sau al tatălui) de danie pentru jumătatea cnezatului Cuhea nu a fost reconfirmat de către regele Ludovic I. Bogdan nici nu a avut curajul să ceară acest lucru, pentru a nu i se restrânge cumva drepturile acordate de Carol Robert, între care unul capital, cel de-a nu se supune decât judecății voievodului românilor.

Considerațiile de mai sus explică și noua acuză de infidelitate din toamna anului 1349, când, împreună cu nepotul Ștefan, nu s-a prezentat la oaste, în tabăra de la Bistrița. Încercând să-i convingă și pe ceilalți cnezi să nu se ducă cu valul celor prea supuși politicii expansioniste maghiare, se pare că a reușit cu cei mai mulți, făcând jocul polonezilor. Nepotul Ioan trebuia să plece, deoarece, ca voievod, era vasalul direct al regelui și avea obligații militare. Dar Giula din Giulești s-a dovedit acum de o obediență excesivă. În absența lui, Bogdan și nepotul Ștefan i-au devastat moșiile stăpânite pe baza privilegiului cnezial din 1317. Speriat de o diversiune în spatele operațiunii din Moldova, care trebuia să înainteze rapid, întrucât polonezii ocupau Galiția – Ludovic I l-a trimis pe voievodul Ioan și pe omul comitetului Lacyk să liniștească spiritele și să-l întărească pe păgubaș în posesia moșiilor Giulești și Mestecăniș ca „nova donatio”.⁸

Lucrurile n-au fost atât de grave pe cât le exagerase Giula și cei doi zurbagii n-au pățit nimic. Cel mult au fost judecați de către voievodul Ioan și instanța cnezilor, ca între români. După tradiția de veacuri, victima era despăgubită integral, iar făptașii plăteau voievodului o taxă de „gloabă”.

Bogdan a fost din nou etichetat de orgoliul lezat al tânărului rege ca

⁷ E. Lukinich, *Documenta historiam Valachorum in Hungaria illustrantia*, Budapest, 1941, p. 85-86.

⁸ I. Mihályi, op cit., p. 27-28.

„necredincios învederat al nostru și al regatului nostru”⁹ – expresie de-o exactitate indubitabilă. Ea anticipează și dă logică „trădării” notorii de mai târziu. Totuși, Bogdan a ajuns iar voievod al Țării Maramureșului, fiind considerat de către majoritatea cnezilor apărătorul intereselor „țării” lor, omul care urma linia tradițională de păstrare a vechilor rânduieli românești: voievodatul, obștile sătești și ierarhia cnezială a societății, forma specifică de stăpânire a bunurilor, dreptul românesc și modelul autohton de administrare a lui.

De acum s-a accentuat și rivalitatea cu nobilii din Bedeu, exponenții celor care înțelegeau să-și conserve stăpânirile de acasă, dar și să-și sporească bunurile oferite de rege în contul serviciilor prestate.¹⁰ Mandatul de voievod al lui Bogdan și cel de comite al lui Drag s-au suprapus un timp, în intervalul 1353-1355, și nu se putea ca Bogdan să nu fi ajuns la fricțiuni cu „omul regelui”. De observat că și nepoții voievodului s-au detașat cu timpul de conservatorul „infidel”. Ei au ieșit oficial din indiviziunea domeniului Cuhea în 1353 și și-au asigurat partea ca „nova donatio”.¹¹

Amenințat să rămână fără privilegii, părăsit chiar de către neamurile sale, copleșit de conflictele cu nobilimea cnezială obedientă și cu slujbașii regelui, vajnicul voievod Bogdan a părăsit Maramureșul.

Actul regal din 20 martie 1360, prin care a fost răsplătit Dragoș din Giulești pentru restaurarea dominației angevine peste țara moldoveană, evidențiază cu claritate că în spațiul de la Răsărit de Carpați au avut loc, de curând, evenimente deosebite, care au amenințat suveranitatea maghiară asupra acestui teritoriu.¹² Că Bogdan nu mai era în Maramureș în toiul acestor mișcări, reiese din cererea expresă a fiilor fratelui său de-a li se reînnoi dreptul de proprietate asupra domeniului Cuhea, pe care îl împărțeau cu

unchiul lor. Regele le-a satisfăcut dorința, ordonând introducerea, cuvânt cu cuvânt a diplomei donaționale din 1353, prin care au fost legalizați stăpâni peste jumătatea rămasă de la Iuga, tatăl lor.¹³ Lipsa invectivelor, a indignării, chiar a oricărei aluzii la Bogdan, în textura transumptului, se explică prin respectarea sobrietății obișnuite a actelor de acest fel și prin faptul că, la rebeliunea din Moldova, izbucnită datorită unor cauze locale, fostul voievod din Cuhea nu concurase. Pe de altă parte, în acele timpuri, migrarea unor familii cneziale sau voievodale (și nu numai!) în Galiția și Polonia era un lucru obișnuit, așa încât, plecarea lui Bogdan n-a fost percepută ca ascunsă și trădătoare față de rege decât mai târziu, și n-a afectat dreptul de proprietate asupra celeilalte jumătăți din domeniul Cuhea.¹⁴

Dacă Bogdan ar fi rămas în Maramureș, ar fi trebuit să ia parte, împreună cu fiii, tocmai la campania lui Dragoș din Giulești – de la care n-ar fi putut lipsi fără o motivație serioasă sau fără riscul căderii din nou în nota de infidelitate – în virtutea obligațiilor militare pe care le datorau acum, când autonomia Țării Maramureșului fusese redusă la minimum, toți voievozii, cnezii și nobilii maramureșeni. Și aceleași motive pe care le-au avut nepoții săi ar fi trebuit să-l îndemne și pe el să ceară recunoașterea proprietății asupra jumătății sale din domeniul Cuhea. Neîntâmplându-se așa, suntem obligați să considerăm că îngrijorarea nepoților pentru moșie a fost în raport direct cu hotărârea unchiului lor de-a pleca. După „restaurația” ungurească întreprinsă în 1359, Dragoș din Giulești ajunsese un influent dregător al Curții Regale, și credem că i-ar fi venit de hac voievodului, dușmanul învederat al Giuleștenilor, dacă s-ar fi stabilit în Moldova sau ar fi revenit în Maramureș. Lovindu-se în Bogdan, se putea lovi și în copiii fratelui său. Un motiv de precauție în plus pentru aceștia a fost informația deținută de ei dintr-o experiență

⁹ Idem.

¹⁰ I.A. Pop, *Instituții medievale românești. Adunările cneziale și nobiliare (boierești) în secolele XIV-XVI*, Cluj Napoca, 1991, p. 180.

¹¹ I. Mihályi, op. cit., p. 31.

¹² Idem, p. 37-40.

¹³ Ibid., p. 30-32, p. 45-46.

¹⁴ L. Wyrostek, *Ród Dragów-Sasówna Węgrzechu Rusi Halickiej*, Krakow, 1932 p. 137; St. Metes, *Emigrări ro (Valer Hossu, Maramureșul și Moldova. vo Interferențe de statalitate, p. 90-95.)*

directă, că Bogdan nu va sta mult timp în expectativă în zona de influență poloneză, unde, e de presupus, că se afla. Arătându-se

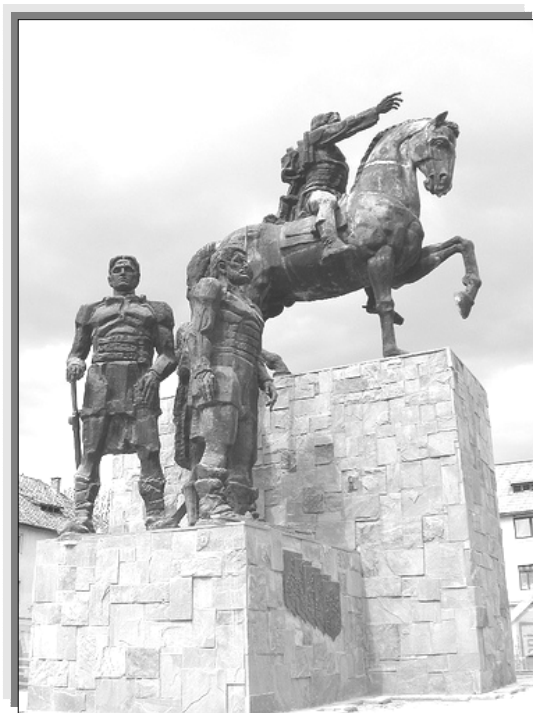
„curați” față de rege, ei și-au protejat la timp moștenirea părintească.

ROCADA

Bogdan n-a putut veni să preia conducerea Moldovei decât în condițiile maturizării tendințelor voievodatului de-a se realiza ca stat independent. Atunci s-a afirmat nucleul politic și militar al maramureșenilor, animat de fostul voievod. Bogdan a convins societatea românească de oportunitatea punerii în operă a interesului ei imediat: desprinderea de Regatul Ungar. Cunoscut din campaniile împotriva lituanienilor și tătarilor, la care a luat și el parte, din vecinătatea cu Moldova a cnezatului Cuhea și proprietăților sale, popular prin atitudinea sa net antiungurească atât în Maramureș, cât și în noua patrie, unde s-a împământenit, după toate aparențele, la Rădăuți, apreciat pentru meritele și calitățile militare și organizatorice, Bogdan a fost ales voievodul țării, conform tradiției, de către

obștea elitelor (cnezi și boieri). Împreună cu aceasta a putut să-i alunge din Moldova – eveniment petrecut concomitent cu ofensiva lituaniană de-a lungul Nistrului, între 1363-1364 – pe fiii lui Sasu, prea legați prin interese de regalitatea maghiară. Una dintre hotărârile sale – aceea de a-i pune, în 1365, pe negustorii și meșteșugarii veniți din Caucaz, prin care se derula o mare parte a comerțului Moldovei, sub jurisdicția eparhiei armene din Liov, exprimă elocvent existența unui proiect personal al voievodului pentru protejarea intereselor naționale printr-un parteneriat cu Polonia. În cazul dat, el s-a particularizat prin introducerea țării în fluxul comercial de pe axele europene Nord-Sud și Vest-Est, a căror placă turnantă era orașul galițian menționat.

(Valer Hossu, *Maramureșul și Moldova. Interferențe de statalitate*, p. 99-100.)

29 iunie 2008

Comunitatea din localitatea Bogdan Vodă (Cuhea) a fost în sărbătoare: ansamblul monumental dedicat voievodului Bogdan care, la 1359, pleca din această comună, împreună cu oștenii săi, spre a întemeia statul Moldova, a fost în sfârșit dezvelit și sfințit.

Inițiativa realizării grupului statuar „Bogdan Vodă” este meritul localnicului Vasile Deac

„Moșu” – care a umblat „cu jalba-n proțap”, timp de 40 de ani, pe la 16 miniștri ai culturii spre a obține fondurile necesare.

Lucrarea a fost realizată de sculptorul Ion Marchiș.

(A. Goja – *Graiul Maramureșului*, Serie nouă, 20, nr. 5560, 1 iulie 2008, p. 1)

CARATELE

Angela-Monica JUCAN

„Multul” nu va fi niciodată destul, pentru că, dacă nu va fi și „bun”, nu va satisface. Din păcate, gândirea bibliografică s-a deteriorat, ajungându-se până la ideea unora că, ceea ce e de consemnat, sunt articolele în sine, pierzându-se din vedere faptul că prioritatea trebuie să o aibă informația cuprinsă în ele. Înregistrând, sec, numai *existența* volumelor, a articolelor, a altor documente, suntem în situația de a deține în biblioteci o informație uriașă, de care nu avem știre. În multe periodice pe care nimeni nu le-a despuiat încă, în antologii, în lucrări cu caracter general sau compozit etc., nu știm ce s-ar putea găsi. Am avut ocazia de a răsfoi bibliografia consacrată unui mare scriitor și om politic, realizată de una din cele mai mari biblioteci județene ale țării. Este hilar și trist, totodată, în ce „stil” impresionist a fost făcută. Titlul de intrare (într-o ordine care pendulează, haotic, între „alfabetic” și „cronologic”) îl dă titlul generic (pus de ziarist) al paginii și nu titlul lucrărilor cu care este prezent scriitorul în pagină, acestea fiind indicate prin „...”! Omul (zis bibliograf) și-a făcut „datoria”: a copiat, mecanic, fișa de catalog care s-a făcut, la vremea ei, prin înregistrare de grup, fără a extrage din ea esența care interesează aici. Cu alte cuvinte, a notat (să-i zicem) articolul, dar a omis informația; a pus în prim-plan elementul facultativ al descrierii sau, cel puțin, secundar. Iar pentru a-și justifica pe deplin etichetarea ca „impresionistă”, de destule ori, în lucrarea aceasta, autorii sunt ordonați după prenume! Un sac (bogat și confuz) de nume și titluri care te pune pe gânduri. Dar și pe treabă. Cu umilință, amintim fraza lui Ion Stoica: *Bătălia pentru accesul la informații se transformă, treptat, într-o bătălie pentru*

*calitatea informației*¹⁵ - care – adăugăm noi – derivă din natura realistă și onestă (nu impresionistă sau fundată pe eroare) a exprimării.

Puși deja în fața „globalizării”, cel puțin europene (Europa având tendința clară de a ne asimila), și totodată a trebuințelor particulare ale destinatarilor serviciilor noastre, destinatari care, grație calculatoarelor, vor putea fi din orice parte a lumii („ajutând”, poate, și ei orientarea mondială spre o și mai profundă asimilare), va trebui să ne comportăm, ca bibliotecari bibliografi, mai... *românește* decât am făcut-o până acum. Trebuie să profităm de drepturile egale pe care le avem în „Țara Europei” și să ni le exercităm (ca ardeleanul, ca dobrogeanul, ca moldoveanul sau munteanul, în unica Românie) fără complexe, în beneficiul vizitatorilor de pe toate meridianele unicei lumi, dar pornind de la ce știm cel mai bine: preferințele și interesele alor noștri.

N-ar fi exclus ca, într-o statistică mondială, Biblioteca „Petre Dulfu” să ocupe un loc fruntaș la „frecvență”, „numărul utilizatorilor activi” sau la „rulajul documentelor”, dacă fondul ei va fi mai *pe înțeles* și mai *minuțios* evidențiat în cataloagele electronice, dacă referințele sale bibliografice vor fi mai cu grijă întocmite.

În fapt, preocuparea bibliotecarului de a desfășura muncă de informare a fost componenta esențială a activității sale de totdeauna. [...] // Marii bibliotecari nu și-au rezumat activitatea numai la organizarea bibliotecilor, au fost și sunt niște pasionați căutători ale celor mai adecvate mijloace

¹⁵ Ion Stoica, *Puterea cărții*, Constanța, Ex Ponto, 2005, p. 193.

pentru a dezvălui, într-o formă sau alta, conținutul publicațiilor¹⁶. Din păcate, munca lor nu e totdeauna bine orientată și, uneori, nu ajunge la rezultatele scontate. *Specialiștii estimează că evoluția biblioteconomiei mondiale a creat un alt mit – cel al autosuficienței* [...]. Acest mit este condiționat de factori cum ar fi: relativa izolare a bibliotecilor de activitatea de cercetare; slaba informare bibliografică în ciuda succeselor dobândite pe plan mondial prin apariția de noi suporti [sic] pentru difuzarea literaturii de referință; insuficienta funcționare a schimburilor interbibliotecare; imperfecțiunea sau chiar absența cataloagelor colective; numărul redus de utilizatori serviți; rivalitatea profesională¹⁷. Pierderea e suportată de cititor...

În fața superiorității tehnice a Vestului, noi ne putem prezenta cu *calitatea* culturii noastre. Să avem în vedere faptul că, dornic și el, ca alți oameni, de câștiguri materiale, românul se va preta la orice muncă sau afacere, dar, pentru nimic în lume, nu își va vinde diploma. Pare literaturizare, dar din acest punct sensibil derivă, cu toată seriozitatea ei, *calitatea*. În slujba oricărui om cu nevoi culturale de pe Terra, bibliograful din acest sud-estic colț de continent trebuie să-și regleze munca după calitatea cerințelor¹⁸ înscrișilor bibliotecii sale. Este un nod pe care serviciul bibliografic trebuie să-l lege cu serviciile de relații cu publicul. Așa cum spuneam mai sus, comunicarea colecțiilor nu se poate face independent de evidențierea lor. Se pare că aici există o fisură, în care sunt antrenați

factori de *comunicare umană*. Dar, dacă s-a produs o alienare a informării¹⁹, ea poate fi (și de ce nu ar începe chiar de la noi?) stopată și corectată. Din citatul de la subsol, reiese cu evidență că avansata mașinărie a mileniului a provocat niște rupturi sufletești și nu altceva. Ele se pot reînnoda, prin colaborarea cu serviciile care vin în contact nemijlocit cu cititorul. Aceste servicii nu sunt departe nici în spațiu, nici în timp. Sunt, acum, în sala de alături. Acolo nu au nicio relevanță întrebări reci și parcă venind dintr-un hău straniu, ca: *cine, când și unde* (aici „cine” sugerându-ți mai degrabă o stafie decât un om). Acolo se lucrează, „la cald”, cu: *ce* (ce dorește cititorul – prezent acum, aici; nu *cine*-le nevăzut, neștiut impersonal) și *cum* (cum face el căutările, cum pune întrebările). Lectorul din alt ținut sau din alt veac, va fi având altă cultură, altă informare, altă orientare, dar omul de peste tot și de oricând are o curiozitate invariabilă și un suflet care nu-și pierde conținutul. Micile amănunte²⁰ îi fac viața urâtă sau frumoasă. De „mici amănunte” se va lăsa sedus. Un catalog agreabil, o bibliografie atractivă sunt cele care intră în **amănunțime**. În mintea omului de rând, ca și în a unuia mai „de neam” (culturalicește vorbind), imaginea bibliografului este asociată meticulozității. Poate că grija pentru detaliu sugerează grijă față de semeni și, implicit, o posibilă protecție. În mod obișnuit (ordinar), o listă bibliografică e lipsită de sensibilitate. Dar, dacă e făcută pentru „celălalt” și pornește de la nevoile lui, nu din rutina cui o întocmește, lista nu mai e seacă. E extra-ordinară. Pentru că poate produce bucurie.

Adnotările, referatele, recenziile fac

¹⁶ Mircea Regneală, *Studii de biblioteconomie*, Constanța, Ex Ponto, 2001, p. 190.

¹⁷ Ibid., p. 215.

¹⁸ *Utilizatorii de informații reprezintă componenta fundamentală a buclei comunicării. Ei sunt factorul dinamic al procesului, prin capacitatea de absorbție, prin nivelul de exigență, prin gradul de implicare, prin forța de a determina evoluția câmpurilor și fluxurilor de informații, prin cunoștințele și abilitățile pe care le au în practica accesului la informații și a utilizării acestora. // Organizarea cunoașterii este, de asemenea, hotărâtor determinată de polul receptării* (Ion Stoica, *Criza în structurile infodocumentare. Sensuri și semnificații contemporane*, Constanța, Ex Ponto, 2001, p. 74).

¹⁹ *Fenomenul transmiterii de informații de la sursă la utilizator este apreciat de specialiști ca un fenomen bipolar: la un pol se află producătorii de informații care nu știu cine, când și unde va utiliza informația produsă de ei, iar la celălalt pol utilizatorii de informații care nu știu [de către] cine, când și unde s-a produs informația de care au nevoie. Există, așadar, o separare între aceștia în timp și spațiu. În aceste condiții a devenit posibilă declanșarea crizei informării, a neputinței oamenilor de știință de a se informa satisfăcător în ciuda producerii și prezentării pe piață a unor mari cantități de informații* (Mircea Regneală, *Studii...*, p. 241).

²⁰ Pleonasmul e intenționat.

parte și ele din largul ordin al amănunțimii. Suntem, însă nevoiți să constatăm că operațiunile de descriere ocupă destul de mult din timpul de lucru al bibliografului care nu mai are când să facă și înregistrări „de opinie”, cum sunt adnotările, referatele, recenziile. Publicul, însă, le așteaptă.

În orice context, ne declarăm împotriva imitației, în bloc, a stilurilor de muncă din bibliotecile străine (aici suntem de acord cu selecția...). Extazul, fără deosebire, în fața tuturor modelelor vestice trădează lipsă de maturitate și o slabă înțelegere a stărilor de fapt. Dar, de dedicat, trebuie să ne dedicăm munca și românilor, și străinilor.

Și trebuie să fim realiști. Deși *Instrumentul bibliografic nu mai joacă doar rolul de simplă proteză de memorie, ci își arogă, pe drept, un rol de Cicerone indispensabil*²¹, fără bibliotecar, cititorul se descurcă greu²², ceea ce nu e doar vina altora, ci și a serviciilor bibliografice și de catalogare care, trebuie să recunoaștem, au lacune în funcționare. Bibliotecarii de la secțiile de împrumut știu că cititorii caută subiecte foarte „mici” și vor răspunsuri la obiect. Rareori există cărți întregi dedicate unor chestiuni secvențiale ale unor domenii mai largi. În acest caz, pot fi utile unele capitole din volume cu tematică mai generală sau materiale (studii sau simple articole) din diverse publicații seriale (de specialitate sau nu). Serviciul bibliografic ar trebui să le „adopte”, înmulțind numărul vedetelor de subiect, știut fiind că cititorii sunt neinițiați în clasificare²³. Slaba reprezentare a vedetelor de subiect creează nesfârșite dificultăți. Bibliotecarii de la relații cu publicul se confruntă zilnic cu acest lucru. Ei au avut

chiar inițiativa de a ameliora singuri indexarea, prin completarea câmpului vedetelor de subiect, în ritmul descoperirii informației. Colegii noștri și-au dat seama că, dacă consemnările bibliografice sunt minuțios întocmite, ei câștigă timp, și crește calitatea serviciilor lor către public. Teoretic, lucrul a mai fost exprimat²⁴; practica, însă, în multe biblioteci, mai are de așteptat. Colegii noștri (ne referim la băimărenii pe care-i cunoaștem) ne sunt de mare folos (și nouă, și cititorilor), dar, ceea ce pot face ei, „printre cititori”, și fără un instructaj special este numai un „prim ajutor” oferit publicului, iar intervenția lor, câteodată, din păcate, poate chiar crea unele neajunsuri. De exemplu, apare pericolul ramificării informației. Listele de validare conțin termeni apropiați ca sens, dar îndepărtați din punct de vedere alfabetic (adică plasați pe pagini electronice diferite), cum ar fi: *educație, învățământ, școală*. Apar, de asemenea, în liste, denumiri neoficiale sau învechite ale unor instituții („Școala cu clasele...”; „Școala generală nr.”; „Școala George Coșbuc”; „Școala nr.” etc.). Opțiunile aleatorii (din cauză că, pe ecran, nu ai deodată sub privire toate aceste denumiri) creează tot atâtea tezaure pentru același subiect. Precaritatea calității e evidentă, dar lucrul se poate remedia, din mers, pe măsura identificării acestor canalizări diferite. Bibliograful poate epura și clarifica fișierul clasând unele denumiri în câmpul „Forma nepreferată”, izolând ca validă doar o formă. În felul acesta, termenii sinonimi sau inactuali apar, în listă, cu steluță. Metoda s-ar putea aplica în mod fericit și în cazul sinonimiei termenilor comuni. Noi pledăm pentru introducerea analitică și sinonimică a datelor, pentru că, din experiența muncii directe cu cititorul, știm ce „mărunte” pot fi întrebările lui (adresate sau nu bibliotecarului), dar fișierele devin, în adevăr, stufoase. Asteriscul este și în acest caz soluția salvatoare, pentru că termenul

²¹ Ion Stoica, *Puterea cărții*, p. 47.

²² *Trebuie spus că puțini din cei ce vin în bibliotecă știu să folosească eficient instrumentele de lucru pe care aceste instituții specializate le pun la îndemână. Dintre cei care nu știu, puțini întreabă, iar, dintre aceștia, puțini recunosc, după o primă încercare, că nu s-au prea descurcat și că mai au nevoie de sprijin* (Dan Stoica, *Lucr. cit.*, p. 80).

²³ În ultimii ani, noi scheme de clasificare, pe subiecte din ce în ce mai restrânse, au fost puse la punct, astfel încât materialele de informare produse de bibliotecă să satisfacă cerințele cele mai variate ale utilizatorilor (Mircea Regneală, *Studii...*, p. 187).

²⁴ *Utilizatorul dispune de toate unghiurile posibile de abordare și de considerare critică a surselor. Fiecare indice secundar poate deveni furnizorul principal de răspunsuri și de orientări pentru cercetătorul interesat de informațiile respective* (Ion Stoica, *Puterea cărții*, p. 51).

însemnat astfel este, pe de o parte, regășibil și, pe de alta, conține și trimiterea spre forma considerată valabilă.

Ion Stoica observă că *Știința bibliografiei nu poate fi abandonată, oricât de performante și de sofisticate ar deveni tehnologiile informației. Abia cu ajutorul lor, bibliografia își poate dezvolta instrumentarul și își poate rafina metodele. Cu cât mai puternice vor fi structurile de stocare a informației și cu cât mai rapide și mai analitice vor fi capacitățile de construcție a hypertextelor, cu atât forța combinatorie a bibliografiei va crește*²⁵. Îndrăznim, însă, să punem la îndoială valoarea standardizării vocabularului informării științifice²⁶, considerând utopică viabilitatea, în timp, a unei liste unice de descriptori care, prin extensiune, cuprinzând toate domeniile științei, nu are cum să sfârșească decât prin a deveni „întortocheată”.

Nu putem spera ca limba noastră să se bucure vreodată de o largă cunoaștere internațională, de aceea, probabilitatea ca publicațiile românești să fie solicitate de străini este mică, iar într-o asemenea eventualitate, lucrurile ar fi foarte limpezi: cine poate citi românește, se descurcă și în fișierele redactate în românește. Dar bibliotecile dețin colecții importante editate în limbi străine. Acestea ar putea servi, în viitor, atât nevoilor interne, cât și celor externe. Având în vedere faptul că cititorii

noștri interesați de limbi moderne sunt mai mult elevi și studenți, care încă nu stăpânesc prea bine limbile pe care abia le învață, indexarea bilingvă a acestor colecții ar fi binevenită, pentru că ei au de efectuat lucrări pe cele mai variate subiecte și, de (prea) multe ori, cererile lor nu pot fi satisfăcute. Aici ne putem inspira din articolul colegei noastre Erika Vârșescu²⁷, în care autoarea ne informează despre metodele de indexare bilingvă care se folosesc în Israel. Din păcate, nici acolo nu s-a găsit încă soluția optimă și nu există, de la instituție la instituție, o unitate în concepția indexării, deși este o țară cu două limbi oficiale (ebraica și araba), pe lângă care, în mediile universitare, este intens (aproape oficial) folosită și o a treia – engleza. Problema de competență este coexistența unor alfabete diferite (care și la noi s-ar pune, deoarece deținem colecții în diverse limbi și acest sector de documente este în expansiune). După cât ne-am dat seama din articolul menționat, esențială, la indexarea bilingvă, este dublarea câmpului vedetelor de subiect, ceea ce solicită foarte mult atenția (din cauza neîncetatei alternări a alfabetelor) și „costă” mai mult timp. Dar rezultatele pozitive n-ar întârzia.

-
2
2

calculatoarele [sublinierea aparține autorului]
(Mircea Regneală, *Studii...*, p. 231).

²⁷ Erika Vârșescu, *Indexarea bilingvă pe subiecte în bibliotecile instituțiilor de învățământ superior din Israel – privire de ansamblu*, în „Bibliotheca septentrionalis”, an. 13, nr. 1 (24), 2005, p. 6-9.

TRADIȚIONAL ȘI MODERN ÎN SERVICIILE BIBLIOTECII PUBLICE

Laura HORVATH

O abordare calitativă a tradiționalului și modernului în serviciile bibliotecii publice presupune nu doar o privire asupra legăturii structurilor infodocumentare, din poziție centrală, de mediere, cu informația și utilizatorii - legătură deloc de neglijată care coagulează, de altfel, semnificațiile profunde ale studiului „pe verticală” al problematicii vizând această triadă, ci și o reconsiderare a atributelor acestor intermediari din perspectiva cantității informaționale, a impactului tehnologic asupra structurilor și a formelor de circulație a informației, a statutului lor social, a caracteristicilor și exigențelor societății TI, a revizuirii comportamentelor și atitudinilor vizavi de idealul dintotdeauna al intermedierei: „informația potrivită la momentul potrivit”²⁸.

Purtând amprenta modelului secular al bibliotecilor în care cartea era păzită cu strâșnicie²⁹ din rațiuni de teaurizare și unde dorința exhaustivității colecțiilor prima, calitatea subordonându-se frecvent cantității, bibliotecarul de astăzi, confruntat cu noile realități informaționale, cu explozia fenomenului documentar, se vede provocat la redefinirea exigențelor actuale de cunoaștere, la reconfigurarea profesiilor, la operarea selecției valorice a informației, la renunțarea la anumite etape tehnologice învechite, la conștientizarea poziției pe care trebuie să și-o însușească în relația cu utilizatorii, la abandonarea vechilor mentalități privind comunicarea documentelor.

Biblioteca de azi trebuie să conștientizeze rolul și locul informației, punând accentul pe diseminarea informației,

pe preluarea și filtrarea mesajelor, plasând *interesele utilizatorilor în centrul preocupărilor* sale. Astfel, de la etapa de „deținătoare a tezaurului cultural”, la „biblioteca de împrumut”, „resursă națională” care „favorizează lectura”, „depozitează și răspândește informații și cunoștințe din toate domeniile”- așa cum se subliniază în „Charta Cărții”, documentul de bază pentru instituirea unei politici culturale moderne, lansat sub auspiciile UNESCO în anul 1972 - apoi la „centru de informare”³⁰, ea ajunge în cele din urmă să fie instituția care oferă, dezvoltă și își diversifică serviciile în funcție de necesitățile și doleanțele utilizatorilor.

Referitor la modernizarea serviciilor de bibliotecă, deplasarea accentului pe utilizator, îmbunătățirea continuă a ofertelor diverselor compartimente, luarea de decizii pe baza datelor obținute din analize specifice studiului comportamentelor și intereselor utilizatorilor³¹, reprezintă câteva dintre strategiile managementului calității care au menirea de a resuscita funcțiile vitale ale instituției.

Necesitatea modificării cadrului și a activităților specifice structurilor infodocumentare prin oferta informațională neîngrădită, prin punerea la dispoziția cititorilor a documentelor culturale și de informare actualizate, sub diferite formate, astfel organizate încât accesul la ele să fie foarte rapid, prin personal profesionist, prin programe informatizate care să răspundă normelor internaționale, prin conectarea la rețele naționale și internaționale de

²⁸ STOICA, Ion. Criza în structurile infodocumentare : Sensuri și semnificații contemporane. Constanța : Ex Ponto, 2001, p. 194.

²⁹ RICHTER, Brigitte. Ghid de biblioteconomie. București : Grafoart, 1995.

³⁰ CRAIA, Sultana. Biblioteca, informarea și comunicarea. București : Editura Centrului pentru Formare, Educație Permanentă și Management în Domeniul Culturii, 2001, p. 50-51.

³¹ ibid, p. 28.

informare³², se impune ca un deziderat primordial al schimbării perspectivei asupra bibliotecii și a profesioniștilor din domeniul informării. De altfel, una din crizele de imagine cu care se confruntă intermediarii poartă pecetea prejudecății generale cauzate de conservatorismul, izolarea și natura ambivalentă a structurilor cumulative, situate la trecerea dinspre „cultura de stoc” spre „cultura de flux”³³.

Cadrul în care se desfășoară profesiile infodocumentare este definitoriu pentru asigurarea transferului optim al informației către utilizator. Astfel, amenajarea spațiilor, organizarea colecțiilor, regândirea serviciilor din perspectiva funcționalității acestora, adoptarea tehnologiilor care să permită accesarea și utilizarea informației electronice din rețeaua informațională contribuie la schimbarea opticii asupra structurii și a specialiștilor din domeniul informării, cele două componente ale procesului de transmitere a informației (*structura/cadrul și competența intermediarilor*), acționând dependent una de cealaltă.

Accesul liber la raft, metodă modernă de dezvoltare a colecțiilor bibliotecilor publice, având ca scop esențial înlăturarea barierelor din fața cititorilor, impuse de tehnica bibliotecară, asigurarea accesului la documente în deplină libertate și largirea orizontului de interes și cunoaștere³⁴ este de dată recentă, fiind expresia noilor mentalități de *mediere a actului informațional* prin prisma structurii infodocumentare de tip bibliotecă.

Dacă *formele clasice ale medierii informației din biblioteca tradițională* (comunicarea documentelor în acces liber, o primă etapă a deschiderii largi a colecțiilor spre cititor, împrumutul la domiciliu, asistența acordată la Sala de lectură,

întocmirea cataloagelor tradiționale ca instrumente ale organizării și regăsirii documentelor), forme, de altfel, perfect valabile încă, în condițiile în care, în multe țări din Europa³⁵, resursele financiare care să fie alocate dotării corespunzătoare structurilor în scopul accesului la informația globalizată sau pregătirii profesionale a bibliotecarilor pentru a deveni specialiști ai transferului informației în adevăratul sens al cuvântului mai pun probleme, - erau menite să sprijine utilizatorul în demersul său informativ -, *formele moderne de mediere* au aceleași priorități dar cu o deschidere mult mai amplă, grefându-se pe exigențele utilizatorului de azi și presupunând exigențe noi privind pregătirea profesională și abilitățile tehnice ale bibliotecarilor, reconsiderarea întregului cadru, renunțarea la pasivitate, la inadecvare, asumarea responsabilității privind calitatea transferului de informații.

Tehnologia informației a determinat o serie de schimbări și în privința pregătirii specialiștilor din domeniul biblioteconomiei și științei informării. Bibliotecarul trebuie să organizeze și să utilizeze resursele locale, să poată găsi, accesa și importa resurse din rețea, să fie capabil să educe utilizatorii, necesitatea programelor de perfecționare profesională care servesc aceste obiective de „alfabetizare informațională”³⁶ fiind imperative.

Noile tehnologii ale informării și comunicării (NTIC)³⁷ se instalează, treptat, în toate domeniile de activitate, bibliotecile fiind nevoite să adapteze serviciilor lor noile

³² REGNEALĂ, Mircea. Funcțiile bibliotecii publice în societatea contemporană. În: Studii de bibliologie și știința informării. București : Editura Universității din București, 2003, p. 15.

³³ STOICA, Ion. Criza în structurile infodocumentare : Sensuri și semnificații contemporane. Constanța : Ex Ponto, 2001, p. 190.

³⁴ CIORCAN, Marcel. Organizarea colecțiilor de bibliotecă: Bazele biblioteconomiei. Cluj : Casa Cărții de Știință, 2001, p. 41.

³⁵ Bibliotecile publice și societatea informației. București : Asociația bibliotecarilor din bibliotecile publice din România, 1998, p. 39-57.

³⁶ Bundesvereinigung Deutscher Bibliotheksverbände: Bibliotheken '93. Strukturen, Aufgaben, Positionen, Berlin-Göttingen, 1994, p. 70; Barker, Philip. Electronic libraries-visions of the future. În: „Electronic Library”, nr. 12, 1994, p. 221-229. În: Bibliotecile publice și societatea informației, București : Asociația bibliotecarilor din bibliotecile publice din România, 1998, p. 57.

³⁷ COTOARCĂ, Daniela; TÂRZIMAN, Elena. Aspecte ale comunicării în domeniul socio-uman : Studii de științele informării și comunicării. București : Editura Universității din București, 2004, p. 11.

produse telematice³⁸. *Educația utilizatorilor* pentru cultura rețelor trebuie să devină, pentru biblioteci, un element important al activității lor, constând în abilități de *localizare, selectare, evaluare și utilizare* a informației din rețea.³⁹

Cantitatea, factor de criză predominant în contextul dinamicii fenomenului informațional, pune probleme de selecție și analiză a informației⁴⁰, de înregistrare, organizare, disponibilizare și utilizare eficientă a ei. Decantarea informației calitative, analiza, interpretarea, reordonarea și sintetizarea ei din tumultul informațional sunt sarcini care trebuie preluate de profesioniștii intermediarii.

*Alfabetizarea informatică*⁴¹, cel mai eficient mijloc de a depăși barierele din calea accesului la informații, se impune, așadar, ca o necesitate stringentă.

Utilizatorul, depășit de avalanșa informațională, cu toate aspectele ei copleșitoare și deseori frustrante: cantitate, diversitatea formelor de circulație a informației, impactul redundanței, tentația și imposibilitatea cuprinderii și abordării exhaustive a ofertei informaționale, manifestându-și pluralitatea intereselor și având un bagaj minim de deprinderi legate de regăsirea tradițională a informației, are nevoie de sprijinul calificat al intermediarului

pentru a-și forma capacitatea de adaptare la varietatea tehnologiilor, din ce în ce mai sofisticate, adoptate de către sistemele de informare și la abilitățile pe care acestea le presupun vizavi de preluarea și prelucrarea mesajelor. Astfel, implicarea structurilor infodocumentare în acest proces de surmontare a barierelor informaționale și tehnologice este esențială. Alături de cantitate, ca factor de criză, mediile publicațiilor tind să fie într-o continuă schimbare, să se diversifice. Cunoașterea formelor sub care se prezintă informația devine o nevoie acută în sistemele informatizate. Formele tradiționale de informație au și variante multimedia, iar accesarea lor implică, de multe ori, mediere specializată.

În contextul dinamicii fenomenului informațional, consumatorul de informații simte imperios nevoia de ordine, de reguli, de scopuri și obiective precis exprimate. Explozia informațională, din punct de vedere cantitativ, e declanșatoare de schimbări, generează forme noi, dezvoltă tehnologii capabile să o cuprindă, determină comportamente specifice din partea utilizatorilor.

Aportul structurilor infodocumentare în acest demers trebuie să se concretizeze prin îndrumarea utilizatorilor în folosirea surselor de referință de tip tradițional, cât și în formarea de abilități de accesare multimedia, de receptare și transmitere de documente pe cale electronică, de navigare/accesare a site-urilor de pe web, de construire a unei documentări cât mai apropiate de nevoile sale de informare.⁴² Mai mult ca niciodată, accesul la informații presupune asistență, orientare, evidențierea clară și sistematică a resurselor, *educarea utilizatorilor și a specialiștilor din domeniul informării*.

Denumite de Philip Kotler ca fiind *orice activitate sau avantaj cu caracter intangibil pe care o parte îl oferă alteia*⁴³,

³⁸ 1. Ansamblu de tehnici asociate telecomunicațiilor și materialelor informatice. 2. Ansamblu de servicii de natură sau origine Informatică oferite printr-o rețea de telecomunicații (acces la baze de date, teletext etc) - Regneală, Mircea. Dicționarul explicativ de biblioteconomie și știința informării, vol. 2, p. 303.

³⁹ PORUMBEANU, Octavia-Luciana. Utilizatorii și intermediarii de informații și documente în epoca contemporană. București : Editura Universității din București, 2003, p. 21.

⁴⁰ Bibliotecile publice și societatea informației. București : Asociația bibliotecarilor din bibliotecile publice din România, 1998, p. 21.

⁴¹ DONALD, Michael. Too Much of a Good Thing? Dilemmas of an Information Society. În: Ghost-writing and Other Essays. Philadelphia : ISI Press, 1986, p. 23-29 și GARFIELD, Eugene. When Information Overload Is Too Much of a Good Thing. În: ibid, p. 21-23. În: Bibliotecile publice și societatea informației. București : Asociația bibliotecarilor din bibliotecile publice din România, 1998, p. 67.

⁴² APOSTOLEANU, Corina. Comportamentul de cercetare al utilizatorului bibliotecii publice. În: Revista română de biblioteconomie și știința informării. București, an 1, nr. 4. 2005, p. 16.

⁴³ ENACHE, Ionel. Biblioteconomie. Suport de curs.

serviciile bibliotecii publice trebuie să mențină echilibrul dintre producerea acestora și rentabilitatea lor care, în cazul structurilor infodocumentare, vizează folosirea produselor oferite și atingerea exigențelor utilizatorilor.

Secția pentru copii a Bibliotecii Județene „Petre Dulfu” beneficiază de un cadru optim de desfășurare a activităților specifice. Spațiile aerisite, separate, constituie un mediu adecvat atât *serviciilor tradiționale* (consultării la sala de lectură a cărților și periodicelor și împrumutului la domiciliu, derulării diverselor acțiuni de popularizare a cărții), cât și *serviciilor moderne* ale Secției (consultării suporturilor multimedia: audițiilor de casete, CD sau DVD, jocurilor electronice - la Ludotecă, vizionărilor de filme artistice).

Ținând cont de faptul că fondul Secției pentru copii se diferențiază prin varietate, având la o extremitate colecțiile de bază destinate conservării sau comunicării lor în sala de lectură, iar la cealaltă, colecțiile uzuale, de consum, destinate consultării în acces liber la raft, comunicării directe a documentelor expuse în cadrul expozițiilor și a împrumutului la domiciliu și beneficiind de un spațiu generos, ne-am organizat ca atare, alegând un sistem de așezare logic, la îndemâna copiilor, utilizând toate artificiiile biblioteconomice necesare direcționării cititorilor în regăsirea documentului căutat.

Referindu-ne la atuurile structurilor infodocumentare *modernizate*⁴⁴ care oferă atât servicii tradiționale cât și moderne bazate pe noile tehnologii ale informării, un avantaj al *automatizării bibliotecii noastre* îl reprezintă renunțarea la sistemul tradițional de împrumut, în favoarea celui automatizat. Beneficiind de un sistem integrat de bibliotecă, *BiblioPhil*, împrumutul automatizat prezintă numeroase avantaje, toate serviciile vizând utilizatorii realizându-se în acest program în *Modulul Utilizatori*. Înscrierea se realizează la *Biroul unic de înscriere*, lucru care contribuie la eficientizarea servirii

utilizatorilor în secție prin câștigarea timpului care s-ar fi alocat acestei operațiuni. Citirea barcod-ului de pe permisul de înscriere se realizează cu ajutorul cititorului de barcod-uri, selectarea acestuia de pe permisul cititorului permițând identificarea lui prin datele specifice. Timpul necesar acestor manevre, apreciat în secunde, permite bibliotecarului o mai bună deservire a copiilor.

Conștientizarea utilității site-urilor de bibliotecă a dus la realizarea unui astfel de instrument de ghidare și informare asupra misiunii Bibliotecii județene „Petre Dulfu”, a activității editoriale, a manifestărilor anuale, a înregistrărilor bibliografice existente în catalogul electronic al instituției, a legăturilor utile etc., facilitând informarea asupra acestor domenii de interes.

În cadrul *serviciilor tradiționale* promovate de Secția pentru copii, amintim, alături de activitatea de împrumut, organizarea diverselor acțiuni menite să atragă utilizatorii copii către bibliotecă și lectură. Astfel, *expozițiile de carte*, cu caracter permanent sau temporar (ocazional), prezente în toate compartimentele (Împrumut carte la domiciliu, Sala de lectură, Sala „Mircea Pop”, Ludotecă) dar și în vitrinele așezate la intrarea în secție, au un mare impact asupra cititorului, reprezentând un mod de comunicare în acces direct a unei părți a fondului de carte existent, în funcție de interesele utilizatorilor activi și potențiali. *Expozițiile tematice*, organizate în cadrul unor activități cu teme diverse și expozițiile de noutăți editoriale, contribuie la cunoașterea publicațiilor secției de către copii. *Prezentările/lansările de carte* constituie și ele o modalitate importantă de comunicare a colecțiilor. Prezența autorilor de publicații pentru copii, prezentarea sau lectura unor fragmente selectate în prealabil de către aceștia, în interpretarea lor, îi fac pe utilizatorii noștri, să intre în contact direct cu scriitorul, să cunoască nu doar lucrarea lansată la momentul respectiv, ci și alte lucrări ale sale existente în secția noastră, contribuind la conștientizarea și stimularea interesului cititorului pentru lectura acestora. Printre *activitățile de popularizare a instituției, serviciilor și colecțiilor bibliotecii*,

București : Editura Universității din București, 2002, p. 85.

⁴⁴ Bibliotecile publice și societatea informației.

București : Asociația bibliotecarilor din bibliotecile publice din România, 1998, p. 6.

sub genericul „*Poftiți la bibliotecă!*” se organizează vizite în bibliotecă cu scopul cunoașterii serviciilor oferite de aceasta.

Activitățile cu caracter permanent (de Crăciun, Paști, 1 Iunie, *luna activității model*, inițiată în anul 2004 de către conducerea bibliotecii, cu scopul promovării serviciilor secției și ofertelor informaționale, *O oră de lectură în bibliotecă*) sau *acțiunile realizate în conformitate cu Calendarul cultural*, pun accentul pe rolul cărții și lecturii în dezvoltarea personalității copiilor. În cadrul *Săptămânii cărții pentru copii*, anul acesta la a patra ediție, sub genericul „*Copilăria - o lume a cărților*” au fost organizate expoziții și ore de lectură speciale, diversificate pe domenii.

Printre *activitățile moderne* de apropiere a utilizatorilor de carte și bibliotecă, se numără „*Zilele filmului pentru copii*”, anul acesta la a patra ediție. Timp de două săptămâni copiii au putut viziona, în fiecare zi, câte două filme de desene animate și artistice din colecția secției noastre. Opțiunea realizării unor astfel de activități își are scopul bine determinat. Cunoscând faptul că tinerii și copiii sunt atrași de imagine, de sursele de informații proiectate într-un mod distractiv⁴⁵, am recurs la proiecția de filme însoțită de expoziții tematice de carte, realizând astfel trecerea de la carte spre film pentru a ne întoarce din nou la carte, această manifestare fiind implicit o invitație spre lectură.

Sub genericul „*Mai aproape de cititori. Cartea în grădinițe și școli*”, începând din 2005, conform obiectivului anului, din Programul de activitate al bibliotecii, de a promova lectura în rândul copiilor, Secția noastră a inițiat o nouă formă de mediere carte – informație - utilizator prin deplasarea și organizarea, periodic, la grădinițe, cămine și școli, de expoziții și prezentări de carte în format tradițional și multimedia în scopul familiarizării copiilor cu lucrările utile lor în întocmirea referatelor și portofoliilor sau cu noile forme de circulație a informației. În funcție de obiectivele săptămânale din

planificările didactice ale fiecărei instituții în parte, cartea-jucărie, cartea sonoră, noutățile editoriale existente în fondul Secției, cartea religioasă sau cea în limba franceză, materialele pregătitoare pentru Testarea națională, toate s-au regăsit pe mesele copiilor chiar în locurile în care învață.

O modalitate eficientă de a veni în sprijinul elevilor din clasele terminale de gimnaziu s-a concretizat prin inițiativa conducerii Bibliotecii Județene „Petre Dulfu” de a descărca de pe Internet și de a pune la dispoziția acestora, la Sala de lectură a Secției pentru copii, *100 de variante de teste pentru examenul de Testare națională*, în mai multe exemplare. Astfel, necesitățile stringente de informare ale utilizatorilor găsesc suport solid în serviciile tot mai mult axate pe interesele și orientările lor.

Cele mai importante activități au fost realizate în cadrul celor *26 de parteneriate cultural-educative cu unitățile de învățământ școlare și preșcolare* din municipiu și din județ. Reprezentând una dintre soluțiile eficiente prin care biblioteca își poate extinde și îmbunătăți oferta de produse și servicii, *parteneriatele* oferă elemente de noutate. Astfel, unul din ele l-a constituit, organizarea de expoziții ample dedicate patronilor spirituali ai școlilor „George Coșbuc”, „Lucian Blaga” și „Nicolae Iorga” cu prilejul aniversării lor, sub genericul *Zilele școlii*. Un alt element de noutate este *Cercul de lectură „Acces”* al elevilor de la Școala „Avram Iancu” și Școala din Ferneziu și *Cercul de lectură „Fun with English”* al elevilor de la Școala „Avram Iancu”.

Din dorința de a le trezi interesul pentru lectură și a-i implica în procesul de formare ca utilizatori activi, am acordat atenție organizării de *activități* cu segmente ale *minorității etnice* (elevii rromi de la Școala cu cls. I-VIII, Nr. 5) și cu elevi de la Școala de copii cu dificultăți Nr. 1, de la Asociația Esperando, cu Centre familiale din județ și cu tineri de la Penitenciarul de maximă siguranță Baia Mare.

O altă modalitate de a fi aproape de copii este realizarea, de către secția noastră și filialele bibliotecii, a suplimentului

⁴⁵ Bibliotecile publice și societatea informației. București : Asociația bibliotecarilor din bibliotecile publice din România, 1998, p. 162.

„Fascinația lecturii”, care propune o tematică variată, conținând recenzii de carte, articole interesante ce vin în sprijinul elevilor, creații artistice și literare ale micilor cititori etc.

Diversele activități culturale organizate în cadrul serviciului nostru sunt modalități subtile de mediere a informației prin apropierea copiilor de documentele pe suport tradițional și multimedia. Astfel de manifestări care presupun renunțarea la pasivitate și orientarea spre necesitățile utilizatorilor, conturează un nou profil bibliotecarului.

Mărturie a dinamismului serviciilor oferite copiilor stau și *Albumele Secției* realizate începând cu anul 2002, care oglindesc diversele activități dar și ecoul acestora în mass-media locală.

Conștientizarea, de către toate categoriile de utilizatori, a importanței pe

care informația a dobândit-o în societatea contemporană, a determinat o creștere a exigențelor consumatorilor ei în privința eficacității, a calității serviciilor de informare furnizate de structurile infodocumentare și a adecvării produselor informaționale la necesitățile lor.

Nivelul satisfacției utilizatorilor este indicatorul cel mai relevant al expectanțelor informaționale ale acestora traduse în fapt. De aceea, analiza modului de funcționare a bibliotecii, a produselor și serviciilor pe care aceasta le pune la dispoziția publicului este indispensabilă. De asemenea, preocupările specialiștilor care vizează utilizatorii de informații ca zonă de investigație, au drept obiectiv studiul comportamentului și educației acestora în contextul progreselor tehnologice, cu scopul garantării calității procesului de informare.

2008 - „ANUL LECTURII” UN INTERESANT PROIECT LANSAT DE BIBLIOTECA NAȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA

Alina LEMNEAN

Cu ocazia Seminarului Național al managerilor de bibliotecă desfășurat sub genericul „Aspecte ale lecturii și accesul la informație în biblioteci” (11 decembrie 2007), Biblioteca Națională a Republicii Moldova a venit cu propunerea de a declara anul 2008 – **Anul Lecturii** și a fost lansat Programul studiului sociologic „Timpul și spațiul lecturii în Republica Moldova”. Acest program, a dorit să scoată în evidență starea de lucruri privind lectura în biblioteci și să se formuleze recomandări privind:

- elaborarea unor strategii și norme metodologice pentru achiziția de carte și abonarea la reviste de cultură pentru bibliotecile publice;
- influențarea politicii editoriale în scopul dezvoltării colecțiilor de bibliotecă;
- cultivarea deprinderilor de lectură în familie, școală, bibliotecă;
- readucerea cărții în atenția populației și cultivarea gustului pentru lectură prin intermediul televiziunii, radioului, presei;
- optimizarea politicii de achiziții pentru biblioteci;
- formarea și instruirea continuă a bibliotecarilor, pedagogilor etc.

Tot pe această temă, Departamentul de Cercetare și Dezvoltare în Biblioteconomie al Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova a gândit un program-cadru de activități și lucrări menite să popularizeze lectura sub toate aspectele ei. Din colectivul care a coordonat programul face parte Lidia Kulikovski, director general al Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova.

În baza acestui program-cadru, bibliotecile au elaborat programe proprii de promovare a lecturii, axându-și activitatea pe această prioritate a anului 2008.

Am reținut activități și lucrări interesante cuprinse în programul-cadru:

- realizarea cercetării sociologice naționale „Timpul și spațiul lecturii în Republica Moldova”;
- stabilirea unor parteneriate în vederea promovării lecturii și a accesului la informație;
- activități de inaugurare a Anului Lecturii în municipii, orașe, comune, instituții, organizații;
- realizarea Proiectului Național „Spre cultură și civilizație prin lectură”.

Realizarea acestor activități are drept scop conștientizarea importanței lecturii, promovarea științei de carte, dezvoltarea culturală a cărții, educarea multilaterală a cetățenilor, formarea unei națiuni de cititori și, implicit, sporirea instruirii.

Dacă se va reuși determinarea cititorilor să se aventureze în lumea cărților și bibliotecilor, înseamnă că s-a făcut un mare pas spre sufletul lor, spre viitorul lor, transformându-i în mult mai mult decât simpli călători în această lume. Și atunci proiectul își va fi atins scopul și va constitui și pentru alte biblioteci un model.

JUGUL

Angela-Monica JUCAN

Până acum (un „până” în care se include, cu toate că n-ar trebui, și ziua de „astăzi”), secțiunile bibliografice au funcționat (nu numai la noi) *nemțește*, adică rigid. A fost și mai este o mare iubire a formalismelor și a regulilor complicate (nerespectate riguros nici de cei care le promovează: câți bibliografi, atâtea feluri de descrieri) - de dragul prețiozității -, atât de complicate, încât, pe o scală a valorilor, au trecut de zero, ajungând în extrema valorilor negative. Dacă, pe vremea când fișele de catalog erau sub controlul bibliotecarului, „zonele” aveau (și nu aveau⁴⁶) nevoie de mărci, ce semnificație mai au astăzi, pentru beneficiarii neinițiați biblioteconomic: „pauză, două puncte, pauză” sau „pauză, punct și virgulă, pauză” ori „punct, linioară” (unde puțini bibliotecari mai știu dacă trebuie sau nu pauză între „punct” și „linioară”, adică este un semn compact, care desparte două zone, sau punctul închide o zonă, iar linioara deschide alta, în acest din urmă caz, pauza fiind – oarecum - logică!), ce semnificație, repetăm, au astăzi aceste notații care au penetrat în listele bibliografice, care se mai imprimă, tradițional, pe hârtie? Acest tip complicat de bibliografie se practică

numai în biblioteci și se practică în paralel cu mii de bibliografii cuprinse în volume de nivel academic, universitar, științific. Aceste medii superioare cultivă cele mai simple moduri de consemnare a bibliografiei. Chiar și studenților care se specializează în biblioteconomie li se recomandă (ca și celorlalți) elaborarea de bibliografii fără multe complicații. Cu toate că nu au timp destul, bibliografii se agață, în continuare, de stilul vechilor fișe de catalog, ceea ce scoate în evidență, mai degrabă, un complex de inferioritate. Ar fi momentul stabilirii unor reguli (elastice, însă) care să pună punct surplusului de semne. Bibliografia nu are zone, cum aveau fișele de catalog, iar bibliografului nu-i prisosește timpul.

Credem că universalizarea informației este, la ora aceasta, iminentă. Prin intermediul calculatoarelor, informația întregii lumi se va centraliza, nu peste mulți ani. Atunci va fi nevoie de nativa îngăduință *românească*. Pentru că bibliograful din Tokio va putea „intra” (foarte tare sperăm asta) în fișa întocmită de colegul său băimărean și, consemnând (adăugând) menționarea unui maramureșean într-o publicație japoneză, bibliotecarul din Baia Mare nu va trebui să despire că i s-a distrus „munca de-o viață” dacă, la datele de apariție, japonezul va fi scris „an” (cu minusculă), în timp ce băimăreanul folosește, cu rigurozitate (cum a apucat de la alții), majuscula. Sau, dintre japonez și

⁴⁶ Nu aveau, pentru că nu avem o limbă universal cunoscută, deci cataloagele sunt funcționale în perimetrul de circulație al limbii în care sunt redactate.

băimărean, unul pune punct după „an”, altul nu pune. Nu e locul de făcut glume, dar funcționarismul a ajuns un lucru hilar și credem că, în domeniul serviciilor bibliografice, este destul loc pentru modernizare/normalizare. Mai mult, în lumea rece a suportului cibernetic, nu strică o scânteie de căldură a personalității celui care, nevăzut, prin consemnarea lui strict profesională, deschide o comunicare, în prezent sau peste timp, cu semenii. Desigur, aspectele convenționale nu sunt în totalitate înlăturabile, dar e de dorit ca ele să fie subordonate logicului și reduse la strictul necesar, iar aceasta, numai prin tangență cu trebuințele utilizatorilor. De exemplu (revenim), la întocmirea unei bibliografii, e nevoie de un acord în ce privește ordinea consemnării elementelor descrierii pentru ca bibliograful din Tokio sau cercetătorul din Montevideo să nu se întrebe dacă Baia Mare este editura ori Proema – orașul. Dar notarea autorului în forma: „nume, prenume” la începutul unei descrieri bibliografice și repetarea, în forma de pe carte (indiferent de suport), a aceluiași nume, după o bară care urmează titlului (evident, bara – neapărat, între blăncuri...), ni se pare o practică greoaie, inutilă și un exces de zel, în urma căruia, „celălalt”, nefamiliarizat cu tehnica biblioteconomică sau chiar bibliotecar fiind, dar neinițiat în cultura noastră, tot nu va putea deduce cu precizie care e numele și care prenumele, pentru aceasta fiindu-i (cât de simplu!) suficientă intrarea într-o listă alfabetică a acelei fișe.

Uniformizarea regulilor (*forma lor unică*) e necesară până la un punct, dar dincolo de el, o considerăm nocivă. Ni se par inumane („robotizante”) idei ca: [...] *este de o importanță fundamentală pentru viitorul activității de informare adoptarea de norme internaționale uniforme, care ar permite să se ajungă la o metodă unică de redactare a rezumatelor de autor, la un cod unic pentru abrevierea titlurilor periodicelor științifice, la un cod unic pentru maniera în care sunt prezentate notițele bibliografice, la un cod unic de simboluri și de abrevieri pentru termenii tehnici, la un cod unic pentru transliterarea caracterelor unui alfabet în*

*altul, la reguli comune pentru întocmirea vocabularelor tehnice poliglote*⁴⁷, din care considerăm demne de reținut doar uniformizarea siglelor, a abrevierilor și a transliterărilor, dar ne și întrebăm, totuși, cu câtă promptitudine se vor impune noile sigle sau abrevieri, care, până să se universalizeze, se nasc cu „statut” local (și veșnic vor fi ierarhizări: pe centre, provincii și chiar „periferii”... lumești).

În acest timp, pe care astăzi îl pierde cu notații de prisos și cu rezolvarea unor dileme legate de formalități de consemnare, bibliograful ar putea acumula/înscrisa mai multă informație (cantitate). Și aici trebuie să-l aibă mereu în față pe „celălalt”. Și, cum „celălalt” sunt infinit de mulți și tot mai vin, bibliograful are de depășit, chiar din clipa aceasta, faza gândirii sintetice (care i-a prins nespun de bine până mai ieri, când avea de multiplicat manual fișe pentru câteva cataloage, lucru la care se adăuga nesuferita operațiune a intercalării lor). Sute de ani bibliograful - care a existat cu mult anterior specializării⁴⁸ - a avut de întocmit fișe, dar a fost și stăpânul cataloagelor. Din nevoia de a-și reduce efortul și de a câștiga timp, bibliograful a recurs, cu destul succes, la comprimarea informației. În prelungirea muncii lui, bibliotecarul de la secțiile de relații cu publicul putea și știa, să o „dilate” la loc, îndrumând cititorul spre „discriminări rasiale”, „iudaism” sau alt domeniu „la obiect”, dacă acesta îi solicita material științific despre evrei. Astăzi, însă, când cercetătorul poate accesa și de departe cataloagele bibliotecii, neavând, de tot mai multe ori, lângă el un bibliotecar, bibliograful

⁴⁷ Mircea Regneală, *Studii de biblioteconomie*, Constanța, Ex Ponto, 2001, p. 225.

⁴⁸ Calimah (Callimachos) din Cyrene, care a trăit aproximativ între anii 310 – 240 î. Hr., este considerat creatorul bibliografiei metodice pentru că a realizat un masiv tabel bibliografic - renumitul *Pinakes* - care include informații asupra tuturor autorilor și operelor Bibliotecii din Alexandria [după: Catina Agache; Emanuel Iftode, *Bibliotecă în timp (Antichitatea)*, Iași, Princeps Edit, 2004, p. 60; Elena Ionescu, *Retro. Scriitori din antichitatea greco-latină*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 2005, p. 72; Horia C. Matei, *Lumea antică. Mic dicționar biografic*, Chișinău, Universitas, 1993, p. 60-61].

și catalogatorul sunt datori să abordeze informația, cum am mai spus, *analitic* și *sinonimic*. Este utopic să crezi că poți tu să știi „cum ar căuta mai degrabă cititorul”. Fără bibliotecar alături, din fotoliul său de-acasă, el va tasta: „mozaism” sau „Auschwitz” și „Hitler(ism)”, ori „Israel”, „Palestina”, „semit”, „rasism”, „lagăr” etc., etc. Dacă toate acestea sunt unificate de bibliotecar la vedeta de subiect, să spunem (și simplificăm, în mod intenționat, aici), „evrei”, și utilizatorul nu are capacitate de generalizare, ori, pur și simplu, îi scapă, pe moment, această opțiune, „evrei”, s-ar putea să nu găsească nimic din ce-l interesează.

Regăsirea cu ușurință a informației depinde, prin urmare, enorm de „forma” pe care i-o dă bibliograful. În intervenția lui la îmbogățirea bazei de date, trebuie să „forțeze” acumularea și prin semnalarea a „mii” de fețe ale uneia și aceleiași informații. În afară de aceasta, tehnica are și ea *forme*. Acestea constau în modalități executorii (maniere de lucru) și aparatură.

Speranțele omenirii în calculatoare s-au dovedit a fi prea încrezătoare. Până la sincronizarea posibilităților tehnicii cu necesitățile consumatorului de informație, mai este mult. Mare parte a populației s-a „alfabetizat” rapid - mai mult sau mai puțin temeinic - în noul mod de comunicare. Ne-am dat, însă, la fel de rapid, seama că tastarea va fi numai o alternativă a scrisului „cu creionul, pe hârtie”. Probabil, bătrâna carte n-a avut decât de câștigat. Mecanismul ei de fabricare și-a scurtat durata datorită acestei „nebunii” pe care și-a permis-o omenirea. Ne face plăcere să reproducem câteva realiste fraze exprimate de autorul lor mai mult în contra tehnicii care a tulburat foarte mult spiritele: *În prima fază se pot distinge [...] două etape și anume: (a) cea în care calculatorul - cu posibilitățile pe care le oferea - era văzut ca mașina-minune, capabilă să acopere toate operațiile de rutină și (b) etapa în care au început să fie construite și exploatate bazele de date bibliografice locale, primele instrumente electronice care reproduceau esența muncii de cercetare bibliografică. [...] În domeniul bibliotecilor, introducerea rețelelor și a*

digitalului a permis dezvoltarea unor servicii accesibile la distanță, indiferent de orarul de funcționare al uneia sau alteia dintre instituții, servicii de o bogăție excepțională, dar care deplasează interfața cu publicul la nivelul interacțiunii cu o pagină Web. Acestui fenomen de distanțiere indus de utilizarea rețelelor, se adaugă cea a digitizării, care vizează - după opinia unora - eliminarea unui mediu cu o durată de viață de câteva sute de ani (hârtia), de către alte medii (electronice, magnetice) care n-au făcut încă dovadă de longevitate. Cel puțin deocamdată, este evident mai simplu de citit o carte din 1680 decât datele de pe o bandă magnetică din 1980. Mai mult, mediile noi utilizează forme de stocare aflate în continuă mutație, ceea ce cere o permanentă grijă de a asigura transcodarea în vederea conservării - muncă mult mai consumatoare de resurse decât, să zicem, munca copistului din Evul Mediu în vederea difuzării unei cărți⁴⁹.

Totuși, e bine să așteptăm ameliorări. Am formulat, mai demult, o propunere de îmbunătățire tehnică, dar ea nu și-a găsit încă rezolvarea: calculatorul să „poată” converti orice noțiune în clasificarea zecimală a domeniului ei. Când acest lucru se va realiza, prin cea mai rudimentară căutare, se vor putea obține rezultate bune. Așa s-ar evita căutări derutante, ca cele descrise mai sus, prin exemplul „evrei”. Convertirea utilajelor de indexare se discută, de altfel, la nivel mai general, tot mai frecvent. Soluții practice sunt încă puține: teoria e, însă, bogată⁵⁰. O valoroasă idee (care nu știm să se fi materializat pe deplin) a avansat colega noastră Angela Moraru, de la Iași: [...] *dacă o publicație locală are pagină pe INTERNET, ea să poată fi preluată în banca de date a bibliotecii județene. Dacă o bibliotecă*

⁴⁹ Dan Stoica, *Curs de metode bibliografice de cercetare*, Ediția a doua, adăugită, Iași, Editura Universității „Al. I. Cuza”, 2002, p. 46.

⁵⁰ *Soluția problemei puse de existența utilajelor de indexare diferite constă în a le face pe acestea compatibile și, mai ales, convertibile, astfel încât cu ajutorul unui sistem de echivalențe preexistent să se poată traduce automat termenii unei liste de descriptori A în aceea a unei liste de descriptori B (Mircea Regneală, Studii..., p. 231).*

județeană are sumarul unei reviste de cultură pe calculator, acesta să poată fi transferat oricând, la cerere, fie în banca de date a altei biblioteci județene, fie Bibliotecii Naționale, fie, de ce nu, Bibliotecii Centrului Cultural Pompidou – din Paris⁵¹.

Slujbaș la cititor

În timp, se schimbă gusturile, se schimbă interesele și nivelul intelectual sau gradul de cultură al lectorilor. Slăbește elanul, se instalează oboseala, scade puterea de concentrare, ideile se dovedesc sterile, metoda e, uneori, neadecvată obiectivului, rămân în urmă lipsuri nerecuperate, progresul se manifestă azi și bibliograful îl ajunge mâine⁵². Volumul muncii îl învinge. Exigența așteptărilor îl depășește. E o muncă sub presiunea permanentei conștiințe a imperfecțiunii și, totuși, mâine – din nou de gardă la informația - utilă sau inutilă, revoluționară sau perimată - a lumii și-n slujba celui mulțumit, ca și în a celui nemulțumit.

⁵¹ Angela Moraru, *Bibliografia locală – parte integrantă a bibliografiei naționale*, în *Referate și comunicări de bibliologie. 100 de ani de la înființarea Cercului literar „Ovidiu” din Constanța 1897 - 1997*, Constanța, Biblioteca Județeană Constanța, 1999, p. 41.

⁵² *În carențele informării documentare trebuie căutată explicația principală pentru atâtea mari idei fructificate abia peste decenii de la lansarea lor, pentru multele eforturi paralele de cercetare și pentru absența, în anumite sfere, a acelei tensiuni informaționale care alimentează energiile înnoirii* (Ion Stoica, *Informație și cultură. Sinteze. Reflecții. Atitudini*, București, Editura Tehnică, 1997, p. 20).

MULTIMEDIA – VOIAJ VIRTUAL DINCOLO DE CARTE

Radu CĂTANĂ

Multimedia este spațiul destinat consultării diferitelor colecții pe suport electronic (CD, DVD, casete audio-video, discuri, benzi magnetice etc.) și accesării diferitelor domenii de interes prin intermediul calculatorului, pe internet.

Acesta din urmă este, se pare, cel mai des utilizat și nu doar în această secție a bibliotecii, ci, în general, în instituții publice sau de acasă, fiind cel mai la îndemână și cel mai bine recepționat mijloc de comunicare al zilelor în care trăim.

Biblioteca băimăreană dispune de un asemenea spațiu de mare interes tocmai datorită faptului că percepe nevoia publicului de informare din diferite surse, iar internetul și accesarea colecțiilor pe suport electronic au devenit în ultimii ani principalele și preferatele mijloace de comunicare și recepționare a informațiilor de orice tip.

Având în vedere numărul mare de elevi și studenți care apelează la serviciile oferite de acest compartiment și ale căror preocupări sunt, cel mai adesea, canalizate spre diferite domenii precum: fizică, chimie, biologie, istorie, geografie, limba și literatura română etc., în funcție de programele școlare, oferta bibliotecii vine în întâmpinarea solicitărilor acestora facilitând – prin intermediul celor 12 stații conectate la sistemul informatic al bibliotecii – accesul

individual la audiții de CD-uri cu muzică, la vizionarea de enciclopedii, de CD-ROM-uri interactive de ghiduri turistice sau accesarea manualelor interactive de învățare a unor limbi de circulație internațională (Colecția „Tell me more”). Dar cel mai important serviciu oferit de bibliotecă este accesarea internetului – în regim gratuit, pe baza permisului de utilizator și limitat la 1-2 ore/zi, în funcție de solicitări – în vederea cercetării, informării și aprofundării de cunoștințe oferite de bibliotecă pe suport tradițional: cărți, ziare, reviste etc. Utilizatorii accesează enciclopedii (Encarta, Wikipedia), publicații electronice, ziare, reviste (Discovery, National Geographic), e-book (carte electronică online). Limba engleză nu reprezintă un obstacol pentru mulți utilizatori, ei descercându-se destul de bine sau foarte bine în găsirea materialelor căutate.

Este de menționat că, prin regulamentul pentru utilizatorii Multimedia, acestora le este restricționat accesul la site-urile pornografice, jocuri, chat (messenger), programe de download, în caz contrar riscând să li se anuleze permisul de acces în bibliotecă.

În perioada examenelor (lunile aprilie-iulie) crește interesul pentru accesarea site-urilor destinate învățământului și educației de tip www.edu.ro, în vederea informării cu privire la programe școlare, perioade și subiecte de examen (bacalaureat, capacitate), dar și pentru editarea, cu ajutorul programului *OpenOffice*, a diferitelor atestate, lucrări de portofoliu, licență, masterat etc.

Putem detalia cu câteva date statistice activitatea pe o lună în cadrul secției Multimedia. Numărul de utilizatori care apelează la serviciile Multimedia este de aproximativ 1.000/lună dintre care 80% sunt elevi și studenți, iar 20% alte categorii

sociale (pensionari, angajați, șomeri, intelectuali etc.); ca reprezentare pe sexe, proporțiile sunt relativ egale.

În proporție de 90% utilizatorii solicită accesarea internetului în scopul informării, documentării, comunicării, divertismentului. Datorită faptului că ponderea cea mai mare a utilizatorilor o reprezintă elevii și studenții, preocupările acestora vizează activitatea educațională: documentarea în vederea întocmirii de referate, portofolii, eseuri, proiecte, rezumate la diferite materii, cu posibilitatea salvării pe suport electronic (CD, DVD, disketă, memory stick), în vederea printării acestor lucrări.

Printre solicitări, se înregistrează căutarea de informații precum: întocmirea planurilor de lecție, planificarea didactică (profesori, studenți); căutarea unui loc de muncă (șomeri), verificarea adresei de e-mail, legislație, anunțuri de cumpărare-vânzare, presă etc.

Dintre utilizatori, aproximativ 20% solicită colecțiile audio-video deținute de secție astfel: vizionarea materialelor documentare seria Discovery (dezastrul de la Cernobîl, mistere O.Z.N., documente istorice, geografice); vizionarea de filme (divertisment și cele incluse în programa

școlară: *Ion, Pădurea spânzuraților, Ciuleandra, Ultima Oră, Titanic Vals* etc.); audiții muzicale (toate genurile); audiții de cărți sonore (*Povești, Povestiri* – Ion Creangă, *Moara cu noroc* – Ioan Slavici, Urmuz etc), învățarea limbilor străine, consultarea enciclopediilor și a dicționarilor electronice, vizualizarea CD-urilor cu lecții interactive la diferite discipline de învățământ (geografie, istorie, biologie, fizică, chimie, matematică).

Așadar, tentația ultimilor ani rămâne, evident, calculatorul și lumea fascinantă a internetului prin care pare a se găsi răspuns la orice întrebare; o enciclopedie deschisă tuturor, un univers ușor de explorat, care întreține comunicarea, oferă un vast câmp de informații, de date, de soluții etc., precum o cutie magică, la o simplă atingere de... mouse, iar lucrul acesta nu poate fi ignorat de nicio instituție, așadar nici de bibliotecă, având în vedere scopul acesteia de a veni în întâmpinarea solicitărilor publicului în materie de cultură, știință, tehnică, comunicare etc. Mediateca răspunde, prin urmare, solicitărilor ce depășesc posibilitățile oferite de suportul scris – cartea de pe raft – și invită la „navigare”, la călătorii virtuale prin intermediul mijloacelor audio-video.

PARTICIPANȚII LA PROGRAMUL DE CALIFICARE/PERFECTIONARE PENTRU BIBLIOTECARI (BAIA MARE, 2007-2008) DESPRE FASCINAȚIA MESERIEI DE BIBLIOTECAR

Ioana DRAGOTĂ

Centrul de pregătire profesională în cultură a desfășurat la Baia Mare, în perioada 2007-2008, Program de calificare/perfecționare pentru bibliotecari, în două module, la care au participat peste 30 de aspiranți la profesia de bibliotecar sau bibliotecari cu stagiu în profesie, majoritatea din Transilvania.

Biblioteca Județeană „Petre Dulfu” a avut onoarea să găzduiască și să asigure lectori pentru cea mai mare parte a cursurilor,

fapt pe care l-am considerat a fi un semn de apreciere a condițiilor materiale deosebite pe care le deține și a pregătirii profesionale a angajaților săi.

Cursanții, îndrumați de doamnele Silvia Nestorescu și Mihaela Mănărăzan, au avut ocazia, pe parcursul a două runde de câte două săptămâni, să asiste la cursuri, dar și să participe la numeroasele evenimente ce au avut loc, ca de obicei, în biblioteca noastră, de la lansări de carte, până la acțiuni ale Secției

pentru copii și Ludotecii găzduite de aceasta.

Ne face plăcere să găzduim în paginile revistei noastre câteva gânduri ale cursanților, despre ce înseamnă a fi bibliotecar.

„În fiecare om există o necesitate eternă de a împărtăși cu cineva o bucurie”, spunea Marin Preda. Astăzi, inima mea vine în propria ei întâmpinare și vrea să vă împărtășească câțiva din fericirea trăită alături și împreună cu cei mari și cu cei mici care știu și înțeleg din ce în ce mai mult că a învăța, a te informa înseamnă progres pentru ei și pentru societate.

Mă numesc **Nicoleta Angela Roșu**, bibliotecar la Biblioteca comunală Sanislău, județul Satu Mare, studentă în anul al II-lea la Facultatea de Științe Juridice. Am optat pentru ocuparea acestui post deoarece, dintotdeauna, lectura a făcut parte din sfera preocupărilor mele.

Bibliotecile au fost și continuă să fie izvoare de cultură, oferă publicului larg, prin tezaurul informațional pe care îl dețin, posibilitatea cunoașterii valorilor spirituale românești și universale.

Printre puținele ilustrații de cultură care mai funcționează în cea mai mare parte a comunelor țării, biblioteca publică se dovedește a fi deosebit de prețuită de oamenii localităților respective. Ei găsesc aici căldura spirituală necesară cunoașterii, liniștea sufletească a reculegerii și nu în ultimul rând posibilitatea de a găsi informația dorită din paginile cărților sau din alte surse.

Dacă am da crezare proverbului „Omul sfințește locul”, atunci de fiecare dintre noi depinde ca un loc să prindă viață, să înflorească și să se dezvolte. Numai un loc însuflețit poate fi un loc frumos, plăcut ochiului și inimii.

Consider că rolul bibliotecarului este acela de a găsi o varietate de modalități prin care să aducă cartea cât mai aproape de toate categoriile de utilizatori și de a câștiga noi beneficiari ai serviciilor de bibliotecă.

Bibliotecarul nu este doar personajul acela modest dintre rafturile bibliotecii. Dacă găsește calea, dacă este atât de abil încât să fie capabil să lege relații de bună

colaborare cu factorii decizionali, finanțatorii și cu alte instituții din diferite domenii de activitate, dacă reușește o bună colaborare cu oamenii de cultură, cu elevii, atunci acest personaj poate înfăptui lucruri minunate, poate realiza acțiuni culturale reușite care vor dăinui peste timp.

Aceasta este fascinația meseriei de bibliotecar: de a-ți apropia oamenii, de a le descoperi gusturile și de a-i surprinde cu lucruri care știi că le fac plăcere. Numai în acest fel te faci simțit în societate, în comunitatea din care faci parte.

Bibliotecarii sunt oameni de cultură, nu pot sta izolați, nu se pot închide între zidurile bibliotecii. Trebuie să fie deschiși ei înșiși, biblioteca la rândul ei trebuie să fie un organism deschis, îmbietor.

O bibliotecă nu este o comoară înghețată de valori expuse sistematic în rafturi, ci un for de comunicare între cititori și cei care creează, iar bibliotecarul trebuie să fie un element stimulator care nu se mărginește a fi numai un custode al depozitului de gândire și artă, ci caută să fie un difuzor al culturii ce sălășluiește în incinta instituției cărților.

Bibliotecarul trebuie să fie mereu în slujba comunității, având roluri multiple, de a se face util, de a fi „dascăl”, ghidând comunitatea și oferind cursuri de instruire informațională, de a fi „avocat pledant” în fața forurilor decizionale și finanțatoare susținând rolul social al bibliotecii, să fie lider al comunității în sfera vieții culturale, să fie un intermediar între informație și public, un om de cultură, rapid, dinamic, cu o gândire adaptabilă noilor nevoi, deschis spre nou, spre progres, să fie un luptător inteligent încât să poată schimba mentalități, să convingă că fără carte și bibliotecă oamenii ar fi mai triști și mai săraci.

Pentru toate eforturile depuse, îmi văd munca răsplătită prin prețuirea semenilor, ceea ce face parte din fascinația meseriei pe care o practic.

Meseria de bibliotecar este una nobilă care trebuie respectată și apreciată la adevărata ei valoare.

*

Dacă nu mi-aș fi exprimat punctul de

vedere referitor la meseria pe care am practicat-o anterior, adică aceea de cadru didactic, cu siguranță aș fi spus că este cea mai frumoasă meserie, deoarece îți oferă posibilitatea de a lucra cu cele mai nobile și drăguțe ființe, copiii.

Acum, când am funcția de bibliotecar și-mi propun să definesc în sens restrâns această meserie, îmi dau seama că este un lucru extraordinar.

Mă numesc **Tomoiaș Ioana** și practic această meserie de puțin timp la Biblioteca comunală Moisei.

Nu regret că am ales această meserie și nu întâmplător am ales-o.

Ea se datorează dragostei mele pentru lectură, dorinței de a acumula cât mai multă informație, de a păstra și conserva tradițiile culturale locale, viața comunei Moisei, comună cu rezonanță istorică și nu în ultimul rând posibilității de a asigura accesul comunității locale la informație.

Bibliotecarul nu este doar persoana care împrumută cărți, el trebuie să aibă capacitatea de a selecta și diversifica ofertele culturale, astfel încât să-și atragă utilizatori.

Nu te poți numi bibliotecar dacă nu ești sensibil, cu spirit vocațional, bun pedagog,

psiholog și nu în ultimul rând bun gestionar.

Mă numesc **Csomai Ibolya** și ocup funcția de bibliotecar la Biblioteca din comuna Culciu, județul Satu-Mare. În ciuda faptului că nu am acumulat încă o experiență mare în domeniul bibliotecii, pot să mărturisesc că această meserie este una dintre cele mai frumoase.

Aduc în sprijinul acestei afirmații mai multe argumente: bibliotecarul este una dintre persoanele care dețin informații din cele mai multe domenii; bibliotecarul lucrează cu persoane dornice de a acumula cât mai multe cunoștințe din diverse domenii; el poate fi un adevărat pedagog pentru copii, pentru elevi, dar nu numai, ci și pentru oameni mai în vârstă.

Lucrul cel mai fascinant în această meserie mi se pare faptul că ai posibilitatea de a-ți petrece o bună parte din zi printre cărți, care, prin „tăcerea” lor, de multe ori spun mai multe decât cuvintele. Cei care pătrund în conținutul acestor cărți și reușesc să recepționeze mesajul transmis, fie de poet, fie de prozator, fie de filosof ș.a., devin persoane „bogate” pentru că „Instruirea minții este la fel de necesară ca hrana pentru corp”.

IOAN NEAMȚIU ÎN DIALOG CU TINUȚA GREC, BIBLIOTECARĂ LA BIBLIOTECA ORĂȘENEASCĂ BORȘA

„Am privilegiul de a mă număra printre persoanele care vin cu bucurie la serviciu...”

Orașul Borșa, situat în extremul vestic al județului Maramureș, este asemănat cu o „mică Elveție”, borșenii trăind într-un adevărat muzeu natural. Localitatea este încadrată de două **parcuri naturale**: Parcul Natural Munții Maramureșului (la

nord) și Parcul Național Munții Rodnei (la sud), care, prin fauna și flora bogate și diverse, prin rezervațiile naturale, prin peisajele spectaculoase străbătute de poteci marcate, atrag numeroși iubitori ai naturii și ai muntelui. De aceea Borșa este denumită

„Perla Transilvaniei”.

Din punct de vedere cultural – conform lucrării: **Cartea munților. Borșa - schiță monografică** (Nicoară, Mihali; Nicoară, Timiș) - Borșa este o vatră de tradiții, vatră de istorie și legendă... este o împărăție fermecată. Borșa înseamnă muzica de izvoare și poezie montană. Borșa înseamnă tablouri de vis. A fost o perioadă când Borșa a fost unul din centrele puternice ale poeziei românești; devenise un refugiu pentru scriitori. A fost un Olimp... Olimpul din Nord.

Revenind la borșeni, aceștia sunt oameni harnici și semeți. Cineva spunea că aici anotimpurile locuiesc în oameni: semeția muntelui în privirea bărbaților și cerul albastru în ochii femeilor. Dacă privești cu atenție poți constata, fără mare efort, că în sufletul borșeanului autohton stă un zăcământ de mare preț: dârzenia. (Gh. Pârja).

O „borșeancă” dârză este și doamna bibliotecar Tinața Grec, responsabilă a Bibliotecii Orășenești care, dintr-o „clădire într-o stare avansată de degradare – așa cum (îmi) spunea domnia sa -, cu podele afectate de

ciupercă, cu pereți plini de igrasie, cu mobilier uzat și un fond de carte numeros, dar neprelucrat din punct de vedere biblioteconomic”, a făcut o bibliotecă frumoasă, modernă, utilată, bine echipată din punct de vedere funcțional. Dar cel mai bine este să spună Domnia sa cum se prezintă, astăzi, Biblioteca Orășenească Borșa.

Așadar, stimată doamnă Tinața

Grec vă rog să faceți o prezentare a

bibliotecii dumneavoastră. (Spun „biblioteca dumneavoastră” deoarece, în mare parte, ea este opera dumneavoastră.)

Biblioteca Orășenească Borșa a fost înființată în anul 1956, având statut de bibliotecă comunală. Devine bibliotecă orășenească în anul 1968, an în care Borșa primește titulatura de localitate urbană. În februarie 1999 am trecut pentru prima oară pragul acestei instituții, ca bibliotecar, și, din acel moment, destinul meu și destinul acestei instituții au devenit atât de strâns legate, încât astăzi biblioteca este a doua mea casă, situată, pe scara priorităților mele, pe aceeași treaptă cu propria mea familie.

Problemele instituției au devenit problemele mele. M-am identificat cu ele și pe măsură ce s-au rezolvat, m-am bucurat în aceeași măsură de succesele și realizările instituției. Drumul parcurs a fost destul de anevoios, transformarea bibliotecii într-o instituție modernă și funcțională, așa cum este ea astăzi, a necesitat un volum de muncă impresionant, multă implicare și mai ales o continuă muncă de convingere a autorității locale vizavi de rolul și rostul unei biblioteci într-o comunitate.

Apropo de această „continuă muncă de convingere” a autorităților locale, care sunt relațiile bibliotecii cu Primăria și Consiliul local, din punctul de vedere al unei persoane care nu cedează până nu-și atinge obiectivele – în sensul bun al cuvântului -, adică al dumneavoastră?

În cei nouă ani ai activității mele în bibliotecă, conducerea Primăriei Borșa s-a schimbat de trei ori. De fiecare dată a trebuit să duc aceeași muncă de convingere. Nu întotdeauna și nu oricine cunoaște, înțelege sau apreciază importanța bibliotecii pentru comunitate. Perceperea bibliotecii ca instituție se reduce uneori la simplul împrumut de carte și aici intervenim noi, bibliotecarii. Consider că de noi, de activitatea și implicarea noastră, depinde modul în care este percepută biblioteca, atât la nivelul comunității, cât și de către autoritatea locală. De această percepere depind fondurile alocate și sprijinul

autorităților locale.

În mare măsură, cred că am convins autoritatea locală, având în vedere faptul că ne-a sprijinit atât cu fonduri, cât și prin participarea la activitățile organizate de bibliotecă. Anual am făcut achiziții de carte considerabile, de ordinul zecilor de milioane (lei vechi) astfel încât fondul de carte s-a înnoit în proporție de 60-70%. De asemenea, în fiecare an am organizat evenimente și activități culturale în care am implicat atât preșcolari, elevi de gimnaziu și liceeni, cât și persoane provenind din alte categorii socio-profesionale.

Autoritatea locală a fost receptivă și vizavi de pregătirea profesională a bibliotecarilor, alocând fonduri pentru participarea noastră la colocviile profesionale sau la cursurile de formare și specializare în domeniul biblioteconomic.

Faptul că aveți o bună colaborare cu autoritățile locale și vă bucurați de un sprijin real s-a văzut și cu ocazia colocviului profesional ce l-am avut, anul trecut, la Borșa. Tot cu această ocazie s-a văzut că biblioteca este bine ancorată în comunitatea borșeană, fiind percepută, obiectiv, ca o instituție a cărții, dar și ca un centru de informare documentară. Ce ne puteți spune despre utilizatorii bibliotecii? Cât și despre ce citește lumea la Borșa?

Deși pare un nonsens, la Borșa se citește și mult și puțin. Depinde la ce ne raportăm. Dacă luăm ca punct de reper populația actuală din Borșa, 27000 locuitori (din care aproximativ 12000 de borșeni care locuiesc temporar sau definitiv în străinătate), un număr anual de 1600-1800 utilizatori nou înscriși, putem spune că se citește puțin iar dacă ne raportăm la frecvența cu care acești utilizatori solicită serviciile bibliotecii și anume la faptul că zilnic 50-60

de persoane trec pragul bibliotecii pentru a-și satisface cerințele de informare sau documentare, putem spune că la Borșa se citește mult.

În acest an am absolvit o formă de învățământ superior. Lucrarea de licență a avut ca temă *Managementul în biblioteca publică*, iar în studiul de caz am abordat *Managementul Bibliotecii Orașenești Borșa în perioada 2000-2008*. Pentru a întocmi această lucrare și studiul de caz ales, am întocmit o statistică a activității bibliotecii în ultimii opt ani. Concluziile au evidențiat unele aspecte pe care nu le-am avut în vedere înainte. Am să dau aici câteva exemple:

- cei mai activi utilizatori sunt elevii (aproximativ 50%);
- numărul femeilor care frecventează biblioteca este dublu față de numărul bărbaților;
- bibliografia școlară este cel mai des solicitată de către utilizatori.

Astfel, atragerea celorlalte categorii socio-profesionale, diversificarea și modelarea preferințelor de lectură prin promovarea documentelor din alte domenii decât bibliografia școlară le-am transformat în obiective pe care am încercat să le îndeplinim într-un timp cât mai scurt.

O altă preocupare a fost dotarea bibliotecii cu tehnologie de ultimă generație, conectarea la Internet și utilizarea, în paralel sau complementar, a celor două surse de informare (cartea și informația digitală), astfel încât să răspundem eficient și rapid cerințelor utilizatorilor. Momentan, raportul solicitărilor carte/informație electronică este favorabil cărții, însă tot mai mulți cititori vin la bibliotecă pentru a accesa Internetul sau pentru a obține informații de la Punctul de Acces al Publicului la Informație, care funcționează în incinta bibliotecii.

Borșa este (și) o „cetate culturală”; văzând programul activităților culturale desfășurate de bibliotecă se observă că acesta este foarte bogat. Instituția bibliotecii și dumneavoastră, personal, sunteți „sufletul” multor evenimente culturale ce au loc pe raza orașului. Cele mai importante pentru oraș și mai reprezentative pentru misiunea bibliotecii

ar fi...

Biblioteca Orășenească a fost atât gazda, cât și organizatoarea multor evenimente culturale derulate la nivelul orașului. Unele evenimente au fost prilejuate de aniversarea sau comemorarea unor reprezentanți de seamă ai literaturii române sau universale, de anumite sărbători religioase sau locale, iar altele au promovat creația literară sau artistică a persoanelor din Borșa care s-au remarcat în aceste domenii.

**Ce parteneriate culturale aveți?
Cu cine?...**

Colaborăm cu majoritatea școlilor, cu grădinițele și liceul din Borșa. Am încheiat atât parteneriate culturale, cât și parteneriate educaționale. Un parteneriat oarecum „special” l-am încheiat cu întreaga comunitate pentru întocmirea unei baze de date foto-documentare de istorie locală. După două emisiuni de popularizare la postul local de televiziune, oamenii au răspuns inițiativei mele și, în decurs de un an, am întocmit, pe baza fotografiilor pe care localnicii mi le-au pus la dispoziție, o bază de date de peste 1300 de fotografii. Această bază de date conține fotografii inedite și reflectă istoria localității în ultimul secol.

Cine mai sprijină biblioteca?

Un sprijin considerabil l-am primit din partea unei familii de medici din Borșa, familia Sturzu-Năstase Doina și Lucian, care a donat bibliotecii 2052 volume carte. Valoarea acestei donații nu este dată de prețul acestor cărți, ci derivă din două aspecte foarte importante. Primul ar fi faptul că a acoperit, în cadrul bibliotecii, domenii slab reprezentate până la acea dată (medicină, chimie, fizică, cărți în limba franceză, cărți tipărite la finele secolului 19 și începutul secolului 20 etc). Celălalt aspect, cel mai important, este gestul în sine, spiritul civic al acestor oameni, care au donat, spre folosul borșenilor, o bibliotecă personală pe care au alcătuit-o într-o viață. Un gest deosebit, care merită toată considerația noastră!

Sprijin am avut și din partea unui întreprinzător local, care ne-a asigurat,

gratuit, pentru aproape doi ani, conexiunea la Internet.

Cel mai important sprijin a venit însă din interiorul bibliotecii. Fac referire aici la colega mea, Viorica Daniela Timiș, o bibliotecară extraordinară, care a reușit să creeze în bibliotecă un climat colegial deosebit de plăcut și care a contribuit activ la toate realizările bibliotecii.

Am spus, mai pe la-nceput, că sunteți o „borșeancă” dârză, în sensul că nu vă lipsește nimic din combativitatea concitadinilor dumneavoastră. De fapt, când v-am întâlnit prima dată, am fost sută la sută convins că sunteți din Borșa. Sunteți și nu sunteți, de aceea am și folosit ghilimelele, adică sunteți o argeșeancă mai borșeancă decât multe borșence get-beget. Să înțeleg că destinul a fost generos cu dumneavoastră?

Într-adevăr, pot spune cu toată sinceritatea că destinul a fost deosebit de generos cu mine. Borșa a devenit, în urmă cu 16 ani, căminul meu. În acest orașel de munte, în mijlocul oamenilor deosebiți de aici, am avut posibilitatea să mă împlinesc, atât pe plan familial, cât și profesional. Maramureșul, prin frumusețea cadrului natural, prin impresionanta zestre culturală și felul de a fi al oamenilor, are darul de a lega, cu rădăcini trainice, pe cei care poposesc mai mult timp pe aceste meleaguri. Personal, simt că aparțin acestui pământ, Borșa fiind, acum, adevărata mea casă.

Pentru toate împlinirile pe care acest loc mi le-a dăruit, am încercat să dau ceva în schimb și acest lucru l-am realizat în contextul profesiei mele. În afară de activitatea specifică de bibliotecă, am realizat acea bază de date de istorie locală. Am strâns pentru borșeni o fărâamă din istoria lor, așa cum a fost, cu bucuriile și suferințele lor, cu tradițiile și obiceiurile pe care le-au păstrat întotdeauna. Am adunat imagini cu oameni simpli, imagini cu locuri care astăzi sunt greu de recunoscut, o parte din ceea ce a fost Borșa în ultimul secol. Le-am adunat pentru a rămâne ca o memorie a unor timpuri ce au apus, un fragment din istoria unei localități cu oameni deosebiți, care au știut să-și

păstreze, peste timp, identitatea.

O parte din aceste fotografii vor face, la începutul anului viitor, obiectul unui album fotografic intitulat : *BORȘA - o istorie în imagini*.

Chiar, vă rog să prezentați, succint, această lucrare...!

Albumul va fi structurat în două capitole. Primul, intitulat *RĂDĂCINI*, surprinde tradițiile, obiceiurile, portul popular, ocupațiile și meseriile specifice zonei, precum și imagini inedite din Borșa (așa cum a fost în ultimul secol). Al doilea capitol, *BORȘA AZI*, cuprinde fotografii reprezentând prezentul localității (cadrul natural, instituții, obiective turistice, hoteluri și pensiuni, performanțe, manifestări cultural-artistice și religioase).

Sper ca acest album să reprezinte pentru borșeni o adevărată carte de identitate, iar pentru persoanele din afara localității, o mărturie a ceea ce reprezintă acest mirific colț de țară: Borșa.

Fiind o persoană atât de dedicată profesiei, o parte însemnată din viață vă ia aceasta. Cu ce sentimente plecați acasă după o zi de muncă în bibliotecă?

„Nu știu alții cum sunt, dar eu, când

mă gândesc la casa copilăriei mele...” spune marele nostru narator, Ion Creangă, trezind în sufletele noastre un sentiment de apartenență și de profundă nostalgie. Același sentiment mă încearcă întotdeauna când vorbesc despre biblioteca „mea”, despre timpul petrecut în incinta acestei instituții. Am privilegiul de a mă număra printre persoanele care vin cu

bucurie la serviciu. După o zi petrecută în bibliotecă, plec acasă cu sentimentul că am făcut ceva util pentru comunitate, că am adus, prin activitatea mea, puțină lumină în mintea și sufletele celor care au trecut pragul bibliotecii.

Ce nu v-am întrebat?

Ar fi multe de spus, însă în acest interviu încerc să relievez aspectele pozitive ale meseriei de bibliotecar. Poate ar trebui totuși să punctez câteva lucruri care mă întristează profund. Situația multor biblioteci din Maramureș este departe de acel standard pe care ar trebui să-l îndeplinească oricare bibliotecă europeană în anul de grație 2008. Consider că a depinde administrativ și financiar de autoritățile locale a fost, poate, o hotărâre care ne-a dezavantajat enorm, în condițiile în care, arareori, cei care conduc înțeleg și apreciază la justa ei valoare, misiunea bibliotecii.

Nu de puține ori, realizările instituției au fost rezultatul zecilor de drumuri între bibliotecă și primărie și a orelor de așteptare la ușa celor care ar trebui să ne acorde, firesc și necondiționat, fondurile necesare activității noastre.

Faptul că avem un for metodologic, care ne îndrumă și ne sprijină, ne-a dat întotdeauna o siguranță, un sentiment de apartenență și a influențat de multe ori deciziile autorităților locale, conștiente că acest for are un cuvânt de spus în ceea ce ne privește. Biblioteca Județeană „Petre Dulfu”

și-a îndeplinit întotdeauna acest rol și a determinat îmbunătățirea relațiilor dintre autorități și bibliotecă.

Fiind o persoană optimistă, sunt sigură că viitorul va aduce cu sine schimbări de mentalitate la nivelul factorilor de decizie, iar biblioteca va avea sprijin și recunoaștere pentru meritul de a contribui la înălțarea spirituală și intelectuală a oamenilor, prin înlesnirea accesului la ceea ce are omenirea mai de preț: inestimabilul său tezaur de cultură și civilizație.

Mulțumesc și vă doresc să aveți multe satisfacții profesionale!

CULEGERI FĂRĂ CULEGERE

Angela Monica JUCAN

De acord cu ideea că, la nivel semantic, în sinonimia recunoscută ca foarte bogată a limbii române predomină echivalența parțială, iar identitatea de înțeles este foarte rară, am încercat găsirea nuanțelor care diferențiază termenii de denumire a *culegerilor*. Numim **CULEGERE** un volum cu conținut compozit și folosim cuvântul la definirea varietăților acestui tip de volum, recunoscând, astfel, culegerii calitatea de cap de serie. Nici în dicționare nu s-au putut defini celelalte cărți-colecție de texte fără a se fi recurs la acest termen. La cuvântul-titlu *culegere*, însă, dicționarele dau doar o definiție pentru un substantiv nume de acțiune și indică o similitudine cu termenul colecție (cuvânt care denumește mai degrabă altceva – colecție de obiecte, filatelică, numismatică etc. - decât o carte în care sunt adunate diverse texte). Toată lumea, însă, îl folosește mai mult ca substantiv nume de lucru. Iar *analecte*, *antologie*, *crestomație*, *florilegiu*, *gnomologie*, *miscelaneu*, *spicilegiu*, *varia* sunt, toate, conform definițiilor lor, culegeri. Diferite, însă, după conținut:

În **ANALECTE** se includ numai fragmente de texte. Neutrul plural latinesc *analecte*, *-orum* înseamnă „resturi de la o masă”, „firimituri”. Substantivul masculin *analecta*, *-ae* denumea un sclav care mătura (firimiturile) și strângea masa.

ANTOLOGIA reunește piese reprezentative – „floarea” creației, sub raportul importanței, al „prețului” (gr. *anthos* = „floare”, *legein* = „a alege”), pentru un autor, pentru un subiect, pentru o perioadă, pentru un curent literar etc. Este o noțiune mai generală, dar antologia nu poate cuprinde chiar orice. În ea trebuie să se găsească texte tipice pentru subiectul ales, oferind posibilitatea formării unei corecte impresii de ansamblu asupra acestuia. Există „antologii de autor” (selecție din lucrările unui singur scriitor), antologii cu mai mulți autori,

antologii cu texte de autori anonimi (de exemplu, folclorice).

CRESTOMAȚIA conține texte din literatura veche, cu sau fără unitate de subiect, adunate în scop didactic. Că o astfel de culegere trebuie să fie un instrument util învățării are tot o motivație etimologică. Grecescul *chrestomatheia* este format din *chrestos* = „util” și *mathein* = „a învăța”.

FLORILEGIUL este rezervat lamurei. Adjectivul latinesc *florilegus*, *-a*, *-um* însemnând „care culege suc din flori”, într-o astfel de culegere se adună ce e mai bun din scrierile unui autor, ce e mai izbutit (nu neapărat și reprezentativ) dintr-o literatură etc. – „floarea” creației sub raport, de data aceasta, estetic (deși Sorin Stati⁵³ consideră că *florilegiu* e un cuvânt pur și simplu calchiat după *anthologia*).

GNOMOLOGIA este o culegere paremiologică (conține proverbe zicători, eventual, strigături - gândire populară esențializată); totuși nu exclude literatura cultă (aforisme, maxime, panseuri, sentințe etc.). Având o circulație extrem de restrânsă, cuvântul *gnomologie* figurează în puține dicționare și nu beneficiază de o explicație detaliată; de aceea, sensul lui nu este destul de bine cunoscut. Considerăm că o asemenea culegere nu poate fi rezervată doar expresiei folclorice (deși pentru cea cultă de tip cugetare există *spicilegiu*), deoarece grecescul *gnome*, din care derivă câteva cuvinte cu același radical, înseamnă „inteligență” - atribut universal uman.

MISCELANEUL este nesubordonat total unei teme. El are un conținut variat și poate fi o secțiune-anexă a unei antologii cu subiect bine precizat; partea anexă reunind texte cu subiect doar tangent. Cuvântul provine din latină, unde, ca adjectiv (*miscellaneus*, *-a*, *-um*), a însemnat „amestecat”, iar substantivat, ca neutru plural, denumea hrana gladiatorilor (un fel de lături).

⁵³ Sorin Stati, *Călătorie lingvistică în țara muzelor*, București, Editura Științifică, 1967, p. 85.

Înțelesul termenului **SPICILEGIU** nu are o prea puternică susținere etimologică, în latină cuvântul (*spicilegium*, -ii) însemnând „spicuire”, ceea ce e prea vag pentru a-l putea delimita destul de bine, toate culegerile fiind „spicuiuri”. Cât privește limba română, noțiunea este aproape necunoscută, dar este consemnată, ca termen livresc, în Dicționarul de neologisme al lui Florin Marcu și Constant Maneca. Primul sens este acela de culegere de acte, tratate etc., lucru care corespunde și explicațiilor din dicționarele limbii franceze (cuvântul nu a venit la noi direct din latină, ci prin intermediul francezei - *spicilège*). În această accepțiune, spicilegiu este o culegere specializată pe scrieri cu conținut juridic-administrativ. Este admis, însă, încă un sens: „culegere de maxime, de povestiri, de bucăți literare”. Pentru a cadra cu maximele, și cu textele legate de lege sau rânduială ale primei definiții, povestirile și „bucățile literare” ar trebui, probabil, să fie parabole, fabule, povestiri moralizatoare. Important este că termenul are, la origine, latinescul *spica*, -ae (combinat cu *lego*, *legere*). Esențiale la *spic* sunt inflorescența, mulțimea „vârfurilor” și organizarea în jurul unui ax. Ca producție editorială, spicilegiul seamănă cu miscelaneul și cu varia (și ele „înspicate”), dar are o tematică (o axă) mult mai bine precizată. Din aceeași familie lexicală fac parte: *a spicui*, *spicuire*, *spicuior*, *înspicat*. Virgil Olteanu⁵⁴ dă cuvântul *spice* ca sinonim (numai în această formă, plurală) cu *fragmente*, cuvânt care, folosit tot numai la plural, denumește, între altele, o „selecție de texte semnificative”, un asemenea volum putând avea în titlu unul din cuvintele: *file*, *pagini*, *spice*. Pentru acesta din urmă, Virgil Olteanu dă ca exemplu lucrarea lui Ioan Lupaș intitulată *Spice din istoria noastră bisericească*.

VARIA denumește tot o colecție de scrieri variate, dar de dimensiuni mici, „mărunte”. Varia are un colorit divers. În latină, adjectivul *varius*, -a, -um a însemnat

„pestriș”, „tărcat”. Volumele varia sunt mai rare. Se întâlnesc, în schimb, des rubrici varia în publicațiile periodice și sunt considerate varia unele volume bibliografice.

Spre deosebire de toate acestea care, de obicei, au un compiler, un **VOLUM COLECTIV** este alcătuit de chiar autorii lucrărilor incluse, eventual, sub direcția unui coordonator. Cel mai adesea, volumele colective sunt dedicate unui subiect științific sau unei personalități (volum omagial) și textele sunt create în mod special pentru volum, pe când, pentru celelalte culegeri, textele se aleg din lucrări deja editate.

O curiozitate a „culegerilor” (neconsiderată culegere) este **COMPILAȚIA** - lucrare unitară, dar compusă din fragmente reproduse din alți autori (recunoscute, cu sursele menționate, fragmentele se numesc *citate*; nerecunoscute, sunt *plagiate*) sau elaborată pe baza ideilor altora (*pastișă*). Este o „culegere” de joasă speță – o specie coruptă. Fiind foarte grăitoare, dăm și aici etimologia. Ca substantiv feminin, latinescul *compilatio*, -onis înseamnă „jaf”, iar ca verb, *compilo*, -are – „a jefui”, „a prăda”...

Redistribuire după diverse criterii tipurile de culegere, se evidențiază **după valoare** *analectele* (texte de mai mare greutate, aparținând unor autori clasici, iar ca pretenții, este o lucrare savantă) și *florilegiile* cu texte de calitate, în special „frumoase”, exemplar realizate din punct de vedere literar. **După circumscriere tematică**, *miscelaneul* și *varia* au un conținut mai liber. **După caracterul complet sau incomplet** al scrierilor din cuprins, *analectele* și *compilațiile* sunt specializate pe lucrări fracționate, restul culegerilor putând reuni atât texte întregi, cât și părți din ele. **După genuri literare**, *florilegiul* pare să fi fost consacrat genului liric, iar crestomația – celui epic, în celelalte tipuri de culegere neremarcându-se vreuna din aceste preferințe. **După întinderea textelor**, *varia* și *gnomologia*, uneori și *spicilegiul*, se opun celorlalte prin scurtimea scrierilor conținute. **După „originalitate”**, se singularizează negativ *compilația*.

Selecția și reunirea dau caracteristica

⁵⁴ Virgil Olteanu, *Din istoria și arta cărții*. Lexicon. Vademecum pentru editori, ziariști, tipografi, bibliotecari, librari, documentariști, arhiviști, muzeografi, profesori și studenți, București, Editura Enciclopedică, 1992, p. 166-167, 334.

universală a culegerilor (se stabilește obiectivul și se aleg textele; se grupează într-o anumită ordine). De aici încolo, fiecare cu identitatea ei.

BIBLIOTECA PUBLICĂ DIN RUTLAND, MASSACHUSETTS (I)

Lia SABĂU

Zi frumoasă, de toamnă. De dimineată, pornim toți patru (Carmen, Ana, Lia și Dragoș⁵⁵), împreună cu interpreții⁵⁶ și cu șoferul nostru cel hâtru, spre bibliotecile din Rutland și Oacham, două localități de pe lângă Boston. Străbătând pe autostradă pădurile aprinse de toamnă, mă simt aproape ca acasă. Mi-e dor de ea. De casă... Relieful seamănă când cu dealurile line ale Moldovei, când cu Podișul Transilvan. Mă readuce la realitate privirea-mi care cade pe curțile curate și fără garduri, cu iarba tunsă la centimetru și împodobite în așteptarea sărbătorii de Halloween, curți pe lângă care trecem în viteză și pe care încercăm, cu greu, să le surprindem în fotografii, după ce ieșim de pe autostradă.

Ajungem, în sfârșit, în Rutland. Orașel rezidențial din Ținutul Worcester, Massachusetts, SUA, cu o suprafață de aprox. 60 km² și cu o populație de cca. 8300 de locuitori, 2300 de gospodării și puțin peste 1700 de familii rezidente, unde albi primează (96%), Rutland se află cam la 60 km vest de Boston, în interiorul continentului american, reprezentând centrul geografic al statului Massachusetts și cea mai înaltă așezare față de nivelul mării (366 m), aflată între regiunea Berkshires și Oceanul Atlantic⁵⁷. Oraș curat, aerisit, fără magazine, doar cu primărie, școli și câteva restaurante frecventate de localnici și foarte personalizate, unde toată lumea cunoaște pe toată lumea și unde gazdele se întrec în a găti cea mai bună ciorbă de moluște din zonă. După ce, în 1686, terenul pe care a început să

se dezvolte localitatea (pe la 1719) a fost cumpărat pe un preț de nimic de la indienii americani, locuitorii din Rutland s-au ocupat la începuturi cu agricultura și pășunatul. Probabil de aceea se află aici și singura turmă de bizoni protejată din Ținutul Worcester. Apoi, datorită aerului curat și a mediului tradițional rural, Rutland a devenit, în timp, o mică stațiune de recreere și sănătate (prin anii 1880), construindu-se aici câteva spitale și sanatorii pentru bolnavii de boli pulmonare.

Este unul dintre puținele orașe din ținut care au avut, încă de la sfârșitul sec. XVIII, biblioteci cu abonament⁵⁸. Parte publice, parte private, aceste biblioteci s-au bucurat de multă popularitate de la sfârșitul sec. XVII până în sec. XIX. Multe dintre ele erau fondate de asociații ale grupurilor înalt profesionale în beneficiul academiilor, colegiilor și altor instituții, dar erau deschise și înscrierii publicului general, dacă se aducea dovada necesității consultării colecțiilor bibliotecii pentru studiu avansat sau cercetare. Înscrierea era pe bază de abonament, bibliotecile fiind sprijinite din fonduri private colectate din taxa de abonare sau din donații. Până la urmă, cele mai multe dintre ele nu au reușit să supraviețuiască, iar serviciile pe care obișnuiau să le acorde atunci sunt acum prestate de bibliotecile publice, gratuite.

O astfel de bibliotecă este și Biblioteca Publică din Rutland (la început numită „Biblioteca Publică Gratuită din Rutland”), depozitara istoriei și memoriei comunității locale⁵⁹, ce conține o extinsă

⁵⁵ Anamaria Cătănoiu (Biblioteca Județeană Vrancea), Carmen Tică (Biblioteca Județeană Craiova), Lia Sabău (Biblioteca Județeană Maramureș), Dragoș Neagu (Biblioteca Județeană Brăila).

⁵⁶ Gabriel Tomescu și Bruno Blumenfeld (Departamentul de Stat al SUA)

⁵⁷ Site-ul Bibliotecii Publice din Rutland: <http://www.rutlandlibrary.org/history.html>

⁵⁸ *Subscription/Membership/Independent Library* – în Enciclopedia Britannica Online

(<http://www.britannica.com/EBchecked/topic/339421/library/62081/Subscription-libraries#ref=ref320717>) și Wikipedia (http://en.wikipedia.org/wiki/Rutland,_Massachusetts#See_Also)

⁵⁹ Site-ul Bibliotecii Publice din Rutland:

colecție de cărți și documente de arhivă privind orașul și locuitorii lui. Sfârșitul Războiului Civil le-a arătat americanilor că trebuie să-și reconstruiască viețile și comunitățile. Lucru de la care Rutland n-a făcut excepție. La 5 mai 1866 s-au alocat 100 \$ pentru o bibliotecă publică. George A. Putnam, un locuitor de vază al orașelului, și-a oferit acestui proiect propria locuință de pe Strada Principală, devenind primul bibliotecar al bibliotecii din Rutland. Astfel, la 26 mai 1866, biblioteca publică se deschidea uzului comunitar. La 1885 era deja mutată, biblioteca având 1307 cărți care, până la acel moment, circulară de 1640 de ori. Comunitatea cerea deja o listă a cărților deținute de bibliotecă și disponibile împrumutului la domiciliu. Aceasta a fost pentru prima dată publicată la 1888, pentru ca în 1909 să fie editată o broșură de 54 de pagini, un catalog pus în vânzare cu „nu mai mult de 10 cenți”. Până în 1950, în toate rapoartele anuale, fuseseră adăugate, periodic, noile intrări. Anul 1918 a adus cu el și sfârșitul Primului Război Mondial, dar a fost și anul pandemiei de gripă care a ucis mai mulți oameni decât războiul. Timp de cinci săptămâni, biblioteca a trebuit să-și închidă porțile pentru a se limita răspândirea bolii. Dar anul 1918 a adus cu el și vești bune pentru Biblioteca din Rutland. Pentru prima oară au apărut donațiile în bani, ca urmare a câștigării Cupei Mondiale la baseball (jucătorul Babe Ruth, împreună cu echipa sa Boston Red Sox, împotriva echipei Chicago Cubs): primii 200 \$ au deschis un lung șir de binefăcători care i-au urmat, vedetei, exemplul. Anii celui de-al Doilea Război Mondial au fost ani duri, de recesiune pentru Biblioteca Publică din orașel, aceasta nemaifiind deschisă decât o zi pe săptămână, fiind redus inclusiv consumul de combustibili, atât de necesari pentru război. Odată cu încheierea războiului, comunitatea americană a reintrat pe făgașul normal, crescând atât ea cât și nevoile sale; astfel, s-a luat decizia construirii unui sediu nou pentru adăpostirea bibliotecii și a birourilor primăriei, pentru ca după 6 ani, în 1970,

proiectul să primească 104 522 \$. La 7 mai 1971, biblioteca cea nouă își deschidea porțile publicului. Comitetul de constructori spunea: „orașenii din Rutland primesc o clădire bine construită, funcțională și atractivă, la costuri extrem de rezonabile”. Tot în acel an ia naștere ONG-ul „Prietenii Bibliotecii” („*Friends of the Library*”), rostul lor devenind treptat cel al strângerii de fonduri, apoi al contribuției cu acestea la achiziționarea de materiale, computere, întreținerea *website*-ului (azi), sponsorizare de activități și asigurarea de programe care să se desfășoare în bibliotecă. Pe măsură ce comunitatea creștea, serviciile bibliotecii au început să nu mai poată acoperi toate nevoile comunitare. Rafturile cu cărți au luat, pe rând, locul meselor și scaunelor, ajungând chiar ele să nu mai încapă în spațiul tot mai strâmt. Un nou studiu privind mărirea

Rutland Public Library

spațiului bibliotecii era absolut necesar, astfel încât, la sfârșitul a 3 ani de analiză (1985-1987), acesta dovedea că biblioteca era absolut neîncăpătoare. Până în 1995, circulară, în ultimii ani, 55 699 cărți, și fuseseră serviți 4 156 de utilizatori. Timp de 4 ani (1996-2000), s-au strâns datele pentru un nou proiect de clădire, pentru construirea ei pe locul unde mai demult fusese tot biblioteca orașului. Cu un efort voluntar enorm, toate colecțiile bibliotecii au fost mutate, din vechiul sediu, în cel nou, iar la 10 iunie 2000, Biblioteca Publică din Rutland își deschidea (pentru a câta oară?) porțile. Circulația unităților de bibliotecă a crescut cu 20%, iar numărul utilizatorilor cu 18%. Biblioteca avea acum, pe lângă spațiul destinat copiilor, adolescenților, internauților, cititorilor de periodice și împrumutului la domiciliu, și săli de întâlnire comunitară la subsol, acestea fiind folosite periodic de multe comitete și organizații orașenești,

inclusiv ca puncte de votare sau de numărare | de voturi.

(va urma)

MEDIATECI DIN FRANȚA - SCHIMBURI CULTURALE

*Ștefan SELEK
Liana SILAGHI*

La invitația făcută de Primăria orașului Bar-Le-Duc și Asociația „Gradinita”, Biblioteca Județeană „Petre Dulfu” a delegat doi reprezentanți: Liana Silaghi și Ștefan Selek, care au făcut deplasarea în Franța în perioada 11-19 noiembrie 2008.

Orașul Bar-Le-Duc are o populație de aproximativ 18.000 de locuitori, este prefectura departamentului Meuse din regiunea Lorena, disputată de francezi și germani de-a lungul istoriei. Situat pe malurile râului Ornain într-o zonă de dealuri, este înconjurat de păduri și peisaje superbe. Orașul vechi, cu case cu obloane verzi sau albastre, se cheamă Ville Haute, iar de-a lungul cheiurilor râului Ornain, se întinde noul centru al orașului, cartierul Sainte-Catherine fiind cel mai nou cartier (anii 1960). De la Bar-Le-Duc la Verdun se întinde, pe o lungime de 75 km, „Calea sfântă” (La Voie Sacrée), drum pe care se făcea aprovizionarea, de partea franceză, cu armament, trupe și alimente în tranșeele de la Verdun, cea mai fierbinte zonă a primului război mondial.

Am fost găzduiți în centrul vechi al orașului, pe strada ducilor din Bar (rue des Ducs de Bar), la câteva case de Piața Saint-Pierre cu biserica Saint-Etienne și la mică distanță de casa unde Georges Bernanos a scris „Jurnalul unui preot de țară”.

Gazda noastră, doamna Lydia Bloch, este președinta Asociației „Gradinita”, o organizație care se ocupă de ajutorarea copiilor săraci din grădinițele din Sighetu

Marmației și Baia Mare și care a derulat proiecte de schimb de experiență cu educatoare din aceste grădinițe.

Programul sejurului, stabilit de doamna Lydia în colaborare cu Daniel Bersweiller, consilier cultural la Primăria Bar-Le-Duc, care ne-a primit și ne-a prezentat oferta culturală a orașului, s-a concentrat pe vizite la bibliotecile din oraș (Bibliothèque Départementale, Médiathèque Municipale Jean Jeukens) și la cele din Vavincourt și Nancy.

Prima bibliotecă pe care am vizitat-o a fost Bibliothèque Départementale, care

funcționează drept centru de prelucrare și de distribuție a cărții în departamentul Meuse. Prin „mediatecă” francezii înțeleg ceea ce la noi se numește bibliotecă (colecție de documente pe orice suport: de ex. carte + audio-video), în timp ce la noi conceptul definește numai acele secții din cadrul unei biblioteci care dețin și oferă utilizatorului spre consultare documente AV, acces la

internet etc.

Am întrebat-o pe doamna directoare Noelle Cazin dacă profesia de bibliotecar este una bine văzută în Franța, iar aceasta ne-a răspuns că este privită ca o meserie intelectuală, studenții făcând cursuri în universitățile de specialitate în domeniul mai larg al „meseriei cărții”, care include profesiile de librar, bibliotecar, editor de carte.

Ceea ce ne-a atras atenția în mod deosebit în cadrul acestei biblioteci a fost serviciul „Bibliobus”. Această minibibliotecă pe roți (conținând carte, DVD, CD) se deplasează în fiecare din localitățile din departament dând posibilitate locuitorilor să împrumute cărți și să fie la curent cu noile apariții editoriale. Biblioteca mai pune la dispoziția școlilor și bibliotecilor din departament expoziții tematice itinerante.

Un obiect pe care l-am remarcat, folosit în secțiile pentru copii este „covorul povestitor” (raconte-tapis). Acesta este un decor din material textil, cu personajele unei povești citite de educatoare sau bibliotecară, din cărticica atașată.

„Médiathèque Municipale Jean Jeukens” are sediul în castelul Marbeaumont,

construit între anii 1903-1905, proprietatea unui bancher, care l-a donat, la moarte, în folosul comunității, pentru uzul publicului care frecventează biblioteca. Clădirea, în stil Art-nouveau, este înconjurată de un parc cu specii rare de arbori și o grădină în stil englezesc.

Ghidul nostru a fost doamna Anne Bléhaut, care ne-a făcut un tur prin toate secțiile bibliotecii. Am remarcat bogata

colecție de carte veche și de patrimoniu (inclusiv incunabule) și colecțiile pentru categoriile speciale de utilizatori, cărți cu caractere mari, cărți sonore.

Biblioteca Municipală din Nancy, fondată în 1750, situată într-o fostă fabrică de tutun, este organizată pe cinci nivele ce cuprind o colecție de 550.000 de documente: cărți, benzi desenate, reviste, cărți sonore, CD-uri, DVD-uri. Biblioteca are un bogat fond regional și lucrări de referință, disponibile la sala de lectură, un spațiu pentru copii și tineri și o secție de împrumut carte și AV pentru adulți. Am fost însoțiți de domnul Bernard Vautrin, voluntar al Asociației „Gradinita”. Din pliantele editate de bibliotecă am aflat despre câteva manifestări care au loc aici: lansări de carte, concerte, ore de lectură pentru tineri, expoziții, ateliere literare făcute de scriitori invitați în bibliotecă, proiecții de film pentru toate categoriile de public.

Am mai vizitat o mică bibliotecă din satul Vavincourt, situată într-o fostă spălătorie de rufe, schimbare ce a fost tradusă în folclorul umoristic local sub formula: „On y lave les cerveaux, non pas les linges” (Acum se spală creierii și nu rufe). Aici am descoperit un alt obiect interesant,

destinat tot copiilor din cele 42 de familii din sat, care vin regulat la bibliotecă. Se numește Kamishibai, este de proveniență japoneză, servea în secolul XII drept suport pentru poveștile călugărilor budiști care învățau poporul lecții despre conduita morală. În zilele noastre a fost preluat de occidentali drept material didactic pentru copii. Este o mică scenă de teatru cu planșe colorate care

dezvăluie auditoriului povestea citită de bibliotecar de pe spatele planșelor.

Asociația „Gradinita” a organizat un „café littéraire” în cadrul proiectului „Săptămâna solidarității internaționale”. A fost o seară deosebită în care am ascultat lectura unor fragmente din autori mai cunoscuți sau mai puțin cunoscuți, ilustrative pentru această temă. Noi am prezentat lucrarea „Cimitirul Vesel - Săpânța” care a stârnit interesul ascultătorilor francezi. Actrița româncă Genoveva Preda, a interpretat un fragment din colajul de texte „Emil Cioran”, moment aplaudat de auditoriu.

Un alt eveniment literar-cultural la care am participat a fost organizat în cadrul aceluiași proiect și a conținut o prezentare a câtorva scriitori români de expresie franceză și nu numai, urmată de spectacolul „Emil Cioran” al Genovevei Preda și de lectura unui articol scris de aceeași actriță, despre prietenia lui Cioran cu Simone Boué. Spectacolul s-a bucurat de apreciere, fiind aplaudat de audiența formată în mare parte din membri ai asociației „Gradinita”.

Imagine din orașul Bar-Le-Duc

Aceștia au vizitat în repetate rânduri

Maramureșul (doamna Lydia Bloch face naveta Franța – România de patru ori pe an) și sunt buni cunoscători ai tradițiilor și locurilor românești. În acest cadru festiv, doamna Lydia ne-a dăruit din partea Asociației și a Primăriei din Bar-Le-Duc, câteva cărți pentru colecțiile bibliotecii (Dictionnaire des monuments de Paris, Premiul Goncourt 2008, Premiul Femina 2008).

Vizitele noastre la biblioteci n-au rămas fără urmări. Am propus continuarea colaborării printr-un schimb cultural de afișe ale activităților ce au avut loc în Biblioteca din Bar-Le-Duc și cea din Baia Mare. De asemenea ideea editării unor albume de artă pentru copii sau a unor benzi desenate cu

Liana Silaghi și Ștefan Seleku cu doamna Lydia Bloch (în dreapta)

personaje populare din literatura română ar putea găsi ecou în activitatea noastră la întoarcerea acasă. Sejurul nostru în Franța a fost reflectat în presa locală („Dans le cadre de la semaine de la solidarité internationale à Bar-Le-Duc, l'association Gradinita hono-rait trois ressortissants roumains”- L'Est républicain, 19.11.2008).

Rămânem recunoscători pentru invitație și pentru tot sprijinul acordat de organizatori la fiecare activitate din program.

FOTOGRAME – O CARTE CA UN CADOU

Dorina CADAR

„Autoarea știe să povestească și să joace vieți cu un har deosebit” – această apreciere făcută de Irina Petraș, cunoscut critic literar și eseist, la adresa băimărencei Tatiana Dragomir, m-a determinat să citesc romanul „Fotograme” cu o curiozitate ce s-a transformat, chiar după primele pagini, în plăcere.

O singură zi din viața Magdei (acțiunea se petrece pe parcursul a 24 de ore), personajul central al romanului, este scheletul pe care autoarea brodează această „odisee feminină”, cum o numește Gabriela Gheorghișor, ce acoperă 20 de ani de rătăcirii în căutarea fericirii. Confruntarea dintre cele două surori, Magda și Vali, este, pentru autoare, un pretext de a face o incursiune în viața celei mai mari dintre ele, și o ocazie de a-și etala talentul narativ, apreciat și recompensat de Uniunea Scriitorilor cu Premiul pentru debut pe anul 2008.

Personalitatea puternică și egoismul Magdei sunt caracteristici ce nu-i permit să accepte rolul secundar în nicio situație. Este și motivul pentru care își ratează cu ușurință propria existență. Încă din adolescență, această trăsătură a caracterului ei se face simțită, atunci când, la 14 ani, află că părinții ei vor mai avea un copil, iar ea, Magda, nu va mai fi centrul universului lor, și-și hotărăște, fără revocare, „exilul” la Cluj, oraș unde-și va face liceul. Este momentul în care se produce ruptura de Tășnadul natal și de familie. În noua sa casă, căminul de elevi, se va impune rapid și ajunge în final să fie adoptată de directoarea liceului care, mai târziu, îi va lăsa moștenire casa. Are toate atuurile de partea ei, cu toate acestea se zbate într-o existență mediocră, se mărită doar pentru a-i fura potențialul iubit celei mai bune (și singura de altfel) prietene, Piri, face un copil pe care-l abandonează urgent, după divorț, părinților ei, fără urmă de regret. Duce o viață insipidă, ca funcționară într-un institut de cercetare falimentar, iar așternutul și-l împarte cu Toma, un bărbat cu 10 ani mai tânăr decât ea, alături de care, știe, nu are nici

un viitor.

Acțiunea romanului nu este fulminantă, nu se întâmplă lucruri extraordinare, este ea, viața, cu bune, cu rele, cu vise, speranțe, deziluzii și iar iluzii, dar felul în care autoarea este capabilă să creeze destine în limbajul când simplu, când sofisticat al personajelor sale, dându-le tot ce au nevoie pentru a fi vii, face ca această carte să „te prindă”, să ai impresia că ești și tu, de exemplu, în acea zi caniculară de vară, în piața de vechituri a Clujului, purtat de fluviul de oameni spre tarabele ce-și expun în cutii și cutiute bolduri chinezești, funde de nailon, colecția de reviste *Flacăra*, benzi de magnetofon, șosete cârpite, cărți vechi, ochelari de soare, pantofi scâlțiați, haine de bebeluși... Este o lume pestriță și reală a unui oraș de provincie din România de la începutul anilor '90, care se omogenizează perfect și la modul cel mai firesc cu lumea personajelor ce sunt încă profund ancorate în meandrele unui regim apus. Amintiri nostalgice răsar atunci când autoarea pomenește, de pildă, de emisiunea „Metronom” a lui Cornel Chiriac de la Europa Liberă, care pentru o întreagă generație de ascultători a fost o școală a gustului muzical, unul dintre puținele orizonturi deschise din acea perioadă.

Cartea Tatianeii Dragomir și-a ocupat locul potrivit pe unul dintre rafturile Bibliotecii Județene „Petre Dulfu” unde și ea a fost bibliotecară o scurtă perioadă de timp, și unde, acum aproape 50 de ani, tatăl ei, Zamfir Dragomir, a intrat pentru a-și săvârși destinul profesional ca bibliotecar cu vocație și om de cultură. El, care a fost prietenul scriitorilor din generația sa, care a organizat ani de zile cenacluri literare, ar fi cu siguranță mândru de fiica sa. Și pentru că nu ne place să credem că după plecarea în eternitate nu mai este nimic, să ne imaginăm că, uneori, Zamfir Dragomir, un pelerin prin bibliotecă, nevăzut de nimeni, dar știut de toată lumea, ia de pe raft cartea cu cota rum821/D77, „Fotograme”, autor Tatiana Dragomir, mulțumit de faptul că, și în acest fel, numele lui se leagă, demn, de locul care, pentru el, a fost o a doua casă timp de 32 de

ani.

Să fie acesta un cadou pe care

autoarea îl face memoriei tatălui său?

LUCRĂRI DE EXCEPȚIE EDITATE DE DIRECȚIA JUDEȚEANĂ MARAMUREȘ A ARHIVELOR NAȚIONALE ȘI ASOCIAȚIA ARHIVIȘTILOR „DAVID PRODAN” MARAMUREȘ

Monica LENGHEL

1. Aspecte din viața cotidiană la cumpăna dintre secole (sfârșitul sec. XIX - începutul sec. XX). Mărturii fotografice.

Albumul, de format A4 reproduce, pe cele 44 de pagini, 113 fotografii și ilustrate alb-negru și color.

Din cuvântul introductiv, semnat de Klara Guseth, director al Direcției Județene Maramureș a Arhivelor Naționale, aflăm că piesele se află în păstrarea instituției pe care Domnia sa o conduce, majoritatea provenind din colecția lui Fritz Schmidt, funcționar al Consulatului Austriac de la București, care le dăruise soției sale „în ajunul Crăciunului din anul 1909”.

Fotografiile și ilustratele aparțin sfârșitului secolului al XIX-lea și reprezintă porturi populare ale sașilor, secuilor, țăranilor români din Transilvania, vechiul Regat și Bucovina, scene din viața țiganilor cerșetori, uniforme militare și imagini ale unor meserii dispărute (vânzător de păsări, de fructe, de petrol etc.)

Albumul este o veritabilă „istorie în imagini” a sfârșitului secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea.

2. Matia Corvin. Documente din arhivele maramureșene. Text: Klara Guseth; Fotografii: Marius Uglea, Zsolt Varga.

Albumul este dedicat lui Matia I Corvin la împlinirea a 550 de ani de la înscăunarea sa ca rege al Ungariei.

Fiul lui Iancu de Hunedoara, Matia, s-a născut la Cluj și a urcat pe tronul Ungariei în 1458.

Datorită bogatelor zăcămintele de aur și argint, Matia a acordat în timpul domniei sale, o atenție deosebită orașului Baia Mare și împrejurimilor.

Lucrarea cuprinde 28 de documente emise de rege, prin care acesta acordă orașului Baia Mare diverse privilegii, alte privilegii anterioare fiind transcrise și întărite, precum și documente emise de Matia I Corvin, prin care acordă privilegii unor bresle de meșteșugari, mandate, scrisori de danie etc.

Documentele sunt reproduse în policromie, și sunt însoțite de note în care se menționează data emiterii, limba în care sunt redactate, suportul (hârtie, pergament) și adresa de păstrare a documentului. Textul beneficiază de traducere în limba engleză (Klara Guseth) și în limba

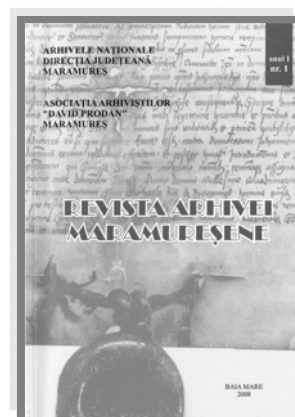
maghiară (Zsolt Varga).

3. Revista Arhivei Maramureșene an 1, nr. 1/2008, revistă cu apariție anuală.

Redacția: Klara Guseth – redactor-șef; Marius Uglea – secretari de redacție: Diana Mureșan, Amalia Mojolic, Robert Tőkőlyi, Vasile Rogozsan, Zsolt Varga.

Revista cuprinde opt articole scrise de colaboratori din afara țării și din țară, istorici, arhiviști. Articolele sunt redactate în limbile română, maghiară și germană.

Subiectele celor opt studii fac referire la diverse aspecte ale vieții din Maramureș de-a lungul istoriei: situația social-economică a lucrătorilor de la salinele din Maramureș în prima jumătate a veacului al XVIII-lea (dr. Ioan Dordea), Învățămintul confesional din Protopopiatul Ortodox Cetatea de Piatră în a doua jumătate a secolului al XIX-lea și începutul secolului XX (Dan Andrei Filip), Exploatarea minieră Baia Sprie – centru de exterminare a deținuților politici (Marius Uglea) etc.

Toate cele trei lucrări sunt realizate la Tipografia Marinex Print S.R.L. Baia Mare.

GEORGE ASTALOȘ LA 75 DE ANI

(Continuare)

Antoaneta TURDA

„**A**m scris de când am învățat să scriu... Nu contează cum începe noul an din viața mea, contează cum continuă. Planurile mele pentru ziua de mâine sunt calme, așezate, vin câțiva prieteni...” declara, acum câțiva ani, George Astaloș, dramaturgul care a revoluționat teatrul contemporan și a ridicat argoul la o adevărată demnitate literară, pornind, de la ideea preluată din mentalitatea Țiganilor, pe care-i cunoaște din fragedă pruncie, de a crea și a scoate la lumină gravitatea celor mai profunde sentimente, grație ironiei și a unor semnificații metaforice ale substituirilor lexicale. Vădind o profundă admirație pentru neamul țigănesc nu doar pentru soarta sa amară de popor nomad, ci și pentru

franchețea sa, ce îl ferește de tot felul de tabuuri și ipocrizii specifice lumilor civilizate, George Astaloș se apleacă cu atenție, asemeni predecesorilor săi, românul Miron Radu Paraschivescu și spaniolul Federico García Lorca, asupra unei lumi fascinante în toate aspectele sale, inclusiv în cel al limbajului.

Conceput în Franța (întrucât în România comunistă nici nu se putea pune problema să apară asemenea „tării verbale” deși se poate spune că mahalaua românească a avut scriitorii ei de prestigiu), volumul **Pe muchie de șurii: cânturi de ocnă cu microglosare argotice și desene de Constantin Piliuță** cunoaște două ediții apărute la Editura Tritonic din București:

prima în 1999 și a doua în 2002. „Înmuindu-și pana în zeama literelor”, poetul-dramaturg își introduce cititorul într-un univers în care a fi „tras în plumbi” (a fi împușcat) e ceva normal și frecvent, „a călca pe broască”, adică a avea ghinion, poate fi o glumă a destinului, așa cum se poate întâmpla și în lumea „civilizată”, într-o lume în care, deși aflată la periferia societății, e populată de „mahări” (cuvânt de proveniență evreiască intrat în vocabularul de mahala pe filieră țigănească), adică de oameni plini de bani și extrem de influenți, o lume cu aceleași idealuri ca și „lumea bună”, așa cum o demonstrează versurile din **Cânturi de ocnă/12, Balada americanesei visate**, în care eroinei „îi arde placheul” (adică are dor de ducă) și exclamă, în gura mare, fără ifose, rețineri și prejudecăți:

*Adă mamă adidașii că prin minte-mi umblă pașii
Spre Americile mari cu hamburgheri și dolari
Cu gagioale-n farandole și sticle de Coca-cola
Și cu cingam cât înghite mestecat în gingivite.*

*Că aștept de ani și ani să-i văd pe americani
Și-o să-i aștept mult și bine c'americanu nu vine
Gimbescu peste ocean la husăni fără bulan
Mai bine-o roiesc încet ca munții lu Mohamed.*⁶⁰

Populat de copii care percep, chiar de la începutul existenței lor, spectacolul fascinant al străziilor populate de mahări, dar și de dudu obsedate de vise și planuri de a evada din mahala, volumul, provocator prin redarea fidelă a unei lumi care a coexistat mereu cu lumea noastră, a „oamenilor civilizați”, dar pe care, parcă, nu dorim să o cunoaștem dintr-o neînțeleasă reținere, reprezintă doar una dintre fețele poetului George Astaloș, atât de profund în sensibilitatea sa oglindită și în celelalte poezii prin intermediul cărora poetul se confesează mereu și care, urmărite cronologic, pe cicluri sau volume, atrag atenția prin titlurile: **Blue Jeans**, un ciclu de poezii scrise în anii '50-'60 care marchează

anii tinereții unui poet revoltat în special din cauza lipsei libertății și nu a unui poet care, conform obiceiului întâlnit, în majoritatea cazurilor, atât în rândurile poezilor români, cât și străini, se oprește asupra poeziei de dragoste. Amintind despre acest ciclu mi se pare demn de reținut faptul că aceste poezii au circulat la început mai mult pe cale orală, printre studenții acelor vremuri, unii dintre ei consemnându-le pe caiete studentești. Aici, în acest ciclu, se află poezia **Și însuși - Blue Jeans 14**, poate una dintre cele mai semnificative în ceea ce privește definirea ei:

*Și însuși Dumnezeu a spus
vreau poezie
și se făcu lumină
când cineva
I-a nimerit cu-o schijă de poem
în inima făcută
după asemănarea noastră.*⁶¹

Scrise cam în aceeași perioadă (mai exact între 1958-1968) **Poemele Retorice** sunt și ele poezii contestatate, refuzate sistematic de cenzura din România și publicate în Franța, Italia, Belgia, Anglia doar după stabilirea autorului la Paris, în 1971. Interesante pentru universul liric al lui George Astaloș sunt și volumele **Șodron**, apărut la București, Editura Eminescu în 1970, **Aqua mater** (început la București și terminat la Paris, volumul apărut în 1984, s-a bucurat de atenția specială a compozitorului Christian Fausser, care a pus pe muzică majoritatea poemelor ce formează această carte, a cărei temă centrală este cea a apelor primordiale și a maternității), **Simetrii** (volum care se remarcă prin împăcarea angoaselor omului contemporan cu inocența lui Orfeu, împăcare care demonstrează rolul poezilor de a răscumpăra lumea noastră, desacralizată și prea îndepărtată de inocența originilor). Despre cele două volume din urmă s-ar putea afirma că reprezintă universul cosmogonic al poetului, în care UITAREA și MEMORIA sunt elemente ce se completează reciproc, într-un univers în care elementul primordial e APA dătătoare de viață.

⁶⁰ George Astaloș, **Pe muchie de șurii: cânturi de ocnă cu microglosare argotice și desene de Constantin Piliuță**, Editura Tritonic, București, 2002, pag. 241

⁶¹ George Astaloș, **Parcurs**, Editura Eminescu, București, 1997, col. *Poezi români contemporani*

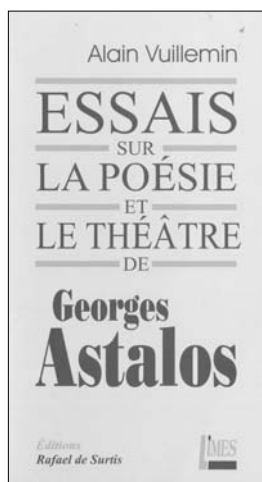
Un aspect inedit al liricii lui George Astaloș îl constituie un mănunchi de **Sonete mortuare** pe care le scrie, potrivit propriilor declarații, începând cu anul 1978, la moartea prietenului său Tudor Păcă, grupaj în care atrage atenția sonetul **Păcăleală de April** lui Eugen Ionescu / *IN MEMORIAM*.

Demne de reținut sunt **Cântecele Thaliei**, reprezentând ciclul de balade închinat muzei artei dramatice, elaborat între 1971-2001 și publicat atât în română, cât și în franceză. Menite mai mult pentru a fi introduse, prin recitare, joc și cânt, în spectacolele teatrale, ele amintesc, mai ales prin utilizarea lor, de începuturile baladei europene din secolul al XIII-lea, fiind însă diferite de acestea prin mesajul lor, deoarece George Astaloș abordează și acest gen literar mai mult dintr-un spirit contestatar.

În incursiunea foarte sumară prin universul dramatic și poetic a lui George Astaloș, în care m-am ghidat după cartea francezului Alain Vuillemin - *Essais sur la poésie et le théâtre* de Georges Astalos, francez care, din păcate pentru critica românească, a dat prioritate acestui român stabilit la Paris, m-a obligat să meditez și asupra condiției sale de scriitor care s-a făcut remarcat mai mult în afara granițelor țării natale. Cu acest prilej am descoperit următorul răspuns la întrebarea referitoare la diferența dintre scriitorul care se pierde în babilonia diasporei și cel din țară: „Diferența e enormă. În momentele de derută materială, scriitorul

rămas în țară va găsi întotdeauna o mămică, o mătușă sau nu știu ce rudă apropiată ori îndepărtată ca să-i pună în față o farfurie de ciorbă fierbinte (...) pe când scriitorul din diasporă, ca să aibă ceva cald în stomac, trebuie să alerge mult și bine până să agațe din zbor o farfurie cu fiertură aburindă”.⁶²

Așadar, nostalgia țării natale rămâne, așa cum declara în *Formula As*, nr. 351/1999: „o rană veșnic deschisă și chiar dacă noi, cei de aici, ne mai aruncăm câte o privire tăioasă spre balcanismul nostru valah, rămânem ceea ce suntem. Adevăratul exilat nu se adaptează niciodată. În preajma marilor sărbători, mai ales, alergăm în căutarea gusturilor pierdute și amirosim după parfumuri indescritibile de cozonac abia scos din cuptor. Să nu-ți spun ce itinerarii complicate fac până să ajung la sârbul meu din Marais, pentru varză murată și murături, pentru leușteanul și tarhonul necesare ciorbei mele Dracula, cu care nu încetez a-mi uimi rafinații mei confrăți parizieni. Adevăratele mele nostalgii natale se refugiază în inimitabilele sonorități popular-argotice ale limbii, în savorea gustului de sâmbure din țuică trasă de două ori, manufacturată atent, cu simț de răspundere și cu frică de Dumnezeu, așa cum se fac mai toate lucrurile la țară. În fond, adevărata noastră biografie nu-i cea pe care o povestim, ci aceea pe care o dezvăluim, stând la masă în fața unor sarmale aburinde și a unui vin gros, de buturugă. Restul este literatură.” Nu voi comenta aceste cuvinte, dar le-am amintit aici din dorința fierbinte de a-i îndemna pe toți compatrioții mei rămași în țară, la neuitare și la alungarea nepăsării atunci când e vorba despre românii de pretutindeni.

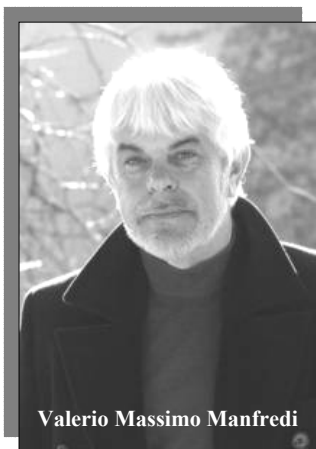
⁶² Astaloș, George, *Fie pâinea cât de rea, tot mai bine-i la Paris*: Interviu 1989-1994, Editura Fundației Culturale Române, București, 1996. pag. 289.

VALERIO MASSIMO MANFREDI – O CĂLĂUZĂ ÎN LUMEA ANTICĂ

Valentina ROTARU

De ce citim? M-am întrebat adeseori și de fiecare dată am găsit răspunsuri diferite. Citim deoarece fiecare carte citită ne îmbogățește spiritual, citim pentru că niciodată nu învățăm suficient de mult sau citim pur și simplu din plăcere.

De câțiva ani, o mare priză la iubitorii de literatură o au romanele istorice. Există însă puțini autori care ar fi în măsură să scrie romane istorice despre Roma și Grecia antică mai bine documentate decât o face Valerio Massimo

Valerio Massimo Manfredi

Manfredi care s-a născut în 1943 în localitatea Piumazzo di Castelfranco Emilia, provincia Modena – Italia. Este licențiat în literatură clasică la Universitatea din Bologna, având, de asemenea, o specializare în „Topografia lumii antice”, obținută la Universitatea Cattolica del Sacro Cuore din Milano.

Asiduu cercetător al istoriei, V. M. Manfredi se autodefinește ca „fiind un topograf al lumii antice”. A susținut cursuri de specialitate în cadrul mai multor universități din Italia și din întreaga lume: Univerită Cà Foscari – Veneția, Arizona State University, Washington University, Loyola University – Chicago, Sorbona – Paris (Ecole Pratique des Hautes Etudes). De asemenea, a inițiat și condus diverse expediții științifice, explorări și șantiere arheologice:

campanii de recunoaștere și de explorare pe itinerarul lui Anabași de Xenopol în Turcia, Siria, Iran, Irak; campanii de săpături la Lavinium (Practica di Mare); săpături la necropolele antice de la Castelfranco Emilia; campanii de săpături la Har Karkon (Israel, Neghev).

V. M. Manfredi, la cei 65 de ani, pare a fi unul dintre acei oameni care trăiesc o existență dublă. Pe lângă faptul că, la ora actuală, este profesor la Facultatea de Conservare a Patrimoniului din Ravenna, el este și un scriitor celebru în întreaga lume, autor al unor romane istorice de mare succes cum ar fi: trilogia „*Alexandru cel Mare*” (vol. 1: „*Fiul visului*”; vol. 2: „*Nisipurile lui Amon*”; vol. 3: „*Capătul lumii*”), „*Faraonul nisipurilor*”, „*Oracolul*”, „*Împărăția dragonilor*”, „*Tiranul*”, „*Ultima legiune*”, „*Akropolis: marea epopee a Atenei*”, „*Talismanul Troiei*”.

În rândurile care urmează ne vom îndrepta atenția asupra a trei dintre romanele cele mai cunoscute ale lui V. M. Manfredi: „*Alexandru cel Mare*”, „*Oracolul*” și „*Tiranul*”.

Deși și-a început activitatea literară la sfârșitul anilor '80, Manfredi a început să fie cunoscut și apreciat de abia după publicarea, în 1998, a unei impresionante trilogii dedicate lui Alexandru cel Mare.

Intenția lui Manfredi atunci când a scris „romanul lui Alexandru” în cheie contemporană a fost aceea de a povesti, în modul cel mai realist și captivant, una dintre cele mai mari aventuri din toate timpurile, fără să renunțe pentru aceasta să recurgă la izvoare, atât literare cât și arheologice.

Autorul a ales un limbaj destul de modern în general, pentru că și lumea

elenistică a fost, sub multe aspecte, „modernă” – în expresionismul artei, în inovațiile arhitectonice, în progresul tehnic și științific, în gustul pentru nou și pentru spectaculos – încercând, desigur, să evite expresii care, în mod gratuit, ar fi sunat anacronic.

A încercat, de asemenea, să redea limbajul tipic al unor medii sociale și al unor personaje (femei, bărbați, soldați, medici, artiști), ținând seama, mai ales, de poezii comici (în special Aristofan și Meneandru) și de epigramaști care, datorită cerințelor artei lor, trebuiau să reproducă un limbaj inspirat din realitate, chiar și cu conotațiile lui vulgare sau populare. Pentru reconstituirea unor aspecte ale vieții cotidiene (modă, proverbe și zicători) s-a inspirat din poezii timpului.

În ceea ce privește evenimentul istoric, i-a avut în vedere în primul rând pe Plutarh, Diodor din Sicilia, Arrianus și Curtius Rufus. Pentru fizionomii și obiceiuri s-a bazat, mai ales, pe anecdotică plină de viață a unor opere de Plinius, Valerius Maximus, Teofrast, dar a folosit și o serie de izvoare variate ca: Xenofon, Apolodor, Strabon, și, desigur, Demostene și Aristotel, precum și fragmente din operele unor istorici greci, fragmente care însă nu s-au păstrat.

Izvoarele arheologice, în general, au constituit suportul pentru reconstituirea ambianței, interioarelor, hainelor, armelor, mașinilor de tot felul, uneltelor.

Multe imagini descrise pot fi recunoscute de cititorul avizat ca provenind din opere de artă, monede sau mozaicuri. Reconstituirea topografică, tactică și strategică a asediilor orașelor Milet, Halicarnas și Tyr s-a făcut cu o atenție meticuloasă, la fel întâmplându-se și cu bătălia de la Issus pentru care a beneficiat și de recunoașterea directă la fața locului.

În trilogia „*Alexandru cel Mare*” (vol. 1: „*Fiul visului*”; vol. 2: „*Nisipurile lui Amon*”; vol. 3: „*Capătul lumii*”) sau „*Romanul lui Alexandru*”, cum îl numește, autorul ne invită la o călătorie în lumi dispărute, lumi colorate, uimitoare, care îți dau șansa de a privi de aproape forța, dar și nelișiștile și slăbiciunile unui om care, până

la 33 de ani, a schimbat lumea și, în același timp te învață, poate mai ușor decât orice alt profesor, câte ceva despre ceea ce stă la baza lumii în care trăim noi acum.

Activitatea didactică și cea de scriitor a lui Manfredi este completată și de cea de jurnalist – el colaborează, ca specialist în istorie antică, la revista „*Panorama*” și la cotidianul „*Il Messaggero*”, realizează reportaje pentru „*Airone*”, „*Gente Viaggi*”, „*Focus*”, realizează documentare pentru „*RAI*”, „*Discovery Channel*”, „*National Geographic*”, are propria sa emisiune pe postul italian „*La 7*”, intitulată „*Stargate – Linea di confine*”.

Între anii 1980-2003 V. M. Manfredi, împreună cu alți autori, redactează o serie de studii științifice: „*Celții din Italia*”, scris împreună cu Venceslav Kruta, „*La strada dei Diecimila*”; „*Mare Greco*” scris împreună cu Lorenzo Broccesi, „*Gli etruschi in Val Padana*” scris împreună cu Luigi Malnati.

V. M. Manfredi a tradus și comentat opera „*Anabasis*” („*Retragerea celor 10 mii*”) a lui Xenofon și a întreprins campanii de recunoaștere și explorare a locurilor descrise de autorul grec.

Un alt roman important al lui Manfredi este „*Oracolul*”, lucrare în care autorul își demonstrează calitățile de scriitor mai mult decât în celelalte cărți ale sale. Și asta pentru că el reușește să facă din revolta studenților greci un subiect la fel de interesant ca și campaniile lui Alexandru cel Mare. Grecia modernă devine, sub pana lui, un tărâm fantastic, în care miturile și vechii eroi sunt la fel de puternice ca în epopeile homerice.

„*Oracolul*” este o carte atipică a lui Manfredi, în care acțiunea nu se desfășoară în antichitate, ci în prezent, într-o Grecie modernă, în care trecutul influențează încă puternic viața oamenilor, iar violența rămâne un lucru la fel de normal ca în epoca miceniană.

Romanele lui Manfredi sunt scrise la „cald”, așa cum afirmă însuși autorul, sunt scrise cu o puternică participare emotivă.

O altă preocupare a lui Manfredi este cea de scenarist. A scris scenariile filmelor: „*Memoriile lui Hadrian*”, după romanul cu

același titlu al autoarei Marguerite Yourcenar, și „*Ancheta*”; a realizat adaptarea pentru TV a următoarelor filme: „*Il cielo sotto il deserto*”, „*Lo smeraldo dell’Inca*”, „*III Millenium*”; a fost chiar și actor în filmul „*Vajout – La diga del disonore*”.

„*Tiranul*” este o poveste ce trebuia scrisă în paginile unei cărți și nimeni nu o putea face mai bine ca Manfredi. În paginile acestui roman, autorul încearcă să dea răspuns unor întrebări precum: Cine a fost Dyoniso? Monstrul nemilos și egocentric descris de cei care l-au hulit sau un om dotat cu o voință supranaturală? Istoricii l-au condamnat ca pe

toți tiranii, dar nu i-au putut contesta măreția. Manfredi dăruiește prin acest roman cititorilor săi un erou de neuitat, ce alături de energie homerice o luciditate machiavelică.

Întrebat cum ar dori să fie perceput de public: ca un om universal sau ca un creator al timpului modern, Manfredi a răspuns: „Aș vrea să fiu pomenit ca unul care a dat mai multă viață și mai multe vieți decât acelea pe care destinul le-a rezervat oamenilor. Fiecare dintre romanele mele este o istorie alternativă”, iar „istoria e o ancoră. A ști cine suntem este fundamental pentru echilibrul nostru. Fără memorie suntem nimeni.”

Recomandăm cititorilor noștri câteva din lucrările autorului, existente în colecțiile Bibliotecii Județene „Petre Dulfu”:

- **Alexandru cel Mare.** București : Editura Allfa, 2001-2002. (I 9772, 821ita/M24)
- **Oracolul.** București : Editura Allfa, 2007. (I 11741, 821ita/M24)
- **Tiranul.** București : Editura Allfa, 2006. (I 10986, 821ita/M24)
- **Împărăția dragonilor.** București : Editura Allfa, 2005. (I 8849, 821ita/M24)
- **Ultima legiune.** București : Editura Allfa, 2003. (I 10469, 821ita/M24)
- **Akropolis: măreața epopee a Atenei.** București : Editura Allfa, 2005.
(I 5652, 821ita/M24)
- **Faraonul nisipurilor.** București : Editura Allfa, 2004. (I 7664, 821ita/M24)
- **Talismanul Troiei.** București : Editura Allfa, 2008. (821ita/M24)

SFINȚII ROMÂNI ȘI CĂRȚILE LOR

Ioana DRAGOTĂ

Anul de grație 2008 marchează aniversarea câtorva strălucite izbâanzi ale tiparului românesc: 500 de ani de la tipărirea *Liturghierului* lui Macarie (1508), prima carte tipărită pe teritoriul actual al țării și, în același timp, prima carte liturgică din

Liturghierul lui Macarie.
(Pagina de titlu și o pagină de text)

spațiul ortodoxiei, 360 de ani de la tipărirea, 320 de ani de la tipărirea *Bibliei de la București* (1688), prima ediție completă a *Bibliei* în limba română, 150 de ani de la tipărirea *Bibliei lui Șaguna* (1858).

În prefața ultimei lucrări menționate, mitropolitul Andrei Șaguna scria:

„Cele două traduceri ale Bibliei (1648 și 1688) sunt ușile prin care s-a învrednicit și poporul românesc a intra în câmpul cel ceresc al dumnezeieștilor învățături, care, în mijlocul vijeliilor și valurilor lumii, rămân neclătite și adevărate din veac în veac. Ele sunt izvoarele care au izvorât întâia dată apa vieții veșnice pentru neamul acesta, în toate părțile prin care este răspândit. Deșteptarea poporului românesc din barbaria veacurilor, împrietenirea lui către lumina cea blândă a civilizației și culturii, înfrățirea neamului nostru românesc pe care mâna proniei l-a semănat printre atâtea țări deosebite și printre

atâtea neamuri străine, rămânerea în viață a limbii naționale – toate aceste binecuvântări neasemănate avem a le mulțumi acestor ediții

Noul Testament de la Bălgrad (1648)

vechi ale Sfintei Scripturi, acestor monumente nepieritoare ale limbii, moralității și peste tot ale vieții noastre naționale și bisericești.”

Nu este, astfel, de mirare dacă în viețile cuvioșilor și sfinților români găsim adeseori elemente legate de carte, între ei numărându-se și iscusiți caligrafi, dar și unii dintre cei mai de seamă reprezentanți ai artei tipografice românești.

Pomenim aici pe **cuviosul Anastasie Dascălul** (sec. al XV-lea), care era un strălucit caligraf, întemeietor al celebrei școli de caligrafi de la mănăstirea Moldovița, căruia

i-a fost și egumen, pe **cuviosul Gavriil Uric** (Scriitorul, sec. XIV-XV) de la mănăstirea Neamț, unul dintre cei mai talentați caligrafi și miniaturiști pe care i-am avut și, totodată, unul dintre primii copişti de opere filocalice din țara noastră, pe **cuviosul Rafail Caligraful** (sec. al XVIII-lea) de la

mănăstirea Horezu, a cărui ascultare era cântarea în strană și copierea scrierilor Sfinților Părinți, dintre lucrările lui păstrându-se până în zilele noastre 15 manuscrise, și pe **Ioan Hozevitul**, călugărul bibliotecar.

Se cuvine să omagiem, la această mare sărbătoare a tiparului românesc, pe **Sfântul Mitropolit Varlaam al Moldovei**, prăznuit la **30 august**, care a înființat prima tipografie românească din Moldova (1640), la mănăstirea „Sfinții Trei Ierarhi” din Iași. Lui i se datorează traducerea *Scării Sfântului Ioan Scărarul* (1618), celebra *Cazanie* sau *Carte românească de învățătură* (1643), ce a avut o benefică răspândire și în Transilvania, *Cele șapte taine* (1644), *Răspunsul împotriva catehismului calvinesc* (1645), *Paraclisul Născătoarei de Dumnezeu* (1645) și altele.

Tot aici își are locul **Sfântul Ierarh**

Biblia de la București (1688)

Petru Movilă, Mitropolitul Kievului, prăznuit la **31 decembrie**. El a patronat o intensă activitate tipografică, fiind cunoscute aproximativ 50 de tipăriri pe care le-a îngrijit, cărți liturgice, teologice, de apărare a ortodoxiei printre cele mai importante fiind: *Evhologhionul* sau *Molitfelnicul* (1646), *Evanghelia învățătoare* sau *Cazania* (1637), *Nomocanonul* (1629) și, mai cu seamă, *Mărturisirea ortodoxă a Bisericii sobornicești și apostolești a Răsăritului* (aprobată de Patriarhia Ecumenică în martie 1643). Li se alătură **Sfântul Ierarh Dosoftei**, prăznuit la **13 decembrie**, care, ca **Mitropolit al Moldovei**, a tradus și tipărit

cărțile sfinte în limba română. Lui îi datorăm, printre altele, și *Psaltirea în versuri* (1673), dovadă vie a resurselor poetice ale limbii române, *Acatistul Născătoarei de Dumnezeu* (1673), precum și *Dumnezăiasca Liturghie* (1679), *Viața și petrecerea svinților* (4 volume, 1682-1686).

În această impresionantă galerie, un loc aparte îl ocupă **Sfântul Ierarh Martir Antim Ivireanul, Mitropolit al Țării Românești**, prăznuit la **27 septembrie**, care a dus arta tipografică românească pe culmi neatinse până la el, fiind, în același timp, ziditor de limbă românească și strălucit orator, fapt ilustrat și de *Predicile* sau *Didahiile* pe care le-a scris. De numele lui se leagă perioada cea mai înfloritoare a activității tipografice medievale, tipărind sau supraveghind tipărirea a peste 60 de cărți în limbile: greacă, română, slavonă și chiar

Cazania lui Varlaam (1653)

arabă, în Tipografia domnească din București, la Snagov sau la Râmnic.

Își găsește locul binemeritat în această strălucitoare pleiadă voievodul martir **Constantin Brâncoveanu**, întâiul între **Sfinții Martiri Brâncoveni**, prăznuiți la **16 august**, deoarece de numele lui se leagă o perioadă înfloritoare a culturii românești, încununată în plan tipografic de finalizarea tipării *Bibliei de la București* (începută în timpul domniei lui Șerban Cantacuzino), monument de artă tipografică și limbă românească.

Vechile cărți bisericești au circulat în întreg spațiul locuit de români, în ciuda

opreliștilor vremelnice, sfidând, în Transilvania, decrete imperiale și acțiuni susținute de deznaționalizare.

Despărțiți de granițe politice, risipiți

în medii ostile, având particularități în graiul lor, atunci când se rugau, românii foloseau aceleași cuvinte.

S-A ÎNTÂMPLAT ACUM 50 DE ANI**Extrase din articole ale ziarului „Pentru socialism”***Lavinia ARDELEAN***Miercuri 8 ianuarie 1958 – A încetat din viață tovarășul dr. Petru Groza,
președintele Marii Adunări Naționale a R.P.R.**

La 7 ianuarie 1958, ora 5 dimineța, în urma unei boli îndelungate și grele, a încetat din viață, eminentul om de stat, fiu devotat al poporului român, tovarășul nostru iubit, dr. Petru Groza, președintele prezidiului Marii Adunări Naționale a R. P. R.

Dr. Petru Groza și-a închinat viața luptei pentru înflorirea și propășirea țării, pentru prietenie și pace între popoare.

Dragostea de patrie și năzuința de dreptate socială l-au făcut să se alăture din toată inima, acum 25 de ani, luptei conduse de Partidul Comunist Român, pentru eliberarea și independența țării, pentru construirea unei Români noi, socialiste, fiind conștient că numai astfel poate sluji cu adevărat interesele poporului.

Născut la 7 decembrie 1884 în comuna Băcia, regiunea Hunedoara, Petru Groza a urmat cursurile liceului din Orăștie, după care a continuat studiile la Budapesta, Berlin, Leipzig, luându-și doctoratul în științe juridice. Încă din vremea studenției el s-a manifestat pe tărâm politic, ca luptător împotriva asupririi naționale, pentru egalitate în drepturi între națiuni, pentru eliberarea Ardealului de sub dominația imperiului austro-ungar.

În 1918 Petru Groza a fost deputat în Adunarea Constituantă din Transilvania.

Între 1920-1927 dr. Petru Groza a fost ales de 5 ori deputat în parlament, iar de două ori a ocupat funcția de prim-ministru. Dându-și seama de caracterul reacționar, anti-popular și fățarnic al partidelor burgheze, Petru Groza s-a ridicat împotriva politicii acestor partide și s-a consacrat cauzei poporului.

După 23 august 1944, dr. Petru Groza s-a aflat în primele rânduri ale forțelor democratice, împotriva reacțiunii, pentru democratizarea țării. În urma luptei duse de masele populare conduse de P. C. R. pentru instaurarea regimului democrat popular, la 6 martie 1945, dr. Petru Groza a devenit președintele primului guvern democrat din istoria țării. Timp de 7 ani, în această calitate, a muncit pentru înfăptuirea politicii partidului de transformări democratice revoluționare, de refacere și dezvoltare a economiei țării, de construire a socialismului.

Încetarea din viață a tovarășului Petru Groza este o grea și dureroasă pierdere pentru poporul român și naționalitățile conlocuitoare din R. P. R. Amintirea lui va rămâne veșnic vie în inima și conștiința oamenilor muncii din R. P. R.

Vineri 24 ianuarie 1958 – La biblioteca din Ardușat

Activitatea bibliotecii din comuna Ardușat este din ce în ce mai rodnică. Seară de seară, în încăperea spațioasă a bibliotecii se adună tineri și vârstnici, bărbați și femei. Unii aduc cărțile citite și semnează pentru celelalte pe care le ridică. Alții vin numai pentru a discuta și a-și spune părerile despre cărțile citite. Uneori se organizează recenzii.

Câteva cifre sunt în măsură să oglindească dragostea tot mai mare a

sătenilor pentru citit. La sfârșitul anului trecut numărul cititorilor frecvenți ai bibliotecii din Ardușat ajunsese la 448. Azi constatăm că au mai fost atrași alți peste 40 de noi cititori. Printre cei mai în vârstă cititori se numără și Iuliu Nagy de 78 de ani.

În prezent biblioteca însumează peste 3000 volume, față de 2060 la începutul anului 1956.

Joi 6 februarie 1958 – Biblioteci volante

Ușa bibliotecii raionale din Cehu Silvaniei nu stă nici un moment închisă. Asta nu înseamnă că este stricată. Nu stă închisă fiindcă nu-i dau pace oaspeții. Zilnic trec pragul bibliotecii între 50-60 de iubitori ai slovei scrise. Cititorii sunt deserviți cu multă atenție.

Pentru a aduce o și mai mare contribuție la răspândirea cărții la sate, conducerea bibliotecii a organizat biblioteci

volante. O asemenea bibliotecă funcționează și în satul Nadeșu Român. Din două în două săptămâni, aici sunt schimbate peste 30 de volume. Numărul cititorilor acestei biblioteci a ajuns la 70. Asemenea biblioteci volante sunt și în satele Ulciug, Motiș, Biușa.

În centrul de raion au fost organizate 5 biblioteci de casă, care de asemenea aduc un aport de seamă la culturalizarea maselor.

Vineri 28 februarie 1958 – Biblioteca de documentare medicală

Sub auspiciile Ministerului Sănătății și Prevederilor Sociale și ale Societăților Științelor medicale din R. P. R. a luat ființă anul trecut biblioteca de documentare medicală regională din Baia Mare. Ea este dotată cu numeroase volume de cărți medicale valoroase, din țară și de peste hotare. Numai că în decursul acestui an biblioteca medicală s-a îmbogățit cu o nouă serie de cărți valoroase, printre care „Enciclopedia medicală chirurgicală”,

numărând 58 de volume și diferite tratate complete. Totalul volumelor de cărți se ridică la 1659, iar cu numărul revistelor și tratatelor întrunește 4459 de titluri.

Prin această bibliotecă se pun la îndemâna medicilor din orașul și regiunea Baia Mare ultimele noutăți ale științei medicale din țară și de peste hotare. Numărul cititorilor bibliotecii se ridică la peste 350 cadre sanitare.

Sâmbătă 22 martie 1958 – Cioplitorul din Săpânța

Într-un număr al revistei „Arta plastică” există un material intitulat „Ion Stan Pătraș, cioplitorul din Săpânța”, semnat de unul dintre cei mai activi și mai buni critici de

artă – Radu Bogdan.

Parcurgând articolul, am rămas deosebit de plăcut impresionat. Și care dintre băimăreni nu va rămâne plăcut impresionat

citind rânduri ca acestea: „Ion Stan, poreclit încă din strămoși Pătraș, e un meșter popular din Maramureș, care trăiește în satul său natal – Săpânța, unde cioplește și pictează de aproape un sfert de veac crucile vechiului și noului cimitir. Cimitirele din Săpânța, îndeosebi cimitirul cel nou, prezintă un aspect cu totul neobișnuit și probabil unic la noi în țară. Cimitirul cel nou din Săpânța a devenit un foarte original și valoros monument de artă plastică populară”.

„Cercetarea și studiul atent al operei lui Ion Stan Pătraș ne-au dus la concluzia că suntem în fața unui meșter popular prin mentalitate și factură, a cărui viziune însă

depășește limitele propriu-zise ale artei populare tradiționale și se înscrie mai degrabă în sfera de creație a unui autentic artist”.

Dar ceea ce impresionează și mai mult e faptul că, creația acestui înzestrat meșter popular – până mai ieri un necunoscut – a și făcut obiectul unei comunicări la sesiunea științifică a Academiei R. P. R., urmând ca, nu peste mult timp, să apară la Editura de Stat pentru Literatură și Artă o monografie privind întreaga lui activitate. Aceasta va fi prima monografie de acest gen din țara noastră.

Sâmbătă 29 martie 1958 – 5 ani – aniversarea Teatrului de Stat din Baia Mare

Cu legitimă mândrie și emoție, întregul colectiv al Teatrului de Stat din Baia Mare se gândește la împlinirea celor 5 ani de existență.

În acești ani, colectivul nostru a făcut un adevărat pionierat în care neîncrederea și teama s-au topit odată cu lichidarea multor și variatelor neajunsuri inerente începutului. Urmărind un grafic complex al vieții teatrului nostru – repertoriul, producția, nivelul spectacolelor, opinia presei, componența colectivului etc – se constată ameliorări evidente de la an la an. S-ar putea chiar spune că teatrul nostru de acum nici nu mai seamănă cu cel din 1953. Dacă dificultățile începutului au fost mari, dacă valoarea artistică a primelor spectacole nu ne-a putut afirma peste granițele regiunii, cu timpul - ca urmare a sprijinului concret primit din partea organelor în drept și a eforturilor colectivului întreg – scena băimăreană a devenit o tribună care promovează arta realist-socialistă, contribuie din plin la educarea politico-ideologică a spectatorilor. Premiul I și premiul III pe care le-am obținut în

concursurile republicane din anii trecuți ne-au situat printre teatrele fruntașe din țară și constituie un puternic îndemn pentru noi de a persevera neconținut pe calea izbânzilor obținute.

Treizeci și nouă de premiere cu care am realizat 671 de spectacole și la care au participat aproape 200.000 de spectatori, constituie un succes frumos pentru un teatru de provincie care dă spectacole numai de 3 ori pe săptămână.

Ca să ajungem însă până aici, colectivul nostru a cunoscut greaua perioadă a dibuirilor, a căutării unui drum propriu, câștigat cu trudă în orele repetițiilor care se prelungeau de multe ori până în puterea nopții.

Ar fi multe de spus despre acești cinci ani! După un bilanț sumar al anilor ce s-au scurs, privim cu inima plină de emoție, încredere și bucurie perspectiva ce ne-o deschide viitorul, încredințați fiind că vom face din teatrul nostru un focar al culturii, demn de măreția vremurilor pe care le trăim.

Duminică 27 aprilie 1958 – Parc zoologic la Baia Mare

Prin grija Direcției regionale silvice și a Sfatului popular orășenesc se vor pune bazele unui parc zoologic. Pe o suprafață de

200 m.p. pe frumoasa Vale a Usturoiului se va amenaja parcul zoologic, ce va cuprinde la început căprioare, vulpi, bufnițe. Treptat, cu

sprijinul filialei de vânătoare și pescuit sportiv și al ocoalelor silvice, parcul va fi îmbogățit cu mistreți, vulturi, pisici sălbatice etc.

Prin amenajarea parcului zoologic se

realizează o veche dorință a micilor locuitori ai orașului dornici de a avea un asemenea loc unde să-și poată petrece plăcut o parte din timpul liber.

Vineri 6 iunie 1958 – Un nou edificiu cultural

Localnicii din cartierul Valea Borcutului (Baia Mare) vorbesc plini de mândrie despre căminul cultural care se construiește aici.

Acest cămin va cuprinde o sală de spectacole cu 350 de locuri, sală de bibliotecă, ping-pong, șah etc.

Căminul cultural va fi dotat cu aparat de proiecție, locuitorii de aici putând viziona regulat filme.

Noul cămin al locuitorilor din Valea Borcutului va fi inaugurat în ajunul zilei de 7 noiembrie a. c.

Sâmbătă 12 iulie 1958 – Artist băimărean la expoziția bienală de la Veneția

Cu multă bucurie au aflat oamenii muncii din regiune că la cea de-a XXIX-a expoziție bienală de artă de la Veneția, printre lucrările altor reprezentanți ai artei noastre plastice se află expuse și cele ale sculptorului Vida Géza.

La expoziția care se bucură de succes, expun lucrări pictorii: H. Catargi, D. Ghiață, St. Szöni, sculptorii I. Jalea, G. Vida și graficienii V. Kazar și M. Petrașcu.

Printre lucrările lui Vida Géza expuse la Veneția se află binecunoscutele sculpturi

pe care oamenii muncii din regiune au avut prilejul să le admire în cadrul diferitelor expoziții organizate la Baia Mare. Printre acestea sunt: sculptura în lemn „Dans din Oaș”, basorelieful „Balada lui Pinteă”, sculptura „Cioplitorul” și altele.

Presa de peste hotare se ocupă pe larg de lucrările expuse de artiștii din patria noastră la bienala de la Veneția și are cuvinte de caldă apreciere asupra lucrărilor artiștilor din R.P.R. și a dezvoltării artei din țara noastră în anii regimului democrat-popular.

Joi 30 octombrie 1958 – La o bibliotecă raională

Trecând prin comuna Șomcuta Mare mi-a atras atenția o vitrină cu cărți noi frumos aranjate. Privesc la o firmă pe care stă scris: Biblioteca raională. Profitând de timpul liber pe care îl aveam la dispoziție am intrat înăuntru.

După obișnuita prezentare, tovarășul bibliotecar Iuliu Prună mă informă:

„— Biblioteca noastră și-a început activitatea cu un număr redus de cărți și cititori. În prezent biblioteca este înzestrată cu aproape 12.000 de volume de cărți. Și numărul cititorilor a crescut. Numai în cursul lunii octombrie s-au înscris 30 de cititori. În total avem peste 700. Printre cititorii care

frecventează cel mai des biblioteca noastră se află Ida Pop și fiica sa Ghizela, care au citit aproape 200 de cărți, și țărănul Teodor Pop.

Popularizarea cărților se face prin stația de radioficare. Cărțile expuse în vitrină sunt schimbate după actualitatea evenimentelor. Acum, în cadrul tradiționalei Luni a prieteniei româno-sovietice, sunt expuse în vitrină cărți și opere ale marilor scriitori sovietici.

O preocupare de seamă a bibliotecarilor este și organizarea de seri literare, recenzii etc. Luna trecută, de pildă, în cadrul bibliotecii raionale au avut loc două recenzii la care au participat numeroși cititori

ai acestei biblioteci. Am plecat de la această bibliotecă cu convingerea că bibliotecarii își

îndeplinesc cu cinste sarcinile.

ȘCOALA CIVILĂ DE STAT PENTRU FETE BAIA MARE (1893 – 1948)

- radiografie istorică -

Partea a III-a. Trecerea în administrația românească

Ioana DRAGOTĂ

Anii 1918-1919. Intervalul 1918-1919 este excepțional de bogat în evenimente și profunde transformări. Populația, abia ieșită din coșmarul războiului și cel al devastatoarei epidemii de gripă spaniolă, trebuie să facă față unei perioade străbătute de incertitudini și confuzii, temeri și așteptări, dezamăgiri și speranțe, care o bulversează. Care era starea de spirit și care era atitudinea cetățenilor acestui oraș multietnic în perioada respectivă? Aș spune că, luând în considerare circumstanțele, una rezonabilă. Kriszán P. Pál, martor al epocii, afirmă: „Caracteristic este că deși tendințele și scopurile româno-maghiare în aceste timpuri au devenit contrarii - la 2 noiembrie 1918 se constituise la Baia Mare, ca urmare a proclamării Republicii Ungare, Consiliul Național Maghiar, iar la 12 noiembrie 1918, Consiliul Național Român n.n. -, totuși în oraș s-a desfășurat viața în mod pașnic”⁶³. Și: „Excese revoluționare atât sub mișcările republicane din 1918 cât și sub acelea comuniste din 1919 în orașul Baia Mare s-au ivit numai foarte rar și în mod izolat, cu toate acestea clasele sociale bogate de la putere au luat adesea măsuri severe de precauțiune”⁶⁴.

În 6 ianuarie 1919, la ora 9 ½ seara, sosește în gara orașului, pe linia Someșeană, batalionul de asalt condus de maiorul

Coroamă Dumitru⁶⁵ și are loc o întâlnire oficială cu primarul de atunci al orașului, dr. Ajtai Nagy Gavril⁶⁶. Întâlnirea are o doză de patetism: primarul cere să fie cruțat orașul, maiorul răspunde că „a venit pentru menținerea și asigurarea ordinii, misiune ce vrea să îndeplinească **împreună cu conducătorii orașului**”⁶⁷. Ei sunt pe deplin conștienți de greutatea fiecărui cuvânt rostit în acest context, de faptul că întreaga comunitate îi urmărește cu cea mai mare atenție, că vorbele și gesturile lor trebuie bine cumpănite, dialogul purtându-se pe linia fragilă ce face diferența între ordine și haos, unde nu este loc de erori. În același timp, par deplin conștienți de faptul că istoria orașului le va consemna fiecare cuvânt, cum s-a și întâmplat.

La 23 februarie 1919, ziarul local *Nagybánya és vidéke* scria: „Baia Mare a fost un oraș înfloritor deja în vremea regilor Anjou. De-a lungul istoriei sale de multe secole trebuia să se renască, să se reînnoiască de nenumărate ori, și întotdeauna a reușit. Suntem convinși că și în noile condiții va găsi calea cea bună pentru asigurarea dezvoltării sale viitoare.”⁶⁸ Frumoase și echilibrate

⁶⁵ Cf. Kriszán P. Pál, op. cit., pp. 13-14.

⁶⁶ „Timpul se apropia de orele 11 seara (6 ianuarie 1919 n.n.) când a sosit Coroamă Dumitru cu întreg corpul de ofițeri și mai mulți intelectuali exponenți ai cauzei românești din localitate în frunte cu Dr. Teofil Dragoș.” Cf. Kriszán P. Pál, op. cit., pp. 14.

⁶⁷ Kriszán P. Pál, op. cit., p. 14.

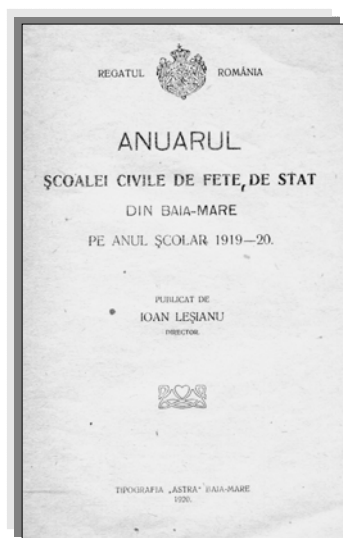
⁶⁸ Gheorghe Csoma, op. cit., Vol. 2(2000), p. 62.

⁶³ Kriszán P. Pál. Oglinda orașului Baia Mare = *Nagybánya Tükre*, Baia Mare, Tipografia „Minerva”, 1933, p. 12.

⁶⁴ Ibidem, p.13.

cuvinte!

La 29 martie 1919 s-au predat oficiile publice. Funcționarii maghiari, care trebuiau

să facă dovada cunoașterii limbii române, își puteau păstra funcțiile dacă depuneau jurământ de fidelitate față de statul român.

Cum au decurs lucrurile în Baia Mare cu ocazia trecerii în administrație românească, rememorează Alexandru Racoți-Filip (avocat, primul prefect român de după 1918⁶⁹ al Sătmăruului, ulterior președinte al consiliului județean și deputat din partea Partidului Poporului al generalului Averescu⁷⁰) într-un articol publicat în ziarul băimărean „Știrea”, în anul 1926. Nu cred că este lipsită de importanță, în aprecierea conținutului, precizarea faptului că articolul apare în plină campanie electorală, Teofil Dragoș fiind redutabilul adversar politic al autorului.

„Când cu ocazia călătoriei suveranilor în județ - prima vizită a familiei regale în Baia Mare (regele Ferdinand, regina Maria, principele Carol și soția lui, Elena, însoțiți de Iuliu Maniu și generalul Prezan) a avut loc la 26 mai 1919⁷¹, M. S. Regina cu o bunătate părintească m-a rugat, ca să fiu cu tact și cruțare față de intelectualii unguri, care cu marea schimbare politică vor trebui să treacă printr-o grea criză, am putut da liniștit

răspunsul, că din partea mea am făcut și voi face tot posibilul în privința aceasta.

Organizând așa prima dată părțile spre Ungaria, cu intenție am lăsat la sfârșit Baia-Mare, orașul cel mai românesc din județ. Șomcuta Mare nu o amintesc, fiindcă chiorenii, români cu trecut politic, s-au organizat încă din vremea consiliilor naționale.

Atunci spre marea mea surpriză la primăria din Baia-Mare, în orașul situat în mijlocul unei regiuni cum nu se poate mai românești, funcționarii fără excepție deneagă jurământul de fidelitate și se opun de a servi sub șefi români. Ba și învățătorii și învățătoarele, care cu câteva zile înainte depuseseră jurământul revizorului școlar, sub pretext că jurământul li s-a luat cu forța, îl revocă.”⁷²

Cine cunoaște biografia și activitatea lui Teofil Dragoș, nu poate avea îndoieli în legătură cu distorsionarea tendențioasă a faptelor, operată de autor, în finalul articolului. Tonul și conținutul ne fac să ne reamintim că, în sfera luptei electorale, lucrurile nu au stat niciodată prea bine, la capitolul eleganță și corectitudine.

Faptul că funcționarii maghiari și-au retras jurământul de fidelitate este însă real. Se poate imagina, deci, sub ce auspicii și-a început activitatea primul director român al școlii, profesorul Ioan Leșianu, care, „din încredințarea revizorului județean Dariu Pop în 30 Maiu, anul 1919 sub No. 3012 [...], ca director provizoriu a luat în primire conducerea institutului dimpreună cu toată averea lui aflătoare.”⁷³ Astfel că, „cu ziua de 2 iunie, anul 1919 școala civilă de fete din Baia Mare a trecut sub stăpânirea imperiului românesc.”⁷⁴

Ultima știre despre Școala civilă de fete, dinainte de naționalizare, este aceea din 11 mai 1919, referitoare la raportul anual al bisericii reformate în care este specificat faptul că elevele reformate ale gimnaziului au

⁶⁹ Ibidem, p. 29.

⁷⁰ Cf. Știrea, colecția mai-august 1926.

⁷¹ Cf. Gheorghe Csoma, op. cit., Vol. 2 (2000), p. 29.

⁷² Racoți-Filip Alexandru. Un adevăr în Știrea, An 1, nr. 12, 21 martie 1926, pp. 1-2.

⁷³ Anuarul școalei civile de fete, de stat din Baia Mare pe anul școlar 1919-20, publicat de Ioan Leșianu director. Baia-Mare, Tipografia „Astra”, 1920, p. 5.

⁷⁴ Ibidem.

participat cu regularitate la educația religioasă.

Pentru începuturile învățământului feminin românesc în Baia Mare avem informații bogate și amănunțite datorate faptului că directorul Ioan Leșianu a inițiat editarea în limba română a anuarelor școlare. Biblioteca noastră deține în colecțiile sale trei astfel de anuare: *Anuarul Școalei civile de fete de Stat din Baia Mare, pe anul școlar 1919-1920*, publicat de Ioan Leșianu director (Tipografia „Astra”, Baia Mare, 1920); *Anuarul Școalei medii de Stat, pentru fete din Baia Mare, pe anul școlar 1921-22*, publicat de Ioan Leșianu director, anul al III-lea (Tipografia „Dacia” Societate cooperativă, Baia Mare, 1922) și *Anuarul Școalei civile de Stat pentru fete din Baia Mare* (Tipografia „Dacia” S.P.A., Baia Mare, 1925).

„SALONUL ARTELOR” – UN SPAȚIU DE ANIMAȚIE CULTURAL-ARTISTICĂ**Mara BABICIU**

Conceptul „biblioteca, a treia casă” devine mai explicit dacă ne gândim că, pe lângă rolul clasic pe care i-l cunoaștem, aceasta dorește să se implice și să satisfacă cât mai multe din nevoile culturale ale orașului.

Evenimente teatrale, concerte, simpozioane, conferințe, prezentări, expoziții, parteneriate, proiecte, toate acestea fac parte din oferta de servicii a bibliotecii. Un accent deosebit într-un oraș cu o istorie autentică în domeniul plastic, oraș renumit prin „Școala de pictură de la Baia Mare”, se pune pe redescoperirea și promovarea potențialului artistic al zonei.

„Salonul artelor” este special amenajat și echipat ca sală de expoziție. Evenimentele desfășurate în acest cadru ne-au îmbogățit, inspirat și emoționat.

Selectăm câteva, reprezentative, din acest an:

- Expoziție de artă vizuală *„Salonul anual al profesorilor de arte vizuale”* ediția a VI-a, organizată de Inspectoratul Școlar Județean Maramureș, Biblioteca Județeană Petre Dulfu și Liceul de Artă Baia Mare. Lucrările, reunite sub tematica „Peisajul”, au fost realizate de 31 de profesori de artă din județ;

- Expozițiile de artă plastică: *„Salonul de primăvară”*, *„Orizonturi”* și *„Arte 7”*, organizate pe parcursul a două luni, de Asociația Artiștilor Plastici din Maramureș;

- Expoziția retrospectivă de grafică, pirogravură, acuarelă și pictură a artistului Ovidiu Vâcla;

- Expoziție de arhitectură și prezentarea cărții *„Design - de la exercițiu didactic spre performanță profesională”*, manifestări organizate cu ocazia aniversării a 50 de ani de activitate a Liceului de Artă din Baia Mare. Acestea au venit în completarea programului ce s-a întins pe o perioadă de șase zile, cuprinzând: concerte, expoziții, prezentări de carte și de film, lansarea unui album aniversar etc;

- Expoziția de artă plastică și decorativă *„Art Terra”* desfășurată cu ocazia „Zilei Mondiale a Pământului”, organizată de Palatul copiilor.

- Expoziția *„Fotoetnografica”*, organizată de Centrul Județean de Conservare și Promovarea Culturii Tradiționale Maramureș. Au expus artiștii Mira Marinceș, Szabo Tamas, Ghiță Porumb și Felician Săteanu;

- Expoziția de fotografie *„Prin cenușa mineritului”*, realizată de fotoreporterii cotidianului „Glasul Maramureșului”: Florin Pușcaș și Cosmin Mesaroș, este o reînnoire în timp pentru generațiile mai vechi și un semn de carte, dovadă vie a istoriei locului, pentru noile generații. Pe lângă mesajul artistic este transmis și mesajul social, adică moartea unei meserii emblematică acestor locuri: mineritul;

- Expoziție de fotografie *„Amalgam”* realizată de Alexa Chira, elevă în clasa a IX-a la Liceul de Artă - Baia Mare. Fotografii de o mare forță expresivă ating viața interioară a autoarei;

- Expoziția internațională de pictură „*Circulând corect ne protejăm viața*”, expoziție organizată de Inspectoratul Școlar Județean Maramureș în colaborare cu Inspectoratul Județean al Poliției Maramureș, Primăria Baia Mare și Grădinița nr. 9 Baia Mare;

- Expoziția de artă populară a Taberei Naționale de Etnografie și Artă Populară, ediția a IV-a;

- Expoziție de fotografie „*Forever Young*”, organizată de Asociația Culturală Est-Vest-România și Association Est-Quest-Franța în cadrul proiectului anual East West Fest, festival internațional de muzică până în acest an, dar pentru această ediție domeniul s-a extins la literatură și fotografie pe tema Forever Young (Tânăr mereu);

- Expoziția de artă plastică „*Salonul toamnei*”, eveniment anual organizat de Asociația Artiștilor Plastici din Maramureș în colaborare cu Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Maramureș. Expoziția cuprinde picturi și sculpturi realizate de douăzeci de artiști în Tabăra de creație de la Sighetu Marmației: Ioan Drăghici, Teodora Achim, Vasile Filip, Marinela Calușeru, Ildiko Hertvari, Florica Radu, Maria Butuza, Valentin Petreus, Mihai Tiriță, Gabriela Șerban, Gabriela Grad, Vincinius Ionică Leș, Gheorghe Indreican, Antonia Henteș, Dumitru Florea, Lidia Kozma, Lucia Cosma, Mircea Mărieș, Ana Ulici și Grigore Zlămpareț;

- Expoziția de artă plastică „*Comunicăm prin artă*” realizată de profesorii de la

Liceul de Artă Nyiregyhaza și organizată de Liceul de Artă Baia Mare în parteneriat cu Liceul de Artă din Nyiregyhaza;

- Expoziția „*Fotoetnografica*”, organizată de Centrul Județean de Conservare și Promovarea Culturii Tradiționale Maramureș, cu imagini surprinse din Țara Lăpușului de către cei patru fotografi participanți la tabăra de fotografie: Andreea Vanea, Dan Dinu, Dorel Găina și Felician Săteanu;

- Expoziția „*Fotografii*” cuprinzând lucrările cunoscutului montaniard băimărean Lucian Petru Goja. Tematica generală a expoziției este „natura” în toată splendoarea ei, aceasta fiindu-ne prezentată prin peisaje, compoziții florale, instantanee, detalii, momente inedite, surprinse de autor în peregrinările sale.

Expozițiile și evenimentele artistice desfășurate, organizate și sprijinite de Biblioteca Județeană „Petre Dulfu” fac parte dintr-un proiect pe termen lung de animație culturală. Acest proiect are rolul de a promova imaginea bibliotecii, de a populariza colecțiile și serviciile, de a promova reprezentanți ai vieții culturale, științifice sau personalități marcante locale, naționale și internaționale, de-a forma, educa și stimula interesul publicului față de produsele și serviciile culturale, de a răspunde orizontului de așteptare a diverselor categorii socio-profesionale și de vârstă.

